

Marian Mychra

Suspensa

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 11/3-4, 155-227

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MARIAN-ALFONS MYRCHA

SUSPENSIA*

(c. d.)

Treść: § 4. Bezpośrednie skutki suspensy. I. Bezpośrednie skutki suspensy od urzędu. A. Bezpośrednie skutki całkowitej suspensy od urzędu. B. Bezpośrednie skutki częściowej suspensy od urzędu. 1. Suspensa od jurysdykcji, 2. Suspensa „a divinis”. 3. Suspensa „ab ordinibus”; 4. Suspensa „a sacris ordinibus”. 5. Suspensa „a certo ordine excedendo”. 6. Suspensa „a certo ordine conferendo”. 7. Suspensa „a certo officio vel ministerio”. 8. Suspensa „ab ordine pontificali”. 9. Suspensa „a pontificalibus”.

II. Bezpośrednie skutki suspensy „a beneficio”. 1. Pojęcie. 2. Skutki. 3. Czasowy zakres kary. 4. Przekazanie dochodów beneficjalnych. 5. Zakres terytorialny. 6. Suspensy 1. s. w Kodeksie Prawa Kanonicznego.

III. Bezpośrednie skutki ogólnej suspensy. A. Zasada ogólna. B. Postanowienia specjalne. 1. Skutki przewidziane w kanonie 2278 § 1: 1) Skutki suspensy „ab officio”; 2) Skutki suspensy „ab beneficio”. 2. Skutki przewidziane w kanonie 2283. 3. Zakres terytorialny. 4. Zakres kanonu 2283. 5. Suspensy 1. s. w Kodeksie Prawa Kanonicznego.

§ 4. Bezpośrednie skutki suspensy

I. Bezpośrednie skutki suspensy od urzędu (ab officio)

A. Bezpośrednie skutki całkowitej suspensy od urzędu¹

Kanon 2279 § 1: „*Suspensio ab officio simpliciter, nulla adiecta limitatione, vetat omnem actum tum potestatis ordinis et jurisdictionis, tum etiam merae administrationis ex officio competentis, excepta administratione bonorum proprii officii*”.

* Początek rozprawy, Prawo Kanoniczne 1966, Nr 3—4 § 1. *Rozwój historyczny suspensy*. Dalszy ciąg, Prawo Kanoniczne 1967, Nr 1, § 2. *Pojęcie i podział suspensy*. Dalszy ciąg, Prawo Kanoniczne 1967 Nr 3—4 § 3. *Wymiar suspensy*.

¹ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 26, s. 1; Kober F., *Die Suspension der Kirchendiener*, 88 sq.;

Suspensa od urzędu, bez ograniczenia, zabrania wykonywania wszelkiej czynności święceń i władzy jurysdykcyjnej oraz władzy administracyjnej wypływającej z urzędu, lecz nie zabrania zarządu majątkiem własnego beneficjum.

Kodeks prawa kanonicznego suspensie od urzędu (ab officio) przeciwstawia suspensę od beneficjum (a beneficio). Suspensa od urzędu zabrania wykonywania wszelkiej władzy duchownej, nie naruszając praw jakie wypływają z beneficjum oraz tych czynności, które mogą być zakazane tylko suspensą ogólną, a przewidzianych w kanonie 2283.³

a. Uwagi ogólne

1. Kodeks prawa kanonicznego termin „urząd” ujmuje w szerszym i w ścisłym znaczeniu. „Urząd” w ścisłym znaczeniu oznacza stały obowiązek, pociągający za sobą uczestnictwo we władzy święceń lub jurysdykcji; w szerszym znaczeniu — jakkolwiek obowiązek spełniany w celu nadprzyrodzonym (kan. 145 § 1). Aczkolwiek na podstawie domniemania prawnego słowa „urząd” należy dawać ścisłe znaczenie, dopóki coś przeciwnego nie zostanie stwierdzone (kan. 145 § 2), w tym wypadku pojęciu „urząd” należy nadać szersze znaczenie. Do takiego wniosku upoważnia nas kanon 2279 § 1. W kanonie tym prawodawca wyraźnie wskazuje, że suspensa od urzędu zabrania nie tylko wszelkich czynności, wypływających z władzy święceń czy jurysdykcji, lecz także władzy administracyjnej.³

Hinschius P., *System des katholischen Kirchenrechts*, V, 67 sq; 73, IV, 734;

Hilarius a Sexten, *Tractatus de censuris ecclesiasticis*, 71 sq.;

Hollweck J., *Die kirchlichen Strafgesetze*, § 62;

Wernz F. *Jus decretalium*, VI, 214, n. 208;

D'Annibale J., *Summula*, I, n. 383;

Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum*, lib. V, tit. 39, n. 290 sq., 294;

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 479, n. 379;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 333—368;

Coronata M. C. *Institutiones iuris canonici*, IV, 251, n. 1803;

Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 200, n. 75;

Rainer E., *Suspension of Clerics*, 68—78.

² Podmiotem tej kary mogą być osoby fizyczne i prawne, jak to było wykazane w § 3. W wypadku wymierzenia tej kary osobom prawnym, te ostatnie zostają pozbawione praw objętych tą karą, które przysługują osobie prawnej jako takiej i przez nią mogą być spełniane. Por. Roberti F., 479, n. 379.

³ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 333, 334;

Roberti F. *De delictis et poenis*, I, pars II, 479, n. 379;

Reiner E., *Suspension of clerics*, 68.

2. *Władza święceń* (potestas ordinis) oznacza wszelką władzę jaką się otrzymuje mocą święceń, a która przeznaczona jest do sprawowania publicznego kultu Bożego i uświęcenia dusz poprzez administrację sakramentów św. i sakramentaliów. Przez święcenia należy tu rozumieć sakrę biskupią, święcenia wyższe i mniejsze. W zakres tego pojęcia nie wchodzi tonsura, ponieważ ona nie udziela żadnej władzy, a tylko dysponuje do przyjęcia święceń. (kan. 949, 950).

3. *Władza jurysdykcyjna* (potestas jurisdictionis) oznacza władzę rządzenia, czyli wykonywanie tego rodzaju władzy, którą Kościół, otrzymawszy od Chrystusa Pana, udziela duchownym za pomocą misji kanonicznej w celu rządzenia wiernymi i dostarczenia im środków koniecznych do osiągnięcia zbawienia. Pod pojęciem „jurisdictio” należy tu rozumieć wszelką jurysdykcję, zarówno zwykłą (ordinaria) jak i delegowaną (delegata), sądową i pozasądową (iudicialis vel extraiudicialis), zakresu zewnętrznego jak i wewnętrznego (fori interni et externi).

4. *Władza administracyjna* wypływająca z urzędu obejmuje wszystkie uprawnienia przewidziane do celu nadprzyrodzonego, aczkolwiek nie wymagają one wykonywania władzy święceń lub jurysdykcji, np. władzę wybierania, prezentowania, nominacji kandydatów na urzędy kościelne, władzę administrowania dobrami kościelnymi i inne tego rodzaju, byleby one tylko przysługiwały suspendowanemu z racji piastowanego urzędu.⁴

b. Skutki bezpośrednie

Skutki suspensy „*ab officio*” dotyczą wszelkich praw wypływających z urzędów kościelnych, pojętych w szerszym znaczeniu, jak to było wyżej podkreślone. W związku z tym kara ta *zawiesza*:

1. *Władzę święceń* (potestas ordinis), to jest tego rodzaju władzę, którą otrzymuje się na podstawie święceń, a która przeznaczona jest do sprawowania kultu Bożego oraz służy uświęcaniu dusz po

⁴ Kodeks prawa kanonicznego nawiązuje w tej materii do dawnego prawa. Por. *Sext.* II, 14 1;

Wernz F. *Jus decretalium*, VI, 214 n. 208;

Suarez F., *De censuris*, disp. 26, sect. 1, n. 1, 3, 9 sq.;

Kober F., *Die Suspension*, 88 sq.;

Hinschius P., *System...*, V, 67 73, IV, 734;

Hilarius a Sexten, *Tractatus de censuris eccl.*, 71;

D'Annibale J., *Summula*, I, n. 383.

Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 268, n. 177.

przez administracje sakramentów św. i sakramentaliów, jak to w uwagach ogólnych było zaznaczone. W zakres powyższego zakresu wchodzi władza święceń wyższych i mniejszych oraz władza uzyskana na podstawie przywileju wykonywania pewnych funkcji święceń w związku ze sprawowanym urzędem.

Przedmiotem *suspensy od urzędu* będą, ogólnie rzecz biorąc, wszystkie czynności każdego rodzaju *suspensy „ab ordine”*, wymienione w kanonie 2279 § 2, n. 2—6, które szczegółowo omówimy przy wyjaśnieniu tegoż przepisu prawnego. W szczególności obłożonemu *suspensą od urzędu* wzbronione jest: udzielanie święceń i sakry biskupiej, odprawiania Mszy św., asystowanie w charakterze diakona lub subdiakona w uroczystej celebrze, administrowania sakramentów św. i sakramentaliów, konsekrowanie, błogosławienie itp. Ogólnie biorąc *suspendowanemu „ab officio”* nie wolno wykonywać jakiegokolwiek aktu kultu publicznego; wyjątek stanowi recytacja brewiarza.⁵ Czynności dokonane na podstawie władzy święceń, aczkolwiek są niegodziwe, są zawsze ważne. Krótko mówiąc, *zasuspendowany „ab officio”* pozbawiony jest możliwości korzystania z tych wszystkich praw, z jakich nie wolno korzystać *suspendowanemu „a divinis”*, o czym będzie mowa niżej, przy rozpatrywaniu kanonu 2279 § 2, n. 2.

Podkreślić jednak tu należy fakt:

a) że aczkolwiek Kodeks Prawa Kanonicznego nie wprowadza różnicy między święceniami wyższymi i mniejszymi i wobec tego *suspendowanemu „ab officio”* zabronione jest korzystanie z władzy święceń mniejszych, to jednak wolno jemu wykonywać te czynności, mające oparcie we władzy święceń mniejszych, które, zgodnie z obowiązującym prawem lub zwyczajem, godziwie mogą być sprawowane przez świeckich, np. służenie do Mszy św. jako akolita. Jest to opinia ogólnie przyjęta wśród kanonistów.⁶

b) Zgodnie z kanonem 2284: „*Si incurta fuerit censura suspensionis quae vetat administrationem Sacramentorum et Sacramentalium, servetur praescriptum canonis 2261*” — jeżeli wymierzona została cenzura *suspensy* zabraniająca administrowania sakramen-

⁵ Por. D'Annibale J., *Summula*, I, n. 380, dop. 12 gdzie autor zaznacza, że *suspendowany „ab officio”* może w chórze odmawiać brewiarz, nie może jednak przewodniczyć ani uroczyste śpiewać „*Dominus vobiscum*”.

Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 268, 269, n. 177;

Coronata M. C., *Institutiones iuris canonici*, IV, 251, dop. 3.

⁶ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 335.

tów św. i sakramentaliów, wówczas ma zastosowanie przepis kanonu 2261. W związku z tym suspendowanemu „ab officio” dozwolone jest godziwe nawet administrowanie sakramentów i sakramentaliów, ilekroć będzie proszony przez wiernych, przyczym nie jest obowiązany dochodzić słuszności prośby, jak to jest wskazane w kanonie 2261 § 2 i § 3. Zaznaczyć należy, że w myśl kanonu 2261 § 2, wierni dla każdej słusznej przyczyny mogą prosić suspendowanego przed wyrokiem deklaratywnym o udzielenie sakramentów i sakramentaliów, zwłaszcza gdy nie ma innych szafarzy. Zgodnie z kanonem 2261 § 3, suspendowanego, po wyroku skazującym lub stwierdzającym wymiar tej kary, wierni mogą prosić tylko w niebezpieczeństwie śmierci o rozgrzeszenie, a jeśli nie ma innych duchownych, także o inne sakramenta i sakramentalia.⁷

2. *Władzę jurysdykcji*, czyli wykonywanie tego rodzaju władzy, którą Kościół, otrzymawszy od Chrystusa Pana, udziela duchownym za pomocą misji kanonicznej, w celu rządzenia wiernymi i dostarczenia im środków koniecznych do osiągnięcia zbawienia, jak to było wyżej zaznaczone. W związku z tym, suspendowanemu „ab officio” wzbronione jest wykonywanie wszelkich czynności jurysdykcyjnych w obu zakresach i bez względu na to, czy władza jurysdykcyjna jest zwykłą, czy delegowaną. Ma tu w pełni zastosowanie kanon 2279 § 2, n. 1, omawiający suspensę od jurysdykcji. Ogólnie biorąc, suspensia „ab officio” zabrania tych wszystkich aktów jurysdykcyjnych, jakich nie wolno spełniać będącemu w suspensie „a iurisdictione”, o czym będzie mowa niżej.

W szczególności suspendowany „ab officio” nie może wydawać praw, dekretów, nakazów, a więc wykonywać przysługującej mu władzy prawodawczej, sądzić, karać, to jest sprawować władzy sądowniczej; dyspensować, udzielać abszolucji od cenzur i grzechów (odnośnie spowiedzi wyraźnie wskazuje kanon 873 § 3), udzielać urzędów, beneficjów, odpustów itp., krótko mówiąc, wykonywać władzy administracyjnej. Stąd, jeśli obłożony byłby tą karą kardynał (por. kan. 2227 § 2), wówczas nie mógłby rozgrzeszać z cenzur i grzechów (kan. 239 §1, 1-o), udzielać odpustów (kan. 239 § 1, 24—0); to samo dotyczy biskupa (kan. 349, § 2, 2-o). Jednakże zarówno kardynał, jak i biskup suspendowany „ab officio” mogą wybrać spowiednika dla siebie lub dla swoich domowników, któremu władzy udziela samo prawo (kan. 239 § 1, 2-o; 349 § 1, 1-o).

⁷ Por. Myrcha, *Ekskomunika*, Warszawa 1959, (98—103); Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 231—234; Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 389—390, n. 330; Coronata M. C. *Institutiones iuris canonici*, IV, 224, 225, n. 1781, c); Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 173, 174, n. 63, III.

Wszystkie akty jurysdykcyjne, dokonane przez duchownego zasuspendowanego „ab officio” przed wydaniem wyroku skazującego lub wyjaśniającego, są niegodziwe, lecz ważne. Spełnione po wydanym wyroku skazującym lub wyjaśniającym są nieważne. Twierdzenie powyższe jest wynikiem przepisu, zawartego w kanonie 2284, łącznie z kanonem 873 § 3. Kanon 2284: „...*Si incurta fuerit censura suspensionis quae prohibet actum jurisdictionis in foro seu interno seu externo, actus est invalidus, ex. gr. absolutio sacramentalis, si lata sit sententia condemnatoria vel declaratoria, aut Superior expresse declaret se ipsam jurisdictionis potestatem revocare; secus est illicitus tantum, nisi a fidelibus petitus fuerit ad normam mem. can. 2261 § 2*”. Bliższe szczegóły podane zostaną przy wyjaśnianiu kanonu 2279 § 2, n. 1.

3. Władzę administracyjną związaną z piastowanym urzędem. W związku z tym suspendowany „ab officio” nie może głosić słowa bożego, o ile tego rodzaju uprawnienie związane jest z urzędem. Nie może asystować przy zawieraniu małżeństw, ponieważ spełnienie obowiązku świadka kwalifikowanego należy do administracji urzędu, aczkolwiek nie pociąga za sobą wykonywania władzy jurysdykcyjnej, jak to ogólnie w nauce kanonicznej jest przyjęte. Nie może udzielić małżonkom benedykcji (kan. 462, 4-o), ponieważ nie może sprawować i administrować sakramentalia (kan. 2261 § 1). Będący w suspensie „ab officio” nie może delegować duchownego niesuspendowanego, ponieważ nie może więcej praw przenieść na osobę niż sam ich posiada, jak to wyraża 79 reguła prawna *in Sexto*.⁸ Delegacja dokonana przez suspendowanego „ab officio”, ale przed wyrokiem wyjaśniającym, jest niegodziwa; po wyroku skazującym lub wyjaśniającym jest nieważna, ponieważ mają tu zastosowanie zasady odnoszące się do jurysdykcji. W myśl kanonu 2284 czynność jurysdykcyjna, dokonana po wyroku skazującym lub wyjaśniającym, jest nieważna. Zgodnie z orzeczeniem *Papieskiej Komisji Interpretacji Kodeksu*, z dnia 28 XII 1927 r., delegacji przyrównane jest uprawnienie udzielania zezwolenia na asystowanie przy zawieraniu małżeństw.⁹ W związku z powyższym duchowny obłożony suspensą „ab officio” nie może uważać za swoją własność „iura stolae”, nawet w wypadku, gdyby, w dobrej wierze drugiego kapłana delegował.¹⁰

⁸ Por. *R. J. 79 in VI-o*: „Nemo potest plus iuris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur”.

⁹ Por. *AAS*, 20, 1928, 61.

¹⁰ Por. *Roberti F. De delictis et poenis*, I, pars II, 480 481, n. 379;

Michiels G., De delictis et poenis, III, 336.

Czy delegujący duchowny, nie będący w suspensie, może delegować duchownego suspendowanego „ab officio”? Na to pytanie kanoniści udzielają różnych odpowiedzi. Jedni są zdania, że nie można delegować suspendowanego, ponieważ osoba delegowana winna posiadać te same kwalifikacje, warunki, jakie ma delegujący. Pogląd ten ma oparcie w dekrete św. Kongregacji Soborowej z dnia 2 sierpnia 1907 roku.¹¹ Inni są odmiennego zdania, motywując tym, że zachodzi zasadnicza różnica między jurysdykcją i niezdolnością, a powtóre, że Kodeks w danej materii nie zawiera żadnego postanowienia.¹² Słuszniejszym wydaje mi się pogląd pierwszy.¹³

Suspendowany „ab officio” nie może administrować dobrami kościelnymi; wyjątek stanowi zarząd majątkiem własnego beneficjum (kan. 2279 § 1 łącznie z kan. 1476 § 1); nie może wykonywać żadnych innych czynności zmierzających do celu nadprzyrodzonego, o ile ich sprawowanie przysługuje zasuspendowanemu na podstawie własnego urzędu, np. jako kapłan przynależny do danego kościoła, urzędnik trybunału kościelnego, przełożony seminarium itp. (kan. 2279 § 1).¹⁴

¹¹ Por. S. C. Concilli, decr. *Ne temere* 2 aug. 1907, a. VI: „Parochus et loci Ordinarius licentiam concedere possunt alii sacerdoti determinato et certo, ut matrimonii intra limites sui territorii adsistat.

Delegatus autem, ut valide et licite adsistat, servare tenetur limites mandati, et regulas pro parcho et loci Ordinario n. IV et V superius statutas”.

, IV. „Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio adsistunt:

§ 1. a die tantummodo adeptae possessionis beneficii vel initii officii, nisi publico decreto nominatim fuerint excommunicati vel ab officio suspensi”.

Gasparri P., *C.J.C. Fontes*, VI, 867, n. 4340.

Za poglądem tym wypowiadają się:

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 481, n. 379;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 336;

De Smet A. *De sponsalibus et matrimonio*, Brugis, ed. 3, 1920, n. 122;

Vermeersch - Creusen, *Epitome*, II, n. 396;

Augustine Ch., *A Commentary on the new Code of Canon Law*, V, 286;

¹² Pogląd ten reprezentuje Vlaming Th., *Praelectiones iuris matrimonii ad normam juris canonici*, ed. 3, Bussum 1919, II, 184, n. 573, dop. 2: „Immunitas a censura ad normam can. 1095, § 1, 2-o requiritur quidem in delegante, seu teste qualificato ordinario, sed nullibi in delegato, qui est testis qualificatus extra-ordinarius, ideoque paritate cum illo carens”.

Wouters, *De forma spons. et matr.*, 25.

¹³ Por. Reinre E., *Suspension of Clerics*, 70—74, gdzie autor porusza różne kwestie dotyczące prawa małżeńskiego.

¹⁴ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 336.

c. Prawa i obowiązki duchownego suspendowanego „ab officio”

1. *Obowiązek podporządkowania się karze.* Ma tu zastosowanie kanon 2232, w myśl którego suspendowany „ab officio” przed wyrokiem deklaratywnym usprawiedliwiony jest od przestrzegania kary, bez względu na to czy będzie cenzurą, czy karą odwetową, ilekroć jest narażony na zniesławienie z powodu jej zachowania, np. jeśli zachodzi potrzeba odprawienia Mszy św. w dzień świąteczny.¹⁵ Po wyroku skazującym, bez względu na to, czy to będzie cenzura, czy kara odwetowa, jak też i po wyroku wyjaśniającym zaciągnięcie suspensy „ab officio”, jest obowiązany do przestrzegania powyższej kary.¹⁶

2. *Suspendowanemu „ab officio” dozwolone jest:*

a) *Pobierać dochody z beneficjum*, aczkolwiek jest ono „propter officium”. Była to opinia ogólnie przyjęta przed Kodeksem Prawa Kanonicznego¹⁷. Podstawą jej było zarządzenie papieża Celestyna III, nakazujące pozbawić beneficjum duchownych upornie pozostających w suspensie ponad trzy lata.¹⁸ Powodem pozbawienia beneficjum nie była suspensa „ab officio”, lecz uporne w niej trwanie.¹⁹ Kodeks Prawa Kanonicznego w kanonie 2279 § 1 pośród skutków suspensy „ab officio” nie wymienia pozbawienia suspendowanego dochodów z beneficjum. Wniosek, że suspendowany „ab officio” ma prawo do dochodów beneficjalnych. Jasnym jest, że to uprawnienie do pobierania dochodów z beneficjum przysługuje mu wtedy, kiedy obowiązki połączone z urzędem zostaną wypełnione przez odpowiednią osobę, której wynagrodzenie za dokonaną pracę winno być wypłacone z dochodów beneficjalnych.

b) *Administrować dobrami własnego beneficjum.* Widać to jasno z kanonu 2278 § 1, określającego suspensę, a w szczególności z kanonu 2271 § 1, wyrażającego to uprawnienie słowami: „...*excepta administratione bonorum proprii beneficii*”.

¹⁵ Por. Jeżeli chodzi o wewnętrzny stan duszy wymagany do odprawiania Mszy św., w grę wchodzi przepis kanonu 807.

¹⁶ Por. Roberti F. *De delictis et poenis*, I, pars II, 482, n. 379.

¹⁷ Por. D'Annibale J. *Summula*, I, n. 383, dop. 38;

Opieliński J. *O cenzurach kościelnych*, 268, n. 177: „Suspensa ab officio... nie pozbawia ani administracji ani dochodów beneficji”.

¹⁸ Por. X, I, 14, 8; X, V, 34, 10;

¹⁹ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 251, dop. 1;

Opieliński J. *O cenzurach kościelnych*, 268 n. 177: „...Suspendowany ab officio... może zarządzać beneficjum i pobierać jego dochody, byle tylko przez innego duchownego z dochodów beneficjalnych stosownie wynagradzanego obowiązki beneficji wypełniał”.

c) *Suspendowany „ab officio” posiada zdolność do uzyskania innych urzędów i beneficjów*, ponieważ *suspensa „ab officio”* nie po- ciąga za sobą niezdolności, jak to widać z kanonu 2279 § 1, do uzy- skania tychże w przyszłości. Niemniej jednak nie należy suspen- dowanemu „ab officio” powierzać nowych urzędów lub beneficjów z racji, że jest ich niegodny, jak to już przed Kodeksem stwier- dzali: Suarez i Wernz przy omawianiu ważności wyboru kandydata suspendowanego na urząd.²⁰ Obecnie ta kwestia nie na- stręcza trudności, gdyż zgodnie z kanonem 11 tylko te ustawy na- leży uznać za nieuzdalniające, w których wyraźnie lub równozna- cznie zaznaczone jest, że dana osoba jest niezdolna. W kanonie 2279 § 1 brak jest klauzuli, wskazującej wyraźnie lub pośrednio (aequivalenter) na niezdolność suspendowanego „ab officio”, do uzy- skania urzędów lub beneficjów. Wniosek — suspendowany „ab officio” posiada powyższą zdolność.

Przed Kodeksem powyższa kwestia była nieco skomplikowana. Ogólnie przyjętym poglądem autorów było uznanie niezdolnym do przyjęcia urzędów i beneficjów każdego duchownego obłożonego jakąś cenzurą, a więc także i *suspensą*.²¹ Tę ogólną opinię odnośnie *suspensy* podważa Wernz,²² argumentując w następujący sposób: *suspensa* może być cenzurą, może być także karą odwetową, po- nadto jest karą podzielną. W związku z tym ten ogólny pogląd da się zastosować wyłącznie do *suspensy* całkowitej wymierzonej przez prawo, nie da się stosować do *suspens* częściowych. Powoływanie się autorów na przepis, wydany przez papieża Innocentego III w sprawie mocy prawnej zwyczaju i jego stosunku do prawa, a zawarty w X, I, 4, 8, jest nieprzekonywujący, ponieważ w nim jest mowa o wyborach dokonanych przez suspendowanych i od- nośnie kandydata suspendowanego. Wybory te zostały unieważnio- ne przez papieża. Stąd wniosek, jaki już wyprowadził Suarez,²³

²⁰ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 27, sect. 1, n. 26; Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 217, n. 209.

²¹ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 27, sect. 1, n. 26; D'Annibale J., *Summula*, I, n. 384, dop. 43; Kober F., *Die Suspension*, 89; Hinschius P., *System...*, II, 487; V, 542, 584 sq.; Hollweck J., *Die kirchliche Strafgesetze*, § 84; Wernz F., *Jus decretalium*, II, n. 298; Ballerini-Palmieri, *Opus Theologicum morale*, n. 347; Thesaurus C. *De poenis eccl.*, P. I, c. 30; Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 269, 270, n. 177.

²² Por. Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 216, n. 209.

²³ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 27, sect. 1, n. 26: „non ita esse prohibitum seu impeditum a novo beneficio acquirendo, ut collatio ei facta sit ipso iure nulla sed solum ut a legitimo iudice vel superiore

a podtrzymuje go także i Wernz, że nieważność wyborów nie wypływa z samego prawa, skoro były one unieważniane przez papieża. Podstawą unieważnienia wyborów była niegodność (indignus), a nie niezdolność kandydata. Ta niegodność była oczywista. Ponadto, zdaniem Wernza, niezdolność, którą powodowałyby tajna kara, jak to często ma miejsce przy suspensie, w praktyce powodowałyby duże trudności, choćby tej miary, że duchowny suspendowany, nie przyjmując beneficjum, sam by się znieśliwił. Stąd według Wernza, jeśliby należało utrzymać wątpliwą ową niezdolność, to ograniczyć by ją należało do suspensy wymierzonej lub deklorowanej wyrokiem sądowym. Lega⁴² bez żadnych zastrzeżeń wypowiada się za nie zaciąganiem niezdolności do osiągnięcia urzędów przez obłożonego suspensą „ab officio”, polemizując z D’Annibale, który był nieco odmiennego zdania. Nie zachodzi niezdolność, zdaniem tegoż autora, w wypadku gdy suspendowany jest „vitandus”, ponieważ o tej niezdolności nie ma żadnej wzmianki w prawie, a ponadto nie można stosować przepisów dotyczących ekskomuniki do suspensy: D’Annibale, jak sądzi Lega, źle wyciągnął wnioski z przesłańek, jakie sam postawił. Jedyny wniosek logiczny jest tej natury, że suspendowany „ab officio” jest zdolny do objęcia urzędu, lecz istnieje zakaz jego wykonywania, administrowania. D’Annibale oraz Opieliński na pytanie, czy suspendowanemu „ab officio” wolno przyjąć inne, nowe, w obcej diecezji oficjum i obowiązki tegoż urzędu wykonywać, a także i we własnej diecezji, czyli krótko mówiąc, czy suspensa „ab officio” duchownego czyni w ogóle niezdolnym do przyjęcia jakiegokolwiek urzędu kościelnego, udzielają następującej odpowiedzi: „Wszyscy zgadzają się na to, że takiemu suspendowanemu nie wolno przyjmować nowego officium, do którego przywiązane są funkcje *ordinis*, bo te są mu wszędzie wzbronione; to samo z innymi autorami twierdzi Suarez o funkcjach jurysdykcyjnych. D’Annibale²⁵ wszelako za prawdziwsze uznaje zdanie

sit irritanda; nam ratio facta ex cap. *Si celebret. de cler. excom. minis.*, non plus probat”.

²⁴ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 259, n. 192;

²⁵ Por. D’Annibale J., *Summula*, I, n. 384: „Quaestio, nec mediocris est, utrum suspensus ab officio aliud officium acceptare possit in aliena dioecesi eiusque munera; et si ei iurisdictio adnexa est, utrum iurisditionem quoque in ea dioecesi exercere valet in his quae non pendunt a potestate ordinis. Et questio haec est, utrum suspensio reddat suspensum idoneum officii ecclesiasticis suscipiendis. Suaresius id probabilius putat, exemplo excommunicationis; quod alii negant, quia id nullo iure cautum est, quos sequor. Ex quibus consequens est dicere idem iuris esse si aliud beneficium ei collatum fuerit in propria dioecesi”.

przeciwnie, podług którego suspendowany „ab officio” może przyjmując nowe officjum i wykonywać te funkcje jurysdykcyjne, które nie są zależne od ordo; tego bowiem żadne prawo kanoniczne nie zabrania. Stąd wniosek, że to samo twierdzić wypada o tych przypadkach, w których suspendowanemu „ab officio” w własnej jego diecezji nowe beneficjum było dane: taka kolacja, elekcja, lubo grzeszna, jest ważna, ale wyższy sędzia unieważnić ją powinien, ponieważ suspendowany „ab officio”, dopóki z suspensy nie jest rozgrzeszony, funkcji do beneficjum przywiązanych wykonywać nie może, a beneficjum datur propter officjum”.²⁶

Duchowny obłożony suspensą „ab officio” posiada także zdolność do uzyskania łask papieskich, ponieważ niezdolność powyższą powoduje wyłącznie suspensia ogólna, to jest „ab officio et beneficio”; jak to wynika z kanonu 2283: „*Quae de excommunicatione can. 2265 statuuntur, etiam suspensioni sunt applicanda*”, łącznie z kanonem 2278 § 2: „*...in suspensione generaliter lata comprehenduntur omnes effectus qui in canonibus huius articuli enumerantur? contra, in suspensione ab officio vel a beneficio omnes tantum effectus alterius speciei*”. Kanon 2279 § 1, wyliczając skutki suspensy „ab officio”, nie wymienia niezdolności suspendowanego do uzyskania łask papieskich.²⁷

d. Uprawnienia wiernych

Zgodnie z kanonem 2284 i kanonem 2261 *wierni mogą prosić*, suspendowanego „ab officio” o udzielenie im sakramentów św. i sakramentaliów:

1. nienotorycznego — na skutek zaistnienia jakiegokolwiek słusznej przyczyny, w wypadku gdy brak jest innych szafarzy;
2. notorycznego prawnie — to jest po wyroku skazującym lub wyjaśniającym, tylko w niebezpieczeństwie śmierci o udzielenie im absolucji sakramentalnej (kan. 882, 2252), a jeśli brak jest innych szafarzy, to i o pozostałe sakramenta św. i sakramentalia (kan. 2265 § 2—3).²⁸

²⁶ Por. Opieliński, 2269, 270, n. 177.

²⁷ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 477, n. 378; 482, n. 379.

²⁸ Por. Myrcha, *Ekskomunika*, Warszawa 1959, 94—103.

c. Uprawnienia przełożonych

Przełożeni nie mogą domagać się od suspendowanego „ab officio” przestrzegania kary „latae sententiae”, poza wypadkiem przestępstwa notorycznego (kan. 2232 § 1). W wypadku gdy dobro publiczne wymaga wywołania powyższych skutków, to jest podporządkowania się skazanego powyższej karze, winni wydać wyrok deklaracyjny, jak to znacza prawodawca w kanonie 2223 § 4.²⁹

d. Zakres terytorialny suspensy „ab officio”

Zakres terytorialny suspensy „ab officio” omówimy przy wyjaśnianiu kanonu 2281, 2282.

e. Obowiązujące suspensy „latae sententiae ab officio” z prawa powszechnego

Kodeks Prawa Kanonicznego przewiduje jedną suspensę „ab officio latae sententiae” w kanonie 2341, za przestępstwo naruszenia przywileju sądu kościelnego przez duchownego. Kanon brzmi: „Duchowny, który bez pozwolenia miejscowego ordynariusza, ośmiela się pozwać przed sąd świecki inną osobę, cieszącą się przywilejem sądu kościelnego, podlega tym samym suspensie „ab officio” zastrzeżonej ordynariuszowi; świecki ma być karany w tym wypadku przez własnego ordynariusza, odpowiednio do winy.

Kanon 2341. *„Si quis contra praescriptum can 120 ausus fuerit ad iudicem laicum trahere ex S.R.E. Cardinalibus, vel Legatis Sedis Apostolicae, vel Officialibus maioribus Romanae Curiae ab negotia ad eorum munus pertinentia, vel Ordinarium proprium, contrahit ipso facto excommunicationem Sedi Apostolicae speciali modo reservatam; si alium Episcopum etiam mere titularem, aut Abbatem vel Praelatum nullius, vel aliquem ex supremis religionum iuris pontifici Superioribus, excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; demum si, non obtenta ab Ordinario loci licentia, aliam personam privilegio fori fruentem, clericus quidem incurrit ipso facto in suspensionem ab officio reservatam Ordinario, laicus autem congruis poenis pro gravitate culpae a proprio Ordinario puniatur”.*

²⁹ Por. Roberti F., 482, n. 379

B. Prawne skutki częściowej suspensy od urzędu

Suspensia jest karą podzielną, jak to wyżej było zaznaczone.³⁰ W związku z tym od woli przełożonego zależy, czy w konkretnym wypadku ma nastąpić wymiar całkowitej suspensy od urzędu, czy tylko częściowy. Jeżeli ma miejsce to ostatnie, wówczas wchodzi w grę kanon 2279 § 2, w którym prawodawca wymienia niektóre rodzaje częściowej suspensy od urzędu. Zaznaczam, że wyliczenie w wymienionym kanonie częściowych suspens „ab officio” jest *niewyczerpujące*, lecz przykładowe. Pogląd ten podziela Michiels, Coronata i wielu innych autorów.³¹ Stąd istnieje możliwość ustalenia w konkretnym wypadku innego rodzaju suspensy „ab officio” nie przewidzianego przez Kodeks, przez przełożonego stosującego ten wymiar kary.

I. Suspensia od jurysdykcji

I. *Pojęcie*. Prawodawca w kanonie 2279 § 1, 1-o podaje określenie suspensy od jurysdykcji. Suspensia ta jest jednym z rodzajów suspensy od urzędu. Zabrania ona duchownemu, obłożonemu tą karą, korzystania z władzy rządzenia.³²

Kanon 2279 § 2, 1-o: *Suspensio a iurisdictione generatim, vetat omnem actum potestatis iurisdictionis pro utroque foro tam ordinariae quam delegatae*”.

Suspensia od jurysdykcji zabrania wykonywania w obu zakresach aktów jurysdykcji tak zwyczajnej, jak i delegowanej.

Podmiotem tej kary mogą być osoby fizyczne i prawne.

II. *Zakres*. Wyraz „*jurysdykcja*” (iurisdiction) używany jest w prawie kanonicznym w szerszym i ścisłym znaczeniu. W *szerszym* znaczeniu termin ten oznacza wszelką władzę rządzenia. W *ścisłym* — jest synonimem władzy sądowej.³³ W kanonie 2279 § 2, 1-o poję-

³⁰ Por. Str.

³¹ Por. Michiels G. *De delictis et poenis*, III, 336, dop. 4; Coronata M. C., A., *Institutiones iuris canonici*, IV, 251, n. 1803; Ayrinhac H., *Penal legislation on the new Code of Canon Law*, n. 150; Augustine Ch., *A commenthary on the new Code of Canon Law*, VII, 220.

³² Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 483, n. 380; Michiels G. *De delictis et poenis*, III, 337—339; Reiner E., *Suspension of Clerics*, 78—82; Coronata M. C. A., *Institutiones iuris canonici*, IV, 251, n. 1804; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 200, n. 75.

ciu — *iurisdictio* — należy nadać szersze znaczenie. Potwierdza to sposób wyrażania się prawodawcy w Kodeksie w ogóle, a w szczególności ogólna forma określenia, użyta przez prawodawcę w kanonie 2279 § 2, 1-o. Pojęcie to obejmuje wszelki rodzaj jurysdykcji, a więc zwykłą i delegowaną, sądową i pozasądową, zakresu zewnętrznego i wewnętrznego.

III. *Skutki*. Suspensa „a iurisdictione” sprowadza skutki na wszelkiego rodzaju czynności władzy jurysdykcyjnej; nie dotyczy natomiast władzy święceń, ani zwykłej administracji.³⁴ Kodeks Prawa Kanonicznego w kanonie 2279 § 2, 1-o dokładnie odgranicza powyższe czynności od jurysdykcji w ścisłym słowa znaczeniu. Przepisem powyższym prawodawca położył kres sporom, jakie ongiś były prowadzone. Przed Kodeksem wielu autorów, ze Suarezem³⁵ na czele, utrzymywało, że suspensa „a iurisdictione” zabrania wykonywania czynności, które swoją moc prawną zawdzięczają jurysdykcji, ale także czynności święceń, które wymagają jurysdykcji do ważnego lub godziwego ich wykonania. Pogląd ten podzielał także Lega,³⁶ a po Kodeksie, wbrew wyraźnemu przepisowi kanonu 2279 § 2, 1-o, wypowiada go Coronata, Sole Augustine.³⁷

Wbrew opinii większości kanonistów przed Kodeksem, przeciwny pogląd reprezentował D'Annibale.³⁸ Według tegoż autora suspensa „a iurisdictione” jest przeciwstawieniem suspensy „ab officio” i „ab ordine”. Stąd mocą suspensy „a iurisdictione” zabronione są tylko te czynności, których bez jurysdykcji nie można ważnie wykonać; nie są natomiast zakazane te działania, które bez jurysdykcji są wykonywane tylko niegodziwie, lecz ważnie. Pogląd powyższy podzielał także Opiełiński: „Suspensa a iurisdictione bez ograniczenia ferowana odbiera wszelką jurysdykcję tak in foro interno jak in foro externo, nie zakazuje zaś funkcji odnoszących

³³ Por. Roberti F., *De processibus*, ed. 3, I, n. 46, I.

³⁴ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 483, n. 380; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 337, 338.

³⁵ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. 26, s. 4, n. 16;

³⁶ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 255, 256, n. 187.

³⁷ Por. Coronata M. C. A., *Institutiones iuris canonici*, IV, 252 n. 1804;

Sole J., *De delictis et poenis*, n. 252;

Augustine Ch., VIII, 221.

³⁸ Por. D'Annibale J., *Summula*, I, n. 380, dop. 13, który z pod tej kary wykluczał: „actus qui lata significatione iurisdictionis esse dicuntur”, albowiem „actus qui sine ea valent, ut baptisare, aegrotos iungere etc. magis iuris vel muneris nostri quam iurisdictionis esse dixerim”.

się do beneficjum albo do ordo, który do swego wykonywania jurysdykcji nie wymaga”.³⁹

K o d e k s rozstrzyga tę sporną kwestię po myśli D’A n n i b a l e, a wbrew opinii S u a r e z a i innych kanonistów, przeprowadzając dokładne rozróżnienie między władzą jurysdykcji w ścisłym słowa znaczeniu, a władzą święceń i administracji, zabraniając wykonywania tylko aktów jurysdykcji. Tego zdania jest R o b e r t i, M i c h i e l s i wielu innych kanonistów.⁴⁰ Pogląd ten, zdaniem moim, uznać należy za słuszny.

Mając powyższe na uwadze można ustalić następujące zasady:

A. *Suspendowanemu „a iurisdictione” zabronione jest:*

1. Wydawać ustawy, dekrety, nakazy prawne, sądzić, karać, delegować, udzielać abszolucji zarówno w zakresie zewnętrznym, jak i wewnętrznym, udzielać odpustów, nadawać urzędy, przydziałać beneficja, udzielać dymisorii i dokonywać innych czynności z zakresu jurysdykcji. Ogólnie rzecz biorąc, suspendowanemu „a iurisdictione” zabronione jest wykonywanie wszystkich, ale wyłącznie tylko aktów wchodzących w skład jurysdykcji w ścisłym słowa znaczeniu (*actus vere iurisdictionales*), czyli czynności, związanych z wykonywaniem władzy prawodawczej, sądowej i wykonawczej (*potestatis legislativae, iudicariae et coactivae*), o której wyraźnie jest mowa w kanonie 335 § 1, a także władzy administracyjnej, to jest władzy, mocą której następuje w kościele zarząd dobrami duchowymi lub doczesnymi. W zakres natomiast tego zakazu nie wchodzi czynności administracyjne takie, których podstawą jest nie jurysdykcja, a zlecenie władzy nadrzędnej, a które mogą być wykonywane i przez osoby świeckie, jak np. funkcje notarialne, to jest sporządzanie akt, posiadających znaczenie dowodów publicznych, występowanie w roli świadka urzędowego przy zawieraniu prawnych czynności, przeprowadzanie śledztwa i donoszenia do władzy o nadużyciach, by ta przedsięwzięła odpowiednie środki zaradcze itp.

Suspendowany „a iurisdictione” *przed wydaniem* wyroku wyjaśniającego spełnia czynności z zakresu jurysdykcji *niegodziwie*, lecz *ważnie*. Wyjątkowo dokonane czynności z zakresu jurysdykcji będą *godziwie*, o ile zachodzi przyczyna usprawiedliwiająca nieprzestrzeganie cenzury, to jest niebezpieczeństwo zniesławienia w wypadku zachowania powyższej kary (kan. 2232 § 1), lub gdy będą prośbeni przez wiernych. W tym ostatnim wypadku nie są obowiąz-

³⁹ Por. Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 273, n. 179.

⁴⁰ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 483, n. 380; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 337.

zani dochodzić słuszności prośby, tym bardziej jeśli jest brak innych kapłanów (kan. 2284, 2261 § 2).

Po wyroku skazującym lub wyjaśniającym suspendowany „a iurisdictione” nieważnie wykonywa wszelkie czynności z zakresu jurysdykcji (kan. 2284). Wyjątek stanowi niebezpieczeństwo śmierci (periculum mortis), w którym to wypadku Kościół uzupełnia jurysdykcję (kan. 2284, 2261 § 3).⁴¹

B. *Suspendowanemu „a iurisdictione” dozwolone jest:*

1. Odprawiać Mszę św., dokonywać benedykcji, konsekracji, głosić słowo Boże,⁴² administrować sakramenta św., z wyjątkiem sakramentu pokuty, który pociąga za sobą wykonywanie jurysdykcji, administrować sakramentalia i w związku z tym udzielać święceń, używać pontyfikaliów itp. Suspendowany „a iurisdictione” może także udzielać pozwolenia innym na sprawowanie uroczystego chrztu (kan. 738 § 1), sakramentu chorych (kan. 938 § 2) i wykonywać wszystkie funkcje zarezerwowane proboszczowi zgodnie z kanonem 462. Krótko mówiąc, suspendowanemu „a iurisdictione” wolno wykonywać wszystkie czynności władzy święceń, do których godziwego sprawowania nie wymagana jest żadna jurysdykcja. Czy wolno mu także wykonywać i te akty święceń, dla których godziwego ich sprawowania wymagana jest jurysdykcja, jak np. administracja Wiatyku (kan. 850), Sakramentu chorych (kan. 938 § 2), uroczystego chrztu (kan. 738 § 1), udzielania święceń (kan. 956, 957), głoszenia słowa Bożego (kan. 1337)? W odpowiedzi na to pytanie zdania autorów są podzielone. Jedni i to zarówno przed Kodeksem, jak Suarez, Lega,⁴³ po Kodeksie Coronata, Sole, Augustine,⁴⁴ udzielają odpowiedzi negatywnej, wysu-

⁴¹ Por. Chelodi J., *Jus poenale*, ed. 4, 58 n. 43, dop. 5; Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, VII, 359, n. 327, ad II, 1. Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 200, n. 75 ad II. Reiner E., *Suspension of Clerics*, 78—82

⁴² Por. Roberti F. *De delictis et poenis*, I, pars II, 484, n. 380; Michiels G. *De delictis et poenis*, III, 337, 338; Odmienny pogląd wypowiada Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 221, 354. Cerato P. *Censurae vigentes*, n. 104. Por. Kober F., *Suspension*, 99. Roberti F., jak wyżej, 484, dop. 1: „At facultas quae a Superiore conceditur ad praedicandum, est designatio quaedam, non concessio iurisdictionis...” Reiner E., 82.

⁴³ Por. Suarez F., *De censuris*, Disp. XXVI, sect. 4, n. 16; Lega M., III, n. 159;

Lega M., *De delictis et poenis*, n. 187.

⁴⁴ Por. Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, n. 1804; Sole J. *De delictis et poenis*, n. 252; Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 221

wając argument, że pojęcie jurysdykcji w Kodeksie obejmuje całą władzę złączoną z urzędem, a więc także władzę wykonawczą i administracyjną. Inni temu przeczą uzasadniając, że władza, która jest potrzebna do godziwego sprawowania wyżej wymienionych funkcji, nie jest władzą jurysdykcyjną, lecz władzą administracyjną w sprawach duchownych i ona jest przeciwstawiona w kanonie 2279 § 1 władzy jurysdykcyjnej, przeto, gdy chodzi o suspensę od jurysdykcji, władza ta w niej się nie mieści. Pogląd ten podzielają: przed Kodeksem D'Annibale, po Kodeksie, Chelodi, Cappello, Wernz-Vidal, Berutti, Roberti, Rainer, Michiels,⁴⁵ który przytacza tylko inną argumentację. Zdaniem Michielsa władza ta nie jest władzą administracyjną, którą Kodeks przeciwstawia władzy jurysdykcyjnej, ale przeciwnie, władzą administracyjną w sprawach duchowych, którą właśnie Kodeks włącza w jurysdykcję. Racja jest w tym, że czynności, o których mowa była wyżej, aczkolwiek akcesoryjnie złączone są z władzą administracyjną, ale jurysdykcyjną i przeto w niektórych wypadkach korzystanie z nich jest ograniczone, to jednak same w sobie są i pozostają czynnościami władzy święceń i z tej racji nie są objęte suspensą od jurysdykcji. Ciekawa jest także argumentacja Robertiego,⁴⁶ odnośnie władzy głoszenia słowa Bożego, przysługującej, zdaniem tegoż autora i wyżej wymienionych, *suspendowanemu „a iurisdictione”*. Tego ostatniego uprawnienia odmawia Augustine⁴⁷ na podstawie tego, że jest ono jurysdykcyjne. Pogląd ten zbija Roberti, wyjaśniając, że pozwolenie na głoszenie słowa Bożego jest pewnego rodzaju wskazaniem odpowiedniej osoby do tej funkcji, a nie aktem jurysdykcji. Przemawia za tym i ta racja, że w dawnych czasach słowo Boże głosili i świeccy, jak to widać ze słów Orygenes'a, który sam powiada, że zanim został wyświęcony, już głosił słowo Boże. Nie zbija tego poglądu i zakaz głoszenia słowa Bożego świeckim, wydany na czwartym synodzie Kartagińskim w roku 398, gdyż on ma znaczenie relatywne. Świecki jak postanawia kanon 98 tegoż synodu, nie

⁴⁵ Por. D'Annibale, J., *Summula*, I, n. 380, dop. 13.
Chelodi J., *Jus poenale*, ed. 4, 58 n. 43, dop. 3;
Cappello F., *De censuris*, ed. 4, n. 499, ad 4;
Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, VII, n. 327, ad II, 1;
Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 200, 201;
Roberti F., *De delictis et poenis* I, pars II, 484, n. 380, dop. 2;
Reiner E., *Suspension of Clerics*, 79;
Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 338.

⁴⁶ Por. Roberti F., jak wyżej, 484 dop. 1.

⁴⁷ Por. Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 221, 354.

może korzystać z tego uprawnienia w obecności duchownych, jak tylko za ich zezwoleniem.⁴⁸ Pogląd, zarówno ten, jak i wyżej wymieniony, należy uznać za słuszny dla racji wyżej przytoczonych.

2. Asystować przy zawieraniu małżeństw, ponieważ kapłan asystujący przy zawieraniu małżeństwa jest tylko świadkiem kwalifikowanym (kan. 1095 § 1, 1-o),⁴⁹ aczkolwiek władza asystowania przy udzielaniu ślubu dostarcza pewnej analogii z jurysdykcją, ponieważ otrzymuje się ją z racji urzędu i może być przeniesiona na inne osoby, jak to rzecz się ma z jurysdykcją, którą można delegować.

Może ponadto wykonywać obowiązki promotora sprawiedliwości, obrońcy węzła małżeńskiego, adwokata, prokuratora, notariusza, nauczyciela, administratora dóbr kościelnych itp.⁵⁰

3. Suspendowany „a iurisdictione” zachowuje beneficjum i przysługuje mu jego administracja.

4. Suspendowanemu „a iurisdictione” przysługuje także prawo do wykonywania czynności, o których jest mowa w kanonie 2265. Michiels uznaje powyższe uprawnienia za prawdopodobne,⁵¹ Roberti za pewne.⁵² Pogląd drugi, zdaniem moim, jest słuszniejszy. W związku z tym suspendowany od jurysdykcji może głosować (kan. 167 § 1, 3-o), wykonywać prawo patronatu (kan. 1470 § 4) i ogólnie biorąc, korzystać z prawa wyborczego, może prezentować, udzielać nominacji, uzyskać łaski papieskie; może przyjąć święcenia, beneficja, urzędy i inne obowiązki wykonywane w Kościele, uzyskać pensję, aczkolwiek powyższych uprawnień nie należy udzielać suspendowanemu z powodu jego niegodziwości (indignus). Uzasadnienie jest tu proste. Uprawnienia, o których była mowa wyżej, przysługują suspendowanemu „a iurisdictione” z tej racji, że zakazy, o których jest mowa w kanonie 2283 i 2265, dotyczą wyłącznie ukaranych suspensą ogólną, jak to niżej będzie wykazane.

⁴⁸ Por. Origines, *Hist. eccl.* VI, 19;

Conc. Carthag. IV, a. 398: c. 98: „Laicus, praesentibus clericis, nisi ipsius iubentibus, docere non audeat”.

Harduin., I, 984;

Kober F., *Suspension*, 99.

⁴⁹ Por. Michiels G. *De delictis et poenis*, III, 338, 339;

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 484, 485, n. 380;

Vermeersch-Creusen, *Epitome*, II, n. 372 odmawia tego uprawnienia suspendowanemu po wyroku wyjaśniającym.

Por. także Gasparri P., *De matrimonio*, ed. 2, II, n. 973.

⁵⁰ Por. Roberti F., *De delictis et poenis* I, pars II, 485, n. 380.

⁵¹ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 339.

⁵² Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 485, n. 380.

5. Władza osoby delegowanej nie wygasa na skutek popadnięcia w suspensę delegującego (kan. 207 § 1), chyba że coś innego będzie wyraźnie zastrzeżone w delegacji, albo będzie chodziło o udzielenie łask poszczególnym osobom, a sprawa jeszcze nie została wszczęta, jak to przewiduje kanon 61. Jednakże na skutek zasuspendowania biskupa ordynariusza zostaje zawieszona władza wikariusza generalnego (kan. 371). Nie można tego powiedzieć o władzy proboszcza (kan. 183 § 2, 208), spowiednika, posiadającego aprobatę do słuchania spowiedzi; suspensa ordynariusza nie wywiera żadnych skutków na władzę oficjała (kan. 1773 § 6) i innych członków trybunału i w ogóle sędziów ustanowionych „ad universitatem causarum”. Jurysdykcja sędziego delegowanego staje się prawomocna z chwilą wezwania do sądu pozwanego. W związku z tym nie wygasa ona z chwilą utraty praw przez delegującego (kan. 1725, 3-0). Jeśli suspendowany delegował inną osobę ważnie, lecz niegodziwie, jako opinię prawdopodobną podają autorzy, że delegowany może godziwie korzystać z władzy mu udzielonej, ponieważ nie jest obowiązany badać, czy delegujący działał w tym wypadku godziwie. Pogląd ten wypowiada Roberti, Michiels.⁵³ Moim zdaniem, uznać go należy za słuszny.

Prawodawca w kanonie 2284 wyraźnie zaznacza, że suspendowany nieważnie wykonywa jurysdykcję, jeśli przełożony ją odwołał. Tego rodzaju postępowanie przełożonego nie nastęrcza żadnych trudności. Owszem, może wydawać się wątpliwym, czy w tym wypadku jest mowa o pozbawieniu, czy raczej o zasuspendowaniu od jurysdykcji.⁵⁴

C. *Przełożeni* nie mogą wymagać od sprawcy przestępstwa przestrzegania kary „*latae sententiae*”, chyba że przestępstwo jest notoryczne (kan. 2232 § 1). W wypadku gdy tego wymaga dobro publiczne, winien być wydany wyrok deklaratywny (kan. 2223 § 4).

D. *Wierni* nie powinni prosić suspendowanego kapłana „*a iurisdictione*” o wykonywanie czynności z zakresu jurysdykcji, chyba że do tego będzie ich zmuszać konieczność. Ten zakaz obowiązuje wiernych, choćby nie był wydany wyrok deklaratywny na sprawcę przestępstwa. Po wydanym wyroku deklaratywnym wierni mogą prosić suspendowanego „*a iurisdictione*”, tylko w wypadku zagrażającego niebezpieczeństwa śmierci, o udzielenie im abszolucji sakramentalnej (kan. 2284, 2261, § 2—3).⁵⁵

⁵³ Por. Roberti F., *De delictis et poenis* I, pars II, 485, n. 380; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 339.

⁵⁴ Por. Roberti F., jak wyżej, 485, 486.

⁵⁵ Por. Roberti F., jak wyżej, 486.

IV. *Zakres terytorialny* suspensy „a iurisdictione”. Jeżeli suspensa wymierzona została przez Stolicę Apostolską, bez żadnych zastrzeżeń, obowiązuje ona w całym Kościele. Jeżeli wymiar tejże kary nastąpił przez zwierzchnika niższego od papieża, a więc przez ordynariusza, obowiązuje ona w zakresie terytorialnym jurysdykcji ordynariusza, nakładającego tę karę. W związku z tym, ściśle biorąc, zasuspendowany kapłan od słuchania spowiedzi w jednej diecezji, może spowiadać w innej diecezji, jeżeli posiada zezwolenie na słuchanie spowiedzi od biskupa tejże diecezji.⁵⁶

V. *Obowiązujące suspensy* „a iurisdictione latae sententiae” z prawa powszechnego. Kodeks Prawa Kanonicznego przewiduje jedną suspensę „a iurisdictione latae sententiae” w kanonie 2402, za zaniedbanie przyjęcia benedykcji opackiej: „...opat lub prałat niezależny, który wbrew przepisom kanonu 322 § 2, w ciągu trzech miesięcy od odebrania pisma papieskiego, nie przyjął benedykcji opackiej, podlega tym samym suspensie od jurysdykcji.

Kanon 2402. „*Abbas vel Praelatus nullius qui contra praescriptum can 322, § 2, benedictionem non receperit, est ipso facto a iurisdictione suspensus*”.

2. Suspensa „a divinis”

I. *Pojęcie*. Suspensa „a divinis” zabrania wszelkich aktów władzy święceń, którą ktoś posiada czy to na mocy święceń, czy to z przywilejów (kan. 2279 § 2, 2-o).⁵⁷

Kanon 2279 § 2, „*Suspensio*”:

2-o. „*A divinis, omnem actum potestatis ordinis quam quis sive per sacram ordinationem sive per privilegium obtinet*”;

Przed Kodeksem Prawa Kanonicznego suspensa „a divinis” przez autorów była często utożsamiana z suspensą „ab ordine”.⁵⁸ Kodeks w kanonie 2279 § 2 przeprowadza dokładną różnicę między oby-

⁵⁶ Por. Roberti F., jak wyżej, 486.

⁵⁷ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 486—490, n. 38; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 339, 340; Reiner E., *Suspension of oclerics*, 83—86; Coronata M. C., *Institutiones iuris canonici*, IV, n. 1805.

⁵⁸ Por. Hinschius P., *Kirchenrecht*, V, 596; Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 270, n. 178; Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 186: „Quando vult suspendi tantum potestas ordinis, suspensio decernitur ab ordine seu a divinis. Suspensus ab ordine seu a divinis, ordines nec conferre nec exercere potest; arg. c. c. 4 et 17 *De temp. ordin.* X, I, 11. Quia in odiosis versamur.”

dwoma środkami karnymi, tak, że dziś uważa się ją za dwie odrębne kary. Jest ona rodzajem suspensy „ab officio”. Zabrania ona wszelkich aktów władzy święceń; nie dotyczy natomiast jurysdykcji ani administracji.

II. *Podmiot*. Podmiotem tej kary są w zasadzie osoby fizyczne. Może być ona także wymierzona i osobom prawnym. W tym ostatnim wypadku osoba prawna nie może kolegialnie spełniać przysługujących jej obrzędów religijnych (*officia divina*).

Obrzędy religijne (*divina officia*) są to czynności wykonywane na podstawie władzy święceń, a przeznaczone do kultu Bożego, które mogą być dokonywane tylko przez duchownych (kan. 2256, 1-o).

Pod pojęciem święcenia (*ordo*), użytym w Kodeksie Prawa Kanonicznego, należy rozumieć cztery święcenia mniejsze i trzy wyższe oraz konsekrację biskupią i pierwszą tonsurę (kan. 950). Tonsura jednak nie udziela żadnej władzy, dzięki czemu tonsurzysta nie może być obłożony suspensą „a divinis”.

Podkreślić tu należy, że *czynności władzy święceń*, dokonane wbrew przepisom kanonu 2279 § 2, 2-o, są zawsze *ważne*. Zakaz ich wykonywania, wydany przez władzę kościelną w wymienionym kanonie, dotyczy tylko ich *godziwego wykonywania*. Wynika to jasno z kanonu 2261 § 1, który ma zastosowanie także i do suspensy.

Kanon 2261 § 1. „*Prohibetur excommunicatus licite Sacramenta et Sacramentalia conficere et administrare*”.

Przepis powyższy da się uzasadnić tym, że sakramenta św. są ustanowienia Bożego; Kościół nie może ich więc unieważnić; sakramentalia są ustanowienia kościelnego i odnośnie nich Kościół ma pełną władzę. W tym ostatnim wypadku zakaz godziwego ich sprawowania przez obłożonych suspensą „a divinis” wypływa z wyraźnej woli prawodawcy, wyrażonej w kanonie 2261 § 1.

III. *Skutki*. Skutki suspensy „a divinis” dotyczą wszystkich obrzędów religijnych, wykonywanych czy to na podstawie przyjętych święceń, czy to na mocy uzyskanego przywileju (kan. 2279 § 2, 2-o). Wynika stąd, że kara ta jest różną, zależnie od rodzaju przyjętych święceń lub uzyskanych przywilejów.

W związku z tym:

A. *Zasuspendowany* „a divinis” nie może:

a) wykonywać czynności wypływających ze święceń przez niego przyjętych, np. odprawiać Mszy św., administrować sakramentów św. i sakramentaliów, udzielać święceń, błogosławić, konsekrować, prowadzić procesję i wykonywać inne tego rodzaju czynności. Jako opinie prawdopodobną autorzy podają, że suspendowany „a divi-

nis" może, jako kapłan asystujący, nakładać ręce przy udzielaniu święceń kapłańskich (in sacra ordinatione)⁵⁹, recytować w chórze godziny kanoniczne, byleby nie pełnił funkcji przewodniczącego.⁶⁰

Nie może przyjąć święceń wyższych; od przyjęcia tych ostatnich, winien być usunięty, jako niegodny (indignus).

Nie może asystować przy zawieraniu małżeństw (kan. 1095 § 1, 1-o), które nie może błogosławić, ponieważ nie wolno mu administrować sakramentaliów św. (kan. 462, 4-o). Może głosić słowo Boże (praedicare), aczkolwiek nie wypada ażeby był do tej funkcji dopuszczony. Może także „more laicorum” wykonywać wszystkie inne funkcje (munera), które są dozwolone świeckim, np. udzielać nieuroczystego chrztu (kan. 742 § 1), grać na organach, śpiewać w kościele, strzec kościoła itp.⁶¹

b) Zabronionym jest zasuspendowanemu „a divinis” wykonywanie tych funkcji, które, aczkolwiek susponują jakieś święcenia, a naogół kapłańskie, przysługują mu na mocy przywileju. Np. kardynał, jeśli byłby ukarany tego rodzaju karą (por. kan. 2227 § 2), nie może błogosławić różańce, obrazy, krzyże, statuy, nakładać szkaplerze (kan. 239 § 1, 6-o), konsekrować i poświęcać (benedicere) kościoły, ołtarze, szaty liturgiczne, udzielać benedykcji opatom (kan. 239 § 1, 20-o), udzielać sakramentu bierzmowania (kan. 239, § 1, 23-o). Biskup (por. kan. 2227 § 2) nie może błogosławić różańce, krzyże, obrazy, nakładać szkaplerze, erylować stacje Męki Pańskiej za pomocą przepisanych rytów (kan. 349 § 1, 1-o). Opat lub prałat niezależny (praelatus nullius), wikariusz lub prefekt apostołski, nie posiadający sakry biskupiej, nie może udzielać benedykcji zastrzeżonych biskupowi, konsekrować kielichy, pateny, kościoły i ołtarze, udzielać bierzmowania, tonsury i święceń mniejszych (kan. 294 § 2, 323 § 2, 782 § 3). Kapłan — udzielając bierzmowania (kan. 782 § 2), korzystać — ze specjalnych uprawnień. Zakonnik — korzystać z przywilejów, których wykonanie susponuje przyjęte święcenia itp.⁶²

Suspendowany „a divinis” przed wyrokiem (ante sententiam), nie powinien wykonywać żadnych czynności władzy święceń, chyba

⁵⁹ Por. S. C. de Prop. Fide 6 aug. 1890, w *Collectanea S. C. de Prop. Fide*, n. 1195.

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 487, dop. 1: „Eiusmodi manum impositio enim hebetur tantum ut signum consociationis in idem ministerium, adeo ut si ommissa fuerit non debeat supleri.”

⁶⁰ Por. D' Annibale J., *Summula*, I, n. 380, dop. 12.

⁶¹ Por. Roberti F., 487, n. 381;

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 252, n. 1805.

⁶² Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 340; Roberti F., 488, n. 381.

że od zachowania cenzury usprawiedliwia go niebezpieczeństwo zniesławienia się (kan. 2232 § 1), np. nie celebrując Mszę św. w dni świąteczne, nie słuchając spowiedzi, w różnych okresach czasu; albo kiedy będą go prosić wierni, ażeby np. odprawił Mszę św. w dni powszednie (diebus feriatis), słuchał w każdym czasie spowiedzi itp. W tych wypadkach nie jest obowiązany dochodzić słuszności przyczyny prośby wiernych (kan. 2284, 2261 § 1).

Suspendowany „a divinis” *po wyroku* (post sententiam), może tylko w niebezpieczeństwie śmierci administrować sakrament pokuty; pozostałe sakramenta i sakramentalia kiedy brak jest innych kapłanów (kan. 2284, 2261 § 1).

2. Wolno natomiast suspendowanemu „a divinis”:

A. Wykonywać jurysdykcję, czyli władzę prawodawczą, administracyjną, sadowniczą; udzielać delegacji. Stąd może się wydarzyć, że np. biskup suspendowany „a divinis”, może delegować innych do słuchania spowiedzi, aczkolwiek sam spowiadać nie może, albowiem spowiadanie stanowi wykonywanie władzy święceń.

Udzielać absolucji z kar, za wyjątkiem absolucji sakramentalnej, która pociąga za sobą sprawowanie władzy święceń, czego suspendowanemu „a divinis” nie wolno czynić.

Dyspensować, udzielać odpustów poza świętymi funkcjami, nadawać urzędy, beneficja itp. Udzielać delegacji innym do asystowania przy zawieraniu małżeństw (kan. 1095 § 2), udzielać uroczystego chrztu (kan. 738 § 1), ostatniego namaszczenia (kan. 938 § 2) itp.

Wolno także suspendowanemu „a divinis” sprawować urząd promotora sprawiedliwości, obrońcy węzła małżeńskiego, adwokata, prokuratora, kanclerza, notariusza, kuratora, a także administratora dóbr kościelnych itp.

Dozwolone mu jest głosować w czasie wyborów kościelnych (kan. 167 § 1, 3-o), wykonywać prawo patronatu (kan. 1470 § 4) a ogólnie biorąc: wybierać, prezentować, nominować, zajmować urzędy, beneficja, pensję kościelną i uzyskać łaski papieskie, aczkolwiek te ostatnie nie powinny mu być udzielone z racji, że jest niegodnym (indignus). Uprawnienia, o których była mowa wyżej, dlatego przysługują suspendowanemu „a divinis”, ponieważ przepis kanonu 2283 i 2265 wzbraniający powyższych uprawnień, dotyczy wyłącznie obłożonego suspensą ogólną, o czym będzie mowa niżej.⁶⁴

⁶³ Por. Roberti F., 488, 489, n. 381; Michiels G., III, 340.

⁶⁴ Por. Roberti F., 489, n. 381; Michiels G., III, 340.

Suspensa „a divinis” w niczym nie dotyczy beneficjum.⁶⁵

C. *Prawa przełożonych*. Przełożeni nie mogą wymagać przestrzegania cenzury, chyba że jest notoryczną (kan. 2232 § 1). Zawsze przysługuje im prawo wydania wyroku deklaratywnego, o ile tego wymaga dobro publiczne (kan. 2223 § 4).

D. *Prawa wiernych*. Wierni nie powinni prosić suspendowanego „a divinis” o wykonanie czynności władzy święceń, jeśli wiedzą, że jest w tej karze, choćby nawet nie zapadł co do niego wyrok deklaratywny. Wyjątkowo mogą go o nie prosić — jeśli zachodzi słuszna przyczyna (*iusta causa*) i brak jest innych kapłanów (kan. 2284, 2261 § 2).

Jeśli suspendowany jest po wyroku, wierni mogą go prosić tylko w niebezpieczeństwie śmierci o absolicję sakramentalną, a jeśli brak jest innych kapłanów — także o pozostałe sakramenta św. i sakramentalia (kan. 2284, 2261 § 3).

III. Zakres terytorialny suspensy „a divinis” według Robertiego, Suspensa „a divinis” obowiązuje sprawcę wszędzie, bez względu na to przez kogo będzie wymierzona, chyba że wyraźnie inaczej postanowi przełożony.⁶⁶ Ma tu zastosowanie ogólna reguła wyrażona w kanonie 2226 § 4: „*Poena reum ubigne terrarum tenet, etiam resoliuto iure Superioris, nisi aliud expresse caveatur*”. Moim zdaniem kanon 2282 ogranicza skutki suspensy „a divinis”, wymierzonej przez biskupa, do granic jego jurysdykcji. Stąd, jeśli suspensa „a divinis” została wymierzona przez papieża, obowiązuje wszędzie; przeciwnie — jeśli przez ordynariusza, niższego od papieża, obowiązuje na terytorium podległym jego władzy. Kwestię wyjaśnimy szerzej w szóstym paragrafie.

IV. *Obowiązujące suspensy „a divinis” latae sententiae z prawa powszechnego*. Kodeks prawa kanonicznego wymienia cztery suspensy „a divinis” latae sententiae za następujące przestępstwa:

a) *Za przyjmowanie święceń z rąk niegodnego ordynatora*. Kto się ośmiela przyjąć święcenia od ukaranego ekskomuniką, suspensą lub interdyktem, po wyroku stwierdzającym czy skazującym, albo od notorycznego apostaty, heretyka lub schizmatyka, podlega tym samym suspensie „a divinis” zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej. Kto z rąk wyżej wymienionych osób przyjął święcenia w dobrej wierze, nie może wykonywać władzy wypływającej z przyjętego święcenia, dopóki nie uzyska dyspensy (kan. 2372).

⁶⁵ Por. Augustine Ch., VIII, 221;
Berutti Ch., *Inst. iur. can.*, VI, 201, n. 75.

⁶⁶ Por. Roberti F., 489.

b) *Za rozgrzeszenie z grzechów lub cenzur bez jurysdykcji.* Kapłan, ośmielający się słuchać sakramentalnej spowiedzi bez jurysdykcji zwyczajnej, czy delegowanej, podlega tym samym suspensie „a divinis” (kan. 2366).

c) *Za złożenie urzędu w ręce laików,* Duchowny, który ośmiela się złożyć urząd, beneficjum lub godność kościelną w ręce laików, podlega tym samym suspensie „a divinis” (kan. 2400).

d) *Za bezprawne wydanie dymisorji przez wikariusza kapitulnego,* Wikariusz kapitulny, który wbrew kan. 958 § 1, n. 3, wydaje dymisorja do święceń, podlega tym samym suspensie „a divinis” (kan. 2409).

3. Suspensa „ab ordinibus et sacris ordinibus”

A. Suspensa „ab ordinibus”⁶⁷

1. *Pojęcie.* Suspensa „ab ordinibus” zabrania czynności władzy święceń, nabytej przez święcenia. „*Vetat omnem actum potestatis ordinis receptae per ordinationem*” (kan. 2279 § 2, 3-o).

Kara ta jest częściową suspensą „a divinis”. Zabrania ona czynności władzy święceń, uzyskanej na skutek święceń; nie dotyczy natomiast władzy święceń otrzymanej na mocy przywileju (por. kan. 2249 § 2, 2-o).

2. Podmiotem tej kary mogą być osoby fizyczne, jak i moralne. Jeśli kara ta wymierzona została osobom moralnym wówczas powoduje skutki analogiczne do tych, o których mówiliśmy wyżej, przy rozpatrywaniu suspensy „a divinis”.⁶⁸

Pod pojęciem święcenia (ordines) należy tu rozumieć święcenia wyższe i niższe. Obejmują one: episkopat, prezbyterat, diakonat, subdiakoniat, akolite, exorcystę, lektorat, ostiariat. Pierwsza tonsura nie wchodzi w skład tego pojęcia, albowiem nie udziela ona żadnej władzy, która mogłaby być zawieszona (por. Kan. 108, 111, § 2, 118).

Niektórzy autorzy, a między nimi Coronata⁶⁹, mniemają, że

⁶⁷ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 490—493, n. 392;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 341, 342;

Reiner F., *Suspension of Clerics*, 86—88;

Coronata M. C., *Institutiones iuris canonici*, IV, 252, 253, n. 1806;

Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 201, ad 3.

⁶⁸ Por. Roberti, I, 490.

⁶⁹ Por. Coronata, IV, 253, n. 1806.

w tym wypadku pojęcie „ordines” należy ograniczyć wyłącznie do święceń wyższych, natomiast wykluczyć święcenia niższe, a to z tej racji, że czynności wypływające z tych święceń dzisiaj są na ogół spełniane przez świeckich. Z tym poglądem nie zgadza się Roberti,⁷⁰ Capello.⁷¹ Moim zdaniem, słusznie. Za nadaniem pojęcia „święceń” szerszego znaczenia, tj. objęcie nie tylko święceń wyższych, ale i niższych przemawia, z jednej strony ogólne wyrażenie prawodawcy, z drugiej — utworzenie specjalnej kary jaką jest suspensa „ab ordinibus sacris” (kan. 2279 § 2, 4-o), tj. suspensy zawierającej władzę wypływającą ze święceń wyższych. W myśl bowiem zasady — *si lex non distinguit et nos non debemus distinguere* — nie należy wprowadzać podziału tam, gdzie prawo go nie przewiduje (kan. 2279 § 2, 4-o). Skoro prawodawca przewiduje karę obejmującą tylko wyższe święcenia, to znaczy, chciał tu objąć suspensą wszystkie święcenia, a więc także i mniejsze. Czyli karze tej nadał szerszy zakres.

3. *Skutki.* Skutki suspensy „ab ordinibus” dotyczą wszelkiej władzy, jaką posiada suspendowany mocą święceń. W związku z tym:

I. Suspendowany:

A) Nie może wykonywać władzy, jakiej mu udzielają przyjęte przez niego święcenia. I tak:

Biskup nie może administrować sakramentu bierzmowania, udzielać święceń⁷² oraz licznych sakramentaliów, wymagających korzystania z władzy wypływającej z przyjętej sakry biskupiej.

Kapłan nie może odprawiać Mszy św. i sprawować sakramenta św., które nie koniecznie wymagają sakry biskupiej do ich administracji.

Diakon nie może asystować kapłanowi uroczyscie odprawiającemu nabożeństwo, śpiewać Ewangelii, głosić słowo Boże na skutek zle-

⁷⁰ Por. Roberti, I, 490, n. 382.

⁷¹ Por. Capello F., *De censuris*, ed. 4, 404, n. 499 ad 6.

⁷² Por. Roberti, I, 491;

Michiels, III, 341;

Coronata, IV, 252, n. 1806;

Przed Kodeksem niektórzy autorzy wykluczali tu tonsurę, której zdaniem ich mógł udzielić biskup suspendowany „ab ordine”. Pogląd ten wypowiada Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 186: „1) DD. communiter opinantur, suspensionem ab ordine, conferre licite primam tonsuram quae non est ordo, non vero alios minores”.

Podziela go także Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 272, n. 178: „Przez ordo nie rozumie się tonsura, która jest tylko kościelną ceremonią i przygotowaniem do święceń; dla tego suspendowany ab ordine może odebrać względnie udzielić tonsury...”

cenia ordynariusza (kan. 1342 § 1), ani też udzielać uroczystego chrztu oraz Komunii św.

Subdiakon nie może przygotowywać materii do konsekracji w czasie Mszy św., służyć diakonowi podczas uroczystej Mszy św., śpiewać lekcji, prać bielizny św. (korporałów, palk, puryfikaterzy).

Akolita nie może posługiwać subdiakonowi w czasie uroczystej Mszy św., nosić światła (świec) i zapalać świec na ołtarzu.

Egzorcysta nie może wykonywać egzorcyzmów, po uprzednim uzyskaniu zgody ordynariusza (kan. 1151).

Lektor nie może publicznie śpiewać psalmów i lekcji, nauczać wiernych katechizmu, błogosławić pokarmy.

Ostariusz nie może zamykać i otwierać drzwi kościelnych, przyjmować godnych do kościoła, usuwać niegodnych.

Ze względu na to, że liczne obowiązki wypływające ze święceń mniejszych, są obecnie wykonywane przez osoby świeckie, będący w suspensie „ab ordinibus” mogą je spełniać jako osoby świeckie⁷³. Nie mogą jednak odmawiać egzorcyzmów, ani też nie wolno im używać do tych czynności szat kościelnych.⁷⁴

Suspendowany „ab ordinibus” na mocy władzy uzyskanej z przyjętych święceń, nie może udzielać święceń albowiem udzielając je, tym samym wykonuje, a wykonywanie władzy święceń jest mu zabronione.⁷⁵

Powstaje pytanie, czy suspendowany „ab ordinibus”, a także „ab officio”, „a divinis”, „a sacris ordinibus”, może przyjąć wyższe święcenia (superiorem ordinem recipere)? W odpowiedzi na to pytanie zdania autorów są podzielone. Przed Kodeksem D'Annibale⁷⁶ po Kodeksie — Chelodi⁷⁷ udzielają na to pytanie odpowiedzi negatywnej, kierując się w tym względzie raczej zasadami prawa naturalnego, niż pozytywnymi przepisami prawa kanonicznego. Ogół autorów, zarówno przed Kodeksem⁷⁸ jak i po Kodeksie⁷⁹

⁷³ Por. Roberti, I, 491, n. 382;

⁷⁴ Por. Gasparri P., *De sacra ordinatione*, n. 150;
D'Annibale, *Summula*, I, n. 381;
De Meested A., III, n. 1782, 2, c;
Coronata, IV, 253, n. 1806.

⁷⁵ Por. Roberti, I, 492, n. 382;

⁷⁶ Por. D'Annibale J., *Summula*, I, n. 380, dop. 10;

⁷⁷ Chelodi J., *Jus poenale*, n. 43, dop. 2.

⁷⁸ Por. Gasparri P., *De sacra ord.*, n. 149;
Lega M., *De delictis et poenis*, 253, n. 186 ad 4;
Suarez F., *De censuris*, disp. XXVI, sect. 4, n. 7;
Schnalzugrueber F., *Jus eccles.*, lib. V, tit. 39, n. 293;
Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 271, 272, n. 178: „Z tej samej zasady wynika i to, że kto jest suspendowany od niższego jakiego

piszących, udziela odpowiedzi pozytywnej. I słusznie. Aczkolwiek z natury rzeczy wynika, że ten kto nie może wykonywać czynności z przyjętych święceń, nie powinien być dopuszczony do święceń wyższych, ponieważ nie będzie mógł ich wykonywać, jednakże z punktu widzenia prawa pozytywnego, powyższy pogląd nie da się utrzymać, a to dlatego, że Kodeks wyraźnie nie wspomina tutaj o tym zakazie. Kodeks Prawa Kanonicznego w dwóch tylko wypadkach zna zakaz przyjęcia wyższych święceń, a mianowicie: przy suspensie ogólnej (kan. 2283, 2265 § 1, 3-o) oraz przy suspensie „a certo ordine exercendo” (kan. 2279 § 2, 5-o). Uwzględniwszy więc przepisy normujące interpretację prawa karnego, przewidziane w kan. 19, 2219 § 1 i 3, a nakazujące ścisłą interpretację i zabraniające stosowania analogii w prawie karnym, należy dojść do wniosku, że powyższy zakaz nie może być rozciągnięty na pozostałe suspensy, poza wyraźnie przez prawo wymienionymi. Stąd, suspendowany „ab officio”, „ab ordinibus”, „a sacris ordinibus”, ściśle biorąc, może przyjąć wyższe święcenie, a jeśliby je przyjął przypadkowo i wykonywał (exercuerit) nie zaciągnie nieprawidłowości (irregularitatem, kan. 985, 7-o). Niemniej, jasnym jest, że od przyjęcia święceń winni być usunięci wyżej wymienieni suspendowani, a to z racji, że są niegodni (indigni). Niegodnym nie należy udzielać święceń (kan. 221 § 2, 973 § 1 i 3, 974 § 1, 2-o, 2222 § 2).

Suspendowany „ab ordinibus” przed wyrokiem (ante sententiam), może być usprawiedliwiony od przestrzegania kary na skutek grożącego mu niebezpieczeństwa zgorzienia lub zniesławienia się (kan. 2232 § 1). Także może administrować sakramenta i sakramentalia, jeśli jest proszony przez wiernych o ich udzielenie. W tym wypadku nie jest obowiązany dochodzić słuszności skierowanej do niego prośby (kan. 2284, 2261 § 2).

Po wyroku (post sententiam) suspendowany może tylko w wypadku niebezpieczeństwa śmierci administrować sakrament pokuty, a jeśli jest brak innych szafarzy — także pozostałe sakramenta i sakramentalia (kan. 2284, 2261 § 3).⁸⁰ ordo, nie może w czasie suspensy przyjmować wyższego ordo bo kto jest pozbawiony godności niższej, ten nie może być uprawniony do dostąpienia wyższej .

⁷⁹ Por. Roberti F., I, 492, n. 382; Michiels G., *Dedelicis et poenis*, III, 341, 342; Reiner E., *Suspension of clerics*, 91, 92; Cappello F., *De censuris*, ed. 4, 404, n. 499 ad 5, uważa, iż według Kodeksu jest wątpliwość prawna: „Num suspensus a divinis prohibetur ordines superiores recipere, iure Codicis res dubia est”.

⁸⁰ Por. Roberti I, 492, n. 382;

B. Wolno natomiast suspendowanemu „ab ordinibus” wykonywać władze święceń, jaką posiada na podstawie przywileju (ex privilegio), np. kardynał (kan. 239 § 1, 5-o, 6-o, 20-o, 23-o) oraz biskup (kan. 349 § 1, 1-o) mogą korzystać z przywilejów przysługujących im z mocy prawa (por. kan. 782 § 3): opat lub prałat niezależny (kan. 323 § 2) a także wikariusz i prefekt apostolski (kan. 294 § 2) nieposiadający święceń biskupich (character episcopali destitutus) mogą udzielać benedykcji, dokonywać konsekracji zastrzeżonych biskupowi, udzielać tonsury, święceń mniejszych (kan. 957 § 2), sakramentu bierzmowania (kan. 782 § 3). Opat niezależny (Abbas regularis de regimine) może udzielać tonsury i święceń mniejszych (kan. 964, 1-o); kapłan może administrować sakrament bierzmowania (kan. 782 §).

Dozwolonym jest także suspendowanemu „ab ordinibus” wykonywać wszelkiego rodzaju jurysdykcję, o ile wykonywanie jej nie pociąga za sobą spełniania czynności święceń zabronionych wymienioną suspensą. Z tej racji nie może tenże udzielać sakramentu pokuty. Wolno mu także wykonywać czynności administracyjne. Suspensa „ab ordinibus” w niczym nie dotyczy beneficjum.⁸¹

E. Przełożeni nie mogą domagać się od suspendowanego „ab ordinibus” przestrzegania kary, poza wypadkiem gdy przestępstwo jest notoryczne (kan. 2232 § 1). Natomiast przełożonym przysługuje zawsze władza wydania wyroku deklaratywnego dla wywołania skutków powyższej kary, o ile tego wymaga dobro publiczne.

D. Wierni mogą prosić suspendowanego „ab ordinibus”, jeśli jego kara nie jest notoryczną, o udzielenie im sakramentów i sakramentaliów, przy zaistnieniu słusznej przyczyny (ex qualibet iusta causa).

Suspendowanego „ab ordinibus” którego kara jest notoryczna można prosić o udzielenie sakramentów i sakramentaliów, na skutek powstania poważnej przyczyny (ex gravi causa, kan. 284, 2261 § 2).

Suspendowanego „ab ordinibus” po wyroku można prosić o udzielenie sakramentu pokuty tylko w niebezpieczeństwie śmierci, a jeśli jest brak innych szafarzy, to i o udzielenie pozostałych sakramentów i sakramentaliów (kan. 2284, 2261 § 3).⁸²

3. *Zakres terytorialny.* Zgodnie z ogólną opinią kanonistów, piszących przed, jak i wielu po Kodeksie, suspensa „ab ordinibus” obowiązuje wszędzie, chyba że co innego będzie wyraźnie zazna-

⁸¹ Por. Michiels G., III, 342; Roberti, I, 492, 493, n. 382.

⁸² Por. Roberti, I, 493, n. 382.

czony w wyroku czy dekrete wymierzającym suspensę. Posiada więc ona charakter personalny. Obowiązuje ona wszędzie, bez względu na to przez kogo została wymierzona, czy przez papieża, czy przez biskupa.⁸³ Ma więc tu zastosowanie zasada wyrażona w kanonie 2226 § 4. Wyjątek przewidziany w kanonie 2282 nie dotyczy tej kary, ponieważ jest w nim wyraźna wzmianka o suspensie „ab officio” lub „beneficio”, nie ma natomiast mowy o suspensie „ab ordinibus”. W tym samym sensie ujmowali to zagadnienie kanoniści przed Kodeksem, stojący na stanowisku obiektywnego określania zakresu terytorialnego suspens, a wśród nich Wernz,⁸⁴ który tę kwestię wyjaśnia w następujący sposób: „Sed suspensio ab ordine prohibet ordinis exercitium etiam extra territorium Praelati suspensionem infligentis”.

Leg a, na pytanie, w jakim zakresie obowiązuje suspensa „ab ordine”, odpowiada: „Nie ma najmniejszej wątpliwości, iż obowiązuje ona wszędzie, ponieważ należy do stanu personalnego sprawy, a to co należy do stanu osobowego idzie z nim wszędzie i obowiązuje wszędzie, gdzie się on znajduje”. W dopisku wyjaśnia także autor, że stan osobowy stanowią prawa, które nadają osobie charakter duchownego, zakonnika, obywatela. Stąd ustalenie stanu osobowego następuje na podstawie prawa powszechnego. W wypadku gdy prawo powszechne zezwala na pomniejszenie stanu, za pomocą środków karnych, to to pomniejszanie obowiązuje wszędzie gdzie się znajduje osoba.⁸⁵

Inaczej nieco tę kwestię wyjaśnia Ballerini-Palmieri.⁸⁶ Stwierdziwszy, że wedle ogólnej opinii suspensa „ab ordine” obowiązuje wszędzie, dopatruje się uzasadnienia takiegoż rozumowania w woli najwyższego prawodawcy. Jest to jedyna racja, głosi także autor, — wola Najwyższego Pasterza nakazująca, ażeby tego rodzaju suspensa obowiązywała wszędzie. Inaczej bowiem żaden biskup nie mógłby domagać się, ażeby suspensa wymierzona przez niego mogła być przestrzegana na obcym terytorium, przez innego biskupa.

Autorzy piszący po Kodeksie, przyjmują na ogół opinię kanonistów przedkodeksowych, w myśl której suspensa „ab ordine” obowiązuje wszędzie. Do nich należy zaliczyć: Robertiego,⁸⁷ który

⁸³ Por. Roberti, I, 493, n. 382.”

⁸⁴ Por. Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 215, 216, n. 208.

⁸⁵ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 258, n. 191.

⁸⁶ Por. Ballerini-Palmieri *Opus theologicum morale*, Prati 1889, VII n. 347, 501, 502.

⁸⁷ Por. Roberti F., I, 493.

stwierdza, że nie istnieją żadne granice terytorialne dla suspensy „ab ordine”. Suspendowany „ab ordine” winien wstrzymać się od wykonywania czynności władzy święceń na całej kuli ziemskiej, chyba że co innego będzie powiedziane w wyroku lub dekreście skazującym. W tej samej myśli wypowiedział się Vermeersch-Creusen, Cappello, Chelodi, Grabowski, Bączkiewicz-Baron i inni.⁸⁸

Co więcej, autorzy piszący po Kodeksie nie zwracają na ogół uwagi na trudność jaka istnieje przy interpretacji kanonu 2281, 2282 i pogodzenia treści powyższych kanonów z opinią głoszoną przez siebie, a zaczerpniętą z dawnego prawa. Owszem, niektórzy kanoniści jak: Chelodi, Capello,⁸⁹ powołując się na kanon 2281, 2282, w celu udowodnienia, że suspensa „ab ordine” obowiązuje wszędzie. Tymczasem, w tych kanonach nie ma mowy o tym; co więcej, łatwo z tych kanonów ustalić zasadę przeciwną.

Na tę trudność pierwszy zwrócił uwagę Augustine⁹⁰ a za nim Coronata.⁹¹ Augustine rozwiązał tę trudność niezbyt szczęśliwie, gdyż wypowiada się za ogólną opinią autorów, w myśl której suspensa „ab ordine” obowiązuje wszędzie, gdy tymczasem pogląd ten jest sprzeczny z treścią kanonów 2281, 2282.

Przeciwny pogląd, w oparciu o kanon 2281, 2282, wypowiedział Coronata,⁹² aczkolwiek nie w formie kategorycznego twierdzenia, lecz zaledwie wątpliwości, mającej uzasadnienie przedmiotowe. W myśl Coronaty, suspensa „ab ordine”, wedle obowiązującego dziś prawa, nie obowiązuje duchownego wszędzie, przynajmniej w wypadku kiedy posiada on urząd w innej diecezji, która wymaga użycia władzy święceń. Powyższy pogląd podziela także Berutti, Michiels.⁹³

⁸⁸ Por. Vermeersch-Creusen, *Epitome*, ed. 6, III, 292, n. 485: „Sed suspensio a divinis, ab ordine, ubique viget (cfr. c. 2226 § 4). Cappello F., *De censuris*, ed. 4, 408, n. 502, ad 15: „Suspensio ab ordine tenet ubique clericum suspensum;...”
Chelodi J., *Jus poenale*, n. 42;

Grabowski I., *Prawo kanoniczne*,
Bączkiewicz-Baron-Stawinoga, *Prawo kanoniczne*, Opole 1958, wyd. 3, III.

⁸⁹ Por. Chelodi J., *Jus poenale*, n. 42;
Cappello F., *De censuris*, 408, n. 502, ad 15.

⁹⁰ Por. Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 229.

⁹¹ Por. Coronata, *Institutiones iuris canonici*, IV, 259, n. 1814, dop. 2 i 3;

Reiner E., *Suspension of clerics*, 109 sq.;
Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, VII, 355, 356, n. 323, dop. 65.

⁹² Por. Coronata, IV, 258, n. 1814.

⁹³ Por. Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 205, n. 77;
Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 358—360.

Moim zdaniem, należy tu rozróżnić suspensę „ab ordine” wymierzoną przez papieża, od — wymierzonej przez niższego przełożonego.

W wypadku wymiaru suspensy „ab ordine” przez Stolicę Apostolską, czy to w formie kary „latae”, czy „ferendae sententiae”, obowiązuje ona sprawcę wszędzie. Wyraźnie na to wskazuje kanon 2282: „*Suspensio latae sententiae, iuri communi irrogata, afficit omnia officia vel beneficia in quacumque dioecesi possideantur*”.

Suspensa „ab ordine” wymierzona przez ordynariusza miejscowego, obowiązuje tylko na terytorium podległym jego jurysdykcji. Zasadę tę wyraźnie stwierdza prawodawca w kanonie 2282: „*Loci ordinarius nequit clericum suspendere a determinato officio vel beneficio quod in aliena dioecesi reperiat*ur”.

Do takiego mniemania upoważnia, moim zdaniem, kanon 2282 i 2281, w porównaniu z kanonem 2279. Kanon 2282 zabrania ordynariuszowi wymierzać suspensę „ab officio”, jeśli urząd znajduje się w obcej diecezji, czyli innymi słowy, ograniczyć moc suspensy „ab officio”, do terytorium jemu podległego. Co należy rozumieć pod pojęciem — suspensa „ab officio”, wyjaśnia prawodawca w kanonie 2279. W myśl tego kanonu suspensa „ab officio” zabrania wykonywania wszelkiej władzy, zarówno święceń i jurysdykcji. Kanonem 2279 wprowadza prawodawca zmianę w doktrynie przedkodeksowej. Nauka przedkodeksowa rozróżnia trzy rodzaje suspensy, mianowicie: suspensę „ab officio”, „a beneficio” i „ab ordine”.⁹⁴ Przeciwnie, Kodeks zna tylko dwa rodzaje suspensy: „ab officio”, która zabrania wszelkiej władzy święceń i jurysdykcji oraz „ab beneficio”, która pozbawia dochodów z beneficjum (kan. 2279, 2280). W myśl więc Kodeksu prawa kanonicznego, suspensa „ab officio” obejmuje dawną suspensę „ab officio” i suspensę „ab ordine”. Różne rodzaje suspensy, przewidziane w kanonie 2279, należą do suspensy „ab officio” i są właściwie częściowymi suspensami „ab officio”.⁹⁵

Wprowadzenie do kanonicznej nauki przedkodeksowej potrójnego podziału suspensy, na suspensę: „ab officio”, „ordine”, „et beneficio”, dało możliwość zastosowania innej zasady do suspensy „ab officio et beneficio”, a innej — do suspensy „ab ordine”.

⁹⁴ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 186.

⁹⁵ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 493, 494, n. 383; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 342, 343; Reiner E., *Suspension of clerics*, 87; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 202, ad 4; Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV n. 1807.

W zakresie terytorialnego obowiązywania suspens, pomijając autorów rozwiązujących to zagadnienie z punktu widzenia subiektywnego, a więc propagujących zasadę obowiązywania suspens wszędzie, autorzy, stojący na stanowisku przedmiotowego ujęcia tego zagadnienia, utrzymywali, że suspensa „ab officio et beneficio” obowiązuje tylko w zakresie władzy jurysdykcyjnej przełożonego, wymierzającego tę karę, podczas gdy suspensa „ab ordine” obowiązuje wszędzie. W uzasadnieniu tego wyjątku, odnośnie suspensy „ab ordine”, powoływano się na charakter personalny tej kary lub na wyraźną wolę prawodawcy.

Co się tyczy prawa karnego obowiązującego dzisiaj, to w myśl kanonu 6, 5-o, dawne prawo karne zostało zniesione przez Kodeks i obowiązuje tylko to prawo karne, które zawiera Kodeks prawa kanonicznego. Powoływanie się więc autorów na dawną naukę kanoniczną, rozróżniającą trzy rodzaje suspens, tj. suspensę „ab officio”, „beneficio et ordine” jest sprzeczne z kanonem 6, 5-o. Zresztą wyraźnym dowodem odmiennego uregulowania tego problemu jest kanon 2279 i 2280, w myśl których Kodeks zna tylko dwa rodzaje suspens, tj. suspensę „ab officio et ab beneficio”. Przyczym należy zauważyć, że Kodeks wyraźnie określa zakres suspensy „ab officio”, która zabrania wykonywania władzy święceń i jurysdykcji, czyli poza suspensą „ab jurisdictione” obejmuje suspensę „ab ordine”.

Kodeks prawa kanonicznego, odnośnie suspensy „ab officio”, a więc także i „ab ordine”, która jest częścią suspensy „ab officio” (kan. 2279) wymierzonej przez ordynariusza miejscowego, ustala zasadę, iż suspensa „ab ordine” obowiązuje tylko w zakresie władzy jurysdykcyjnej ordynariusza. W kanonie 2282 ustala prawodawca zasadę, mocą której ordynariusz nie może suspendować duchownego „ab officio determinato”, które znajduje się w obcej diecezji, czyli ogranicza moc suspensy do terytorium suspendującego. Zasady tej Kodeks nigdzie nie uchyla przez wprowadzenie jakiegoś wyjątku.

Powoływanie się autorów na dawną naukę, w myśl której suspensa „ab ordine” obowiązywała wszędzie, nie ma uzasadnienia prawnego, albowiem dawne prawo zostało zniesione (kan. 6, 5-o). Nie ma także racji powoływanie się kanonistów na wolę prawodawcy. Ta ostatnia, jeśli chodzi o Kodeks prawa kanonicznego, nigdzie nie jest wyrażona w sposób widoczny, jakoby suspensa „ab ordine” miała obowiązywać wszędzie. Stąd, wątpliwą wydaje się ogólna opinia autorów rozciągająca suspensę „ab ordine” poza zakres terytorialny suspendującego. Co więcej, Kodeks w wyraźny sposób ustala zasadę przeciwną. Przewiduje bowiem regułę, że ani

biskup, ani prawo partykularne nie mogą ustanowić suspensy „ab ordine”, której skutki sięgałyby poza terytorium biskupa suspendującego i obowiązywałyby na terytorium podległym innemu biskupowi. Wynika stąd, że suspensa „ab ordine”, wymierzona przez biskupa na podstawie prawa partykularnego, czy prawa powszechnego, obowiązuje tylko na terytorium tegoż biskupa, nie obowiązuje natomiast wszędzie. Zasada ta odnosi się nie tylko do wypadku gdy suspendowany „ab ordine” posiada w innej diecezji urząd, który wymaga wykonywania władzy święceń, jak chce tego Coronata,⁹⁶ Berutti, Michiels, ale dotyczy wszystkich suspendowanych przez ordynariusza, bez względu na to czy posiadają urząd w innej diecezji, czy też nie. Przyjmując pogląd Coronaty, postawilibyśmy w lepszym położeniu tego, kto posiada dwa urzędy w różnych diecezjach, od posiadającego tylko jeden urząd, w diecezji biskupa wymierzającego mu suspensę „ab ordine”. Do takiego uprzywilejowanego stanowiska nigdzie prawo nie upoważnia, a samo posiadanie czegoś, w większym stopniu, nie jest racją dostateczną do pobłażliwszego traktowania od tego, który mniej posiada.

Jako rację uzasadniającą powyższy pogląd dodać należy jeszcze argument, zaczerpnięty z kan. 19 i 2219 § 1, w myśl których, w prawie karnym należy stosować ścisłą interpretację. Łagodniejsza interpretacja nakazuje ograniczyć zakres terytorialny obowiązywania suspensy „ab ordine”, wymierzonej przez ordynariusza, do jego terytorium. Przyjęcie poglądu obowiązywania suspensy „ab ordine” wszędzie, jest rozszerzeniem interpretacji kanonu 2282, co jest sprzeczne z kanonem 19.

Przeciwna praktyka kurii biskupich nie obala powyższego poglądu, albowiem jest ona sprzeczna z wyraźną wolą prawodawcy, wyrażoną w kanonie 2282. Może stać się ona prawem zwyczajowym, jeśli upłynie czas przewidziany przez Kodeks oraz jeśli nastąpi zgoda ze strony Najwyższego Prawodawcy.

V. Kodeks nie przewiduje żadnej suspensy „ab ordine” *latae sententiae*.

4. Suspensa „a sacris ordinibus”

1. *Pojęcie*. Określenie suspensy od święceń wyższych prawodawca podaje w kanonie 2279, § 2, n. 4.

Kanon 2279, § 2; *Suspensio*:

4-o. *A sacris ordinibus, omnem actum potestatis ordinis receptae per ordinationem in sacris*”.

2. Suspensia „*a sacris ordinibus*” zabrania wykonywania wszelkich czynności wpływających z władzy święceń. Nie zabrania natomiast sprawowania aktów liturgicznych władzy święceń uzyskanych drogą przywileju. W związku z tym kapłan posiadający przywilej wykonywania pewnych funkcji biskupich, mocą niniejszej suspensy nie jest zawieszony w wykonywaniu tegoż prawa, pod warunkiem, że spełnianie powyższych czynności nie wymaga korzystania z władzy święceń kapłańskich.⁹⁵

Suspensia „*a sacris ordinibus*” jest częściową suspensą „*ab ordinibus*”, to jest tylko suspensą od święceń wyższych. Wynika to jasno z porównania kanonu 2279 § 2, 3-o, z kanonem 2279 § 2, 4-o. Konsekwencją tego jest to, że ma tu zastosowanie, odnośnie święceń wyższych, wszystko co wyżej było powiedziane przy rozpatrywaniu suspensy „*ab ordinibus*”.

Zgodnie z kanonem 949 święceniami wyższymi są: prezbiterat, diakonat i subdiakoniat. Czy suspensia „*a sacris ordinibus*” obejmuje także episkopat? W odpowiedzi na to pytanie zdania autorów są podzielone. Według Robertiego⁹⁶ wykluczona jest tu sakra biskupia (*episcopatus*), chyba że coś przeciwnego wyraźnie będzie stwierdzone. W związku z tym, biskup suspendowany „*ab ordinibus sacris*” może wykonywać czynności władzy święceń, uzyskanej mocą konsekracji biskupiej. Przeciwny pogląd wypowiada Michiels, Reiner.⁹⁷ Zdaniem tychże autorów suspensia „*a sacris ordinibus*” zabrania wykonywania czynności władzy święceń uzyskanej na podstawie konsekracji biskupiej. Na poparcie swego twierdzenia wysuwają oni następujące argumenty: Prawdą jest, że w kanonie 949 sakra biskupia (*episcopatus*) nie jest wyraźnie wymieniona pośród święceń wyższych. Wziąwszy natomiast pod uwagę normę, zawartą w kanonie 950, a wyjaśniającą znaczenie prawne słowa „*ordo*”, należy dojść do wniosku, że w zakres pojęcia „*ordo*” wchodzi także sakra biskupia (*consecratio episcopalis*). Pogląd ten ma poparcie także w doktrynie teologicznej. Ogólnie przyjętym jest wśród teologów, że „*ordo episcopalis*” nie stanowi różnych i oddzielnych święceń od kapłańskich, a jest tylko najwyższym stopniem tychże święceń kapłańskich. Przy takiej interpretacji kanonu 949 wynika, że suspensia „*a sacris ordinibus*” obejmuje także i sakrę biskupią, a wobec tego zabrania wykonywania czynności mających oparcie we władzy święceń

⁹⁵ Por. Roberti F., I, 493, n. 383: „*excluduntur proinde episcopatus, nisi contrarium constet...*”

⁹⁷ Por. Michiels, III, 342, 343; Reiner, 87.

uzyskanej mocą konsekracji biskupiej. Pogląd ten, zdaniem moim, uznać należy za słuszny dla racji wyżej przytoczonych.

Suspensa „a sacris ordinibus” nie obejmuje natomiast święceń mniejszych i tonsury, która nie udziela żadnej władzy (kan. 108, 111 § 2, 118). Wynika to jasno z kanonu 949, w którym prawodawca określa co rozumie pod pojęciem święcenia wyższe i święcenia mniejsze.

2. Skutki tej kary dotyczą czynności, których podstawą jest władza opierająca się na przyjętych święceniach. Są one takie same, jakie zostały omówione wyżej, przy suspensie „ab ordinibus”.

Suspensa „a sacris ordinibus” nie dotyczy władzy jurysdykcji, władzy administracyjnej, ani też nie wywiera żadnego wpływu na beneficjum.

Suspendowany „a sacris ordinibus”, wzięwszy pod uwagę kanon 2283, 2265 § 1, n. 3 oraz kanon 2279 § 2, n. 5, w których wyraźnie obłożonym tą karą prawodawca zabrania przyjęcia święceń wyższych, „a contrario” należy dojść do wniosku, że na podstawie przepisów prawa kanonicznego może przyjąć wyższe święcenia. Niemniej jednak, jako niegodny, nie powinien być dopuszczony do święceń wyższych.

3. Zakres terytorialny suspensy „a sacris ordinibus” jest taki sam, jak przy suspensie „ab ordinibus”. Omówiliśmy go wyżej.

4. Kodeks Prawa Kanonicznego nie przewiduje żadnej suspensy „latae sententiae a sacris ordinibus”.⁹⁸

5. Suspensa „a certo ordine exercendo”

1. *Pojęcie.* Suspensa „a certo ordine exercendo” zabrania wszelkich czynności wpływających z oznaczonego stopnia święceń — „*vetat omnem actum ordinis designati*” (kan. 2279 § 2, 5-o).⁹⁸

Jest ona częściową suspensą „ab ordinibus”, ograniczoną mianowicie do pewnego i ściśle określonego święcenia. Z tej racji obowiązują wszystkie przepisy, o których mówiliśmy wyżej przy suspensie „ab ordinibus”, z tym zastrzeżeniem, że zakres powyższego zakazu zostaje ograniczony do święceń, od którego sprawca jest suspendowany.⁹⁹

⁹⁸ Por. Roberti, I, 494, n. 383.

⁹⁹ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 343, 344; Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 494, 495, n. 384; Reiner E., *Suspension of clerics*, 88—92. Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, n. 1808; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 202, ad 5.

2. *Skutki*. Skutki suspensy „*a certo ordine exercendo*” dotyczą wszelkich czynności wpływających z oznaczonego stopnia święceń. W związku z tym suspendowanemu „*a certo ordine exercendo*” nie wolno:

a) Wykonywać władzy z ściśle określonego święcenia. Zakaz ten nie dotyczy święceń wyższych ani niższych. Z tej racji wolno obłożonemu tą karą sprawować czynności wpływające ze święceń wyższych od zabronionego i ze święceń niższych. Racja jest w tym, że święcenia są niezależne; wyższe nie opierają się na niższych.¹⁰⁰ Dlatego biskup suspendowany „*ab episcopatu*” nie może konsekrować biskupów ani udzielać święceń; może jednakże odprawiać Mszę św., nawet pontyfikalną, słuchać spowiedzi, etc. Biskup zasuspendowany od święceń kapłańskich (a praesbyteratu) może konsekrować i udzielać święceń za wyjątkiem tych, których można udzielić tylko w czasie Mszy św. Takiego zdania jest Roberti i Michiels,¹⁰¹ przeciwnego — Coronata i Augustine¹⁰² którzy wykluczają udzielenie prezbyteratu, dopuszczając możliwość udzielenia święceń niższych. Słuszniejszym wydaje się pogląd Robertiego i Michielsa, gdyż nie ma żadnego uzasadnienia prawnego ograniczenie władzy biskupa w udzielaniu święceń kapłańskich.

Kapłan, zasuspendowany od prezbyteratu, nie może odprawiać Mszy św., słuchać spowiedzi, udzielać benedykcji zastrzeżonych kapłanom; może jednak udzielać Komunii św. (kan. 845 § 2), chrzczyć (kan. 741), błogosławić paschał (cereum) w wielką sobotę. Kapłan zasuspendowany od święceń diakońskich (a diaconatu) nie może śpiewać ewangelii poza Mszą św. celebrowaną; od subdiako-

¹⁰⁰ Przepisem kanonu 2279 § 2, 5-o: „*A certo et definito ordine exercendo, omnem actum ordinis designati;...*” prawodawca położył kres sporem, jakie prowadzili autorzy na temat zakresu tejże suspensy i opowiedział się za tezą, głoszoną przez D'Annibale i Gasparrego ograniczającą suspensę do ściśle określonego w suspensie święcenia.

Por. D'Annibale J., *Summula*, I, n. 380, dop. 103;

Gasparri P., *De sacra ordinatione*, I, n. 149;

Legas M., *De delictis et poenis*, 253, n. 186;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 343;

Suarez F., *De censuris*, disp. XXVI, sect. 4, n. 6.

¹⁰¹ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, pars II, 494, 495, n. 384; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 343.

¹⁰² Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 254, n. 1808: „*Episcopus suspensus a presbyteratu licite et valide confert omnes ordines excepto presbyteratu*”.

Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 222.

natu — nie może śpiewać lekcji we Mszy św. celebrowanej przez innego kapłana, ale może odprawiać Mszę św., ponieważ władza śpiewania ewangelii i lekcji jest ogólną władzą wypływającą ze święceń kapłańskich. Dla powyższych racji może czynić wystawienie Najśw. Sakramentu, także udzielać Komunii św., słuchać spowiedzi, błogosławić itp.¹⁰³

Autorzy, przed Kodeksem, zastanawiali się, czy suspendowanany „a certo ordine exercendo” może wykonywać czynności wyższych święceń? Prawo *Dekretów* wyraźnego zakazu w tej materii nie zawierało. Niemniej zdania autorów w odpowiedzi na to pytanie były podzielone. D’Annibale¹⁰⁴ udzielał odpowiedzi negatywnej, motywując prawem naturalnym, które nie zezwala, ażeby niegodni (indigni) sprawowali funkcje święceń wyższych. Suspendowanego „a certo ordine exercendo” można uznać za niegodnego do sprawowania czynności święceń wyższych, ponieważ, w zasadzie, nie może je wykonywać bez zgorzenia. Jeśli by nie zachodziło zgorzenie, to zdaniem autora suspendowany może spełniać funkcję czynności święceń wyższych, ponieważ w prawie karnym obowiązuje ścisła interpretacja i analogia nie może mieć zastosowania.

Odmienny pogląd wyrażał Gasparri,¹⁰⁵ który raczej należy uznać za zgodny z zasadami prawnymi. W myśl tegoż autora, suspendowanemu „a certo ordine exercendo” zawsze przysługuje prawo wykonywania czynności święceń wyższych. Kapłan suspendowany od czynności diakańskich czy subdiakańskich, zawsze może odprawiać Mszę św., ponieważ odprawiając, nie spełnia czynności diakańskich czy subdiakańskich, lecz jedynie kapłańskie. Jako argument wysuwał Gasparri fakt, że święcenia są niezależne i wyższe nie opierają się na niższych. Pogląd ten popierał Lega¹⁰⁶ z zastrzeżeniem, że wykonywanie czynności święceń wyższych nie może wywoływać zgorzenia. Z racji, że w praktyce najczęściej trudno będzie uniknąć zgorzenia, tenże autor uważa opinię wyrażoną przez D’Annibale, za właściwszą.

Przeciwny pogląd do Gasparego wypowiadał Suarez¹⁰⁷ wychodząc z założenia, że święcenia wyższe opierają się na niższych.

¹⁰³ Por. Roberti, I, 495, n. 384; Michiels, III, 343, 344.

¹⁰⁴ Por. D’Annibale, *Summula*, I, n. 380, dop. 10.

¹⁰⁵ Por. Gasparri P., *De sacra ordinatione*, I, n. 149.

¹⁰⁶ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 253, n. 186.

¹⁰⁷ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. XXVI, sect. 4, n. 7: „Suspenditur ab officio sacerdotali suspenditur ab Episcopali ordine”.

Stąd, suspendowany „a certo ordine” nie może wykonywać nie tylko czynności wpływających ze święceń ściśle określonych ale i wyższych.

Pogląd Schmalzgrueber¹⁰⁸ modyfikując go w ten sposób, że suspendowany „a certo ordine” jest suspendowany od święceń wyższych tylko w wypadku, gdy czynności święceń wyższych zawierają w sobie czynności święceń niższych, od których jest suspendowany. Zgodnie z powyższym, kapłan suspendowany od diakonatu może służyć spowiedzi, udzielać ostatniego namaszczenia itp. Nie może natomiast odprawiać Mszy św., ponieważ czytałby w niej Ewangelię, co zalicza się do czynności diakańskich, których nie wolno mu spełniać.

Z tezą Schmalzgruebera solidaryzuje się Wernz.¹⁰⁹

Kodeks Prawa Kanonicznego ogranicza zakaz powyższej suspensy do ściśle określonego święcenia (kan. 2279 § 2, 5-o) — „*Vetat omnem actum ordinis designati*”. Wynika stąd, że nie dotyczy on święceń wyższych ani niższych, w myśl zasady obowiązującej w prawie karnym, a wyrażonej w kanonie 19 „*Leges quae poenam statuunt stricte subsunt interpretationi*”, oraz w kanonie 2219 § 1: „*In poenis benignior est interpretatio facienda*”. Zwyciężył więc w Kodeksie pogląd wyrażony przez Gasparrego.

b) Biskup nie może udzielać święceń, od których jest zasuspendowany, ponieważ udzielając wykonywa je (kan. 2279 § 2, 5-o). Identycznie tę kwestię regulowało dawne prawo.¹¹⁰

c) Wzbronionym jest suspendowanemu „a certo ordine exercendo” przyjęcie wyższego święcenia (superiorem ordinem accipe-

¹⁰⁸ Por. Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum*, lib. V, tit. 39, n. 293.

Odmienny pogląd wypowiada Reiffenstuel A., *Jus canonicum*, lib. V, tit. 39, n. 174: „...Suspensus specialiter ab uno duntaxat ordine, possit actus alterius ordinis exercere. Suspensus Episcopus ab ordinatione, non sit suspensus a consecratione.”

¹⁰⁹ Por. Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 216, n. 208: „...imo vel ipsa suspensio ab inferiore ordine cum compluribus scriptoribus v. g. Schmalzgrueber probabiliter non videtur impedire exercitium ordinis superioris, nisi actus, quo exercetur ordo superior, involvat exercitium ordinis inferioris ob suspensionem interdictum.” Dodaje jednak tenże autor, że ze względu na to, że suspensa od święcenia niższego zawiera zakaz przyjęcia święceń wyższych, wynika stąd, że i korzystanie z władzy święcenia wyższego jest zabronione temu, kto wbrew zakazowi prawa niegodnie był promowany do wyższych święceń.

¹¹⁰ Por. X, I, 11, 4, 17; Opieliński, 27, 272, n. 178; Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 186: „Si quis ab uno tantum ordine suspendatur, puta Episcopus ab ordine diaconatus, tunc nec exercere nec conferre valet;...”

re); wykonywać przyjęte święcenia po suspensie (receptumque post suspensionem exercere). Powyższy zakaz przewidziany jest w wyraźny sposób przez Kodeks prawa kanonicznego w kanonie 2279 § 2, 5-o. Uzasadnienia powyższego przepisu należy się dopatrywać w zasadzie wzbraniającej niegodnym przyjmowania święceń wyższych, a każdy suspendowany jest niegodny. Zasada powyższa mająca oparcie w prawie naturalnym przestrzegana była w Kościele od najdawniejszych czasów; spotykamy się z nią już w prawie rzymskim.¹¹¹ Zakaz przyjęcia wyższego święcenia nie zawiera jednakże zawieszenia (suspensio) święceń niższych. W wypadku naruszenia prawa przewidzianego w kanonie 1279 § 2, 5-o tj. wykonywania przyjętego święcenia wyższego, po zaciągniętej suspensie, sprawca zaciąga nieprawidłowość (irregularitatem) zgodnie z kan. 985, 7-o.

Jasnym jest, że suspensa „a certo ordine exercendo” poza skutkami wyżej omówionymi, w niczym nie dotyczy pozostałych władz święceń, jurysdykcji, administracji i praw beneficjalnych. Pozostają one w niczym nie naruszone.¹¹²

3. Przełożeni i wierni podlegają tym samym normom, o których mówiliśmy wyżej przy rozpatrywaniu suspensy „ab ordinibus”.

4. Zakres terytorialny tej suspensy jest taki sam, jak suspensy „ab ordinibus”.¹¹³

5. *Suspensy z prawa powszechnego „latae sententiae a certo ordine”*. Kodeks przewiduje jedną suspensę „latae sententiae a certo ordine”, w kanonie 2374, za nieprawne przyjmowanie święceń. Odnosny kanon brzmi: „Kto świadomie (malitiose) przystępuje do święceń, bez dymisorji lub z dymosoriami fałszymi, albo też przed wiekiem kanonicznym lub z pominięciem niższego święcenia, podlega tym samym suspensie od przyjętego święcenia”.

Ponadto, kto w dobrej wierze przyjął święcenia od ukaranego ekskomuniką, suspensą lub interdyktem po wyroku stwierdzającym lub skazującym, albo od notorycznego apostaty, heretyka lub schizmatyka, nie może wykonywać władzy wypływającej z przyjętego święcenia, dopóki nie uzyska dyspensy (kan. 2372).

¹¹¹ Por. *Dig.* I, 9, 4: „Qui indignus est inferiore ordine, indignior declaratur superiore”.

Dig. 48, 22, 7 § 22: „Ulpianus... est enim enim perquam ridiculum eum qui minoribus poenae causa prohibitus sit, ad maiores aspirare.

¹¹² Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 344, 345.

¹¹³ Por. Roberti F., *De delictis et poenis* I, pars II, 495, n. 384.

6. Suspensia „a certo ordine conferendo”

1. *Pojęcie.* Suspensia „a certo ordine conferendo” zabrania udzielania oznaczonego stopnia święceń — Kan. 2279 § 2, 6-o „*Vetat ipsum ordinem confere*”.

Jest ona pewnego rodzaju suspensą „ab ordinibus”, a mianowicie karą wzbraniającą udzielenia jednego lub kilku święceń, ściśle określonych. Z tej racji, że stanowi ona rodzaj suspensy „ab ordinibus”, mają do niej zastosowanie te same zasady, o jakich mówiliśmy przy suspensie „ab ordinibus”, oczywiście w zakresie przewidzianym przez tę karę.¹¹⁴

2. *Skutki suspensy „a certo ordine conferendo”.* Suspensia ta zabrania udzielenia oznaczonego stopnia święceń; nie zabrania natomiast udzielenia niższego lub wyższego stopnia (kan. 2279 § 2 6-o). Kodeks prawa kanonicznego jest w tej materii zgodny z dawnym prawem.¹¹⁵ Zakaz udzielenia ściśle określonego święcenia nie zawiera zakazu wykonywania tegoż święcenia, np. biskup suspendowany od udzielania święceń kapłańskich, może odprawiać Mszę św. Identycznie tę kwestię rozstrzygano dawniej.¹¹⁶

Zakaz udzielenia ściśle określonego święcenia, w pewnych wypadkach pociąga za sobą zakaz przyjęcia od takiej osoby wymienionego święcenia. Przewiduje to kanon 2372, w myśl którego duchowny, który ośmieliłby się przyjąć święcenia od suspendowanego po wyroku skazującym lub wyjaśniającym, zaciąga „ipso facto” suspensę „a divinis” zastrzeżoną Stolicy Apostolskiej.¹¹⁷

¹¹⁴ Por. Roberti, I, 496, n. 385; Michiels, III, 345;

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV 254, n. 1809.

¹¹⁵ Por. Sext. I, 9, 4: Papież Bonifacy VIII postanawia: „...*Quivero contra facerit (seu illegitime contulerit primam tonsuram) ut in eo in quo peccaverit puniatur, per unum annum a collatione clericalis tonsurae dumtaxat noverit se suspensum*”.

¹¹⁶ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 186: „...*Quamvis enim ordines exerceantur dum conferuntur, tamen prohibitio tantum percellens collationem non debet extendi ad exercitium, quia poenae non excedunt casum suum et ratio adest, plerumque, cur collatio prohibeatur, non exercitium, nempe, ut quis in eo puniatur in quo peccavit*”. Suarez F., *De censuris*, disp. XXVI, sect. 4, 2 n., 6;

Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 271, n. 178: „... Należy odróżnić suspensę a collatione ordinum od suspensy ab exercitio ordinum susceptorum... Jeżeli biskup jest zawieszony w udzielaniu jednego jedynego ordo, może dawać niższe od niego i prawdopodobnie także wyższe święcenia...”

¹¹⁷ Por. Kan. 2372. „*Suspensionem a divinis, Sedi Apostolicae reservatam, ipso facto contrahunt, qui recipere ordines praesumunt ab excom-*

3. *Suspensy „ab ordinum collatione latae sententiae” z prawa powszechnego.* Kodeks przewiduje jedną suspensę tego rodzaju „latae sententiae” w kanonie 2373, 1-o, 4-o za nieprawne udzielenie święceń: „Ordynator podlega przez rok suspensie od udzielenia święceń zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej:

a) jeżeli wbrew przepisowi kanonu 955 udziela święceń obcemu podwładnemu bez dymisorii (*litterae dimissoriae*), które powinien wystawić jego własny ordynariusz;

b) jeżeli bez świadectwa informacyjnego (*litterae testimoniales*) udziela święceń własnemu podwładnemu, który przebywał w obcej diecezji przezo kres czasu, w którym, w myśl kanonów 993, n. 4 i 994, mógł być zaciągnąć przeszkodę kanoniczną;

c) jeżeli wbrew kanonowi 974 § 1, n. 7 udziela ordynariuszowi wyższych święceń, bez tytułu kanonicznego;

d) jeżeli udziela święceń zakonnikowi, który jest członkiem domu zakonnego, leżącego poza terytorium ordynatora, chociażby ordynowany przedłożył dymisoria od własnego przełożonego; chyba że zachodzą przyczyny usprawiedliwiające, przewidziane przez kanon 966.

7. *Suspensa „a certo officio vel ministerio”*

1. *Pojęcie.* *Suspensa „a certo officio vel ministerio”* — od oznaczonego obowiązku, np. słuchania spowiedzi lub od oznaczonego urzędu (*a certo officio*), np. duszpasterskiego — zabrania wszelkich aktów właściwych temu obowiązkowi lub urzędowi kan. 2279 § 2, 7-o — „*Vetat actus proprios eiusdem ministerii vel officii*”.

W tego rodzaju karze mieści się duża możliwość dokonania podziału suspensy. Przedmiotem tej kary może być każdy urząd lub obowiązek (*officium vel sacrum ministerium*). *Suspensa* ta w zasadzie wymierzana jest osobom fizycznym. Osoby moralne mogą być także podmiotem tej kary. Są to rzadkie wypadki.

Urząd „*officium*”, jest to korzystanie z władzy w celu nadprzyrodzonym, jaką posiada się mocą tytułu prawnego (*vi tituli*). Pojęcie „*officium*” ujęte jest tutaj w szerszym znaczeniu, na co wskazuje ogólny sposób wyrażenia Kodeksu (kan. 145 § 1—2), np. urząd proboszcza, koadiutora, sędziego, notariusza, administratora itp. „*Ministerium*” — obowiązek — posługiwanie — oznacza udzielenie

monicato vel suspenso vel interdicto post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam, aut a notorio apostata, haeretico, schismatico; qui vero bona fide a quopiam eorum sit ordinatus, exercitio careat ordinis sic recepti donec dispensetur”.

władzy duchownej, przeznaczonej do uświęcenia wiernych, np. odprawiania Mszy św., głoszenia kazań, nauczania, słuchania spowiedzi itp.¹¹⁸

2. *Skutki suspensy „a certo officio vel ministerio”* dotyczą wszelkich czynności właściwych temu urzędowi; w zakres teje nie wchodzi natomiast czynności wypływające z innego urzędu lub obowiązku. W związku z tym suspendowany kapłan, np. od głoszenia kazań, może nauczać katechizmu w szkole, mieć pogadanki (nauki) w sprawach dotyczących religii poza kościołem itp.; spowiednik suspendowany od słuchania spowiedzi kobiet, może słuchać spowiedzi mężczyzn; proboszcz suspendowany od urzędu proboszczowskiego, nie może wykonywać żadnych obowiązków parafialnych, a mianowicie: uroczyście udzielać chrztu, publicznie zanosić do chorych Eucharystię, odprawiać pogrzebów (*iusta funebria persolvere*), błogosławić domy w W. Sobotę (kan. 462, 1-o, 7-o), słuchać spowiedzi parafian (kan. 892 § 1) a także poza parafią, asystować przy zawieraniu małżeństw (kan. 1095 § 1), dyspensować od prawa postu i abstynencji (kan. 1245 § 1) i w ogóle wykonywać opieki duszpasterskiej (kan. 464 § 1). Może jednak odprawiać Mszę św., jeśli skąd inąd ma pozwolenie odprawiania jej, słuchać spowiedzi i głosić słowo Boże (*praedicare*), administrować beneficjum kościelnym i pobierać z niego dochody byleby tylko przez inną osobę zadość uczynił obowiązkom ciężącym na nim z racji urzędu proboszcza.¹¹⁹

3. Przełożeni i wierni posiadają te same prawa odnośnie suspendowanego „*a certo officio vel ministerio*”, jakie im przysługują w stosunku do suspendowanych „*ab ordinibus*” (*argumentum ex analogia*).

4. *Zakres terytorialny suspensy „a certo officio vel ministerio”* Suspensia „*a certo officio vel ministerio*” w niczym nie dotyczy władzy święceń. W myśl kanonu 2282 ograniczona jest do terytorium przełożonego, wymierzającego tę karę. Z tej racji suspendowany od głoszenia kazań lub słuchania spowiedzi w jednej diecezji, może w wypadku, gdy posiada odpowiednią władzę, głosić ka-

¹¹⁸ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 497, 498, n. 386; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 345, 346; Reiner E., *Suspension of clerics*, 93, 94; Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 254, n. 1810; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 202—203, ad 7; Cappello F., *De censuris*, ed. 4, 436, n. 500.

¹¹⁹ Por. Roberti, I, 497, n. 386; Michiels, III, 345, 346; Coronata, IV, 254, n. 1810.

zania i słuchać spowiedzi w innej diecezji. Moim zdaniem, suspendowany „*a Missae celebratione*”, może także odprawiać w innej diecezji. Innego zdania jest Roberti,¹²⁰ według którego suspendowany „*a celebratione Missae*”, nie może nigdzie odprawiać Mszy św., chyba że inaczej wyraźnie będzie wskazane. Pogląd ten, moim zdaniem, nie jest słuszny z powodu wyraźnego przepisu kanonu 2282, ograniczającego skutki suspensy „*ab officio*” do granic terytorium przełożonego, wymierzającego tę karę, jak też i dla argumentu, podanego zresztą przez Robertiego, że suspensa „*a certo ministerio vel officio*” nie dotyczy w niczym władzy święceń. Autorzy przez Kodeksem i niektórzy po Kodeksie utrzymują, że suspensa „*ab ordine*” ma charakter personalny, wobec czego obowiązuje wszędzie, co stwierdza zresztą sam Roberti, natomiast suspensa „*ab officio vel beneficio*” ograniczona jest terytorialnie do władzy suspendującego, co także stwierdza sam Roberti. Dlaczego w wyżej przytoczonym wypadku głosi inaczej, jest dla mnie niezrozumiałe, tym więcej, że i sam autor nie podaje żadnego uzasadnienia.

5. *Obowiązujące suspensy „latae sententiae” a „certo ministerio” z prawa powszechnego.* Kodeks przewiduje trzy suspensy „*latae sententiae* a *certo ministerio vel officio*”:

1. Za rozgrzeszenie z grzechów zastrzeżonych bez jurysdykcji. „Kapłan, ośmielający się bez należytej władzy rozgrzeszyć z grzechu zastrzeżonego ze względu na grzech (*ratione sui*), podlega tym samym suspensie od słuchania spowiedzi” (kan. 2366).

2. Kapituły, konwenty i wszyscy inni, którzy duchownego wybranego, prezentowanego lub nominowanego, przed okazaniem pisma z potwierdzeniem lub instytucją przyjmują do urzędów, są tym samym zawieszani w wykonywaniu prawa wyboru, prezentowania lub nominowania, dopóki ich Stolica Apostolska nie uwolni od kary (kan. 2394). Suspensa ta jest karą odwetową.

3. Za bezprawne wystawienie dymisorii przez przełożonych zakonnych. „Przełożeni zakonni, którzy wbrew przepisom kan. 965—967 ośmielają się posłać swoich podwładnych do obcego biskupa, by im udzielił święceń, podlegają tem samem przez miesiąc suspensie od odprawiania Mszy św. (kan. 2410).

¹²⁰ Por. Roberti, I, 498, n. 386: „... at si suspensus sit a Missae celebratione, prohibitio, nisi contrarium constet, ubique valet”.

8. Suspensia „ab ordine pontificali”

1. *Pojęcie.* Suspensia „ab ordine pontificali” zabrania wszelkich czynności władzy święceń, wpływających z sakry biskupiej: Kanon 2279 § 2, 8-o — „*Vetat omnem actum potestatis ordinis episcopalis*”.

Jest to częściowa suspensia „ab ordine”, odnosząca się do tych, którzy posiadają sakrę biskupią, analogiczna do suspensy „ab ordinibus maioribus vel minoribus” (kan. 2279 § 2, 3-o, 4-o). Nie dotyczy ona tych, którzy nie posiadają sakry biskupiej, a czynności pontyfikalne wykonują na podstawie przywileju, np. kardynałowie (kan. 239 § 1, 5-o, 6-o, 20-o, 23-o), opaci i prałaci niezależni (kan. 323 § 2, 782 § 3), wikariusze i prefekci apostołscy (kan. 294 § 2), opaci niezależni (abbates de regimine, kan. 964, 1-o), kapłani (kan. 782), itp.¹²¹

2. Podmiotem tej kary mogą być osoby fizyczne; nie mogą natomiast być osoby prawne.

Przez „ordo pontificalis” należy tu rozumieć władzę duchowną, jaką się osiąga z konsekracji biskupiej, np. władzę bierzmowania (kan. 782 § 1), udzielania święceń — „ordinandi” (kan. 951), konsekrowania — „consecrandi” (kan. 1147 § 1).¹²²

3. *Skutki suspensy „ab ordine pontificali”* dotyczą wszelkich czynności wpływających z sakry biskupiej. Dlatego:

A. Suspendowany:

1. nie może udzielać święceń i tonsury sakramentu bierzmowania, konsekrować kościołów, kielichów, paten itp.;

2. może natomiast spełniać czynności wpływające ze święceń kapłańskich, np. celebrować Mszę św., także pontyfikalną i korzystać z paliusza (cum palio); słuchać spowiedzi, błogosławić itp. Wolno mu także wykonywać wszystkie akty jurysdykcji i administracji, np. udzielać aprobaty do słuchania spowiedzi, nadawać beneficja, urzędy itp.¹²³

¹²¹ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 498 499 n. 387; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 346, 347; Reiner E., *Suspension of clerics*, 94, 95; Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 254 n. 1811; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 203, ad. 8; Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 272, n. 179; Lega M., *De delictis et poenis*, 256, 257, n. 188; D'Annibale J. *Summula*, I, n. 381.

¹²² Por. Roberti, I, 499, n. 387.

¹²³ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 346, 347 słusznie stwierdza, że suspensia ta dotyczy tylko osób posiadających sakrę biskupią, a nie duchownych sprawowujących niektóre funkcje biskupie na

Suspensa ta w niczym nie dotyczy beneficjum.

4. Przełożonym i wiernym przysługują te same prawa wobec zasuspendowanego „ab ordine pontificali”, z jakich mogą korzystać, wobec zasuspendowanego „ab ordinibus”.

5. *Zakres terytorialny.* Suspensa „ab ordine pontificali” obowiązuje wszędzie, ponieważ w zasadzie może być tylko wymierzona przez Stolicę Apostolską (kan. 2282).

6. Kodeks nie przewiduje żadnej suspensy „*laetae sententiae ab ordine pontificali*”.¹²⁴

9. Suspensa „a pontificalibus”

I. *Pojęcie.* Suspensa „a pontificalibus” zabrania wykonywania czynności pontyfikalnych, przy których, według przepisów liturgicznych, używa się pastorału i mitry kan. 2279, 9-o, — „*Vetat exercitium actuum pontificalium*”.¹²⁵

Przed Kodeksem zwykło się tę karę określać mianem: „*Suspensio ab usu pontificalium*”, w odróżnieniu od suspensy „*ab pontificalibus*”,¹²⁶ której przyznawano szerszy zakres, a która mogła

podstawie przywileju, jak to w tekście było zaznaczone. Pogląd ten podziela Roberti, jak wyżej, Reiner, 94—95, Coronata n. 1811. Odmiennego zdania jest Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 203, ad 8: „*Suspensione a pontificalibus affici queunt nedum Episcopi, verum etiam quicumque ex privilegio pontificalia peragere possunt, quamvis consecratione episcopali careant*”.

Jasnym jest, że w wypadku suspendowania „ab ordine pontificali” prałata albo kapłana, którzy na podstawie przywileju sprawują pontyfalia przynależne biskupom, wówczas ta personalna suspensa zawiesza używanie tych praw przynależnych z przywileju. Pogląd ten podziela Michiels, III 346, 347; Coronata, IV, 254, n. 1811; Reiner, 94, 95.

¹²⁴ Por. Roberti, I, 499, n. 387.

¹²⁵ Por. Roberti F., I, 499, 500, n. 388;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 347, 348;

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 255, n. 1812;

Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 203, ad 9;

Reiner E., *Suspension of clerics*, 95—98;

Cappello F., *De censuris ed.* 4, 405, n. 500;

Vermeersch - Creusen, *Epitome*, III, 291, n. 483;

Wernz - Vidal, *Jus canonicum*, VII, 361, n. 327, ad. 9.

¹²⁶ Por. Opiełiński J., *O cenzurach kościelnych*, 272, n. 179: „Do suspensy ab ordine należy jeszcze podwójna suspensa, której podlegają jedynie Prałaci i Biskupi: suspensa ab ordine pontificali i suspensa ab usu pontificalium czyli a pontificalibus. Pierwsza zakazuje tych czynności, które tylko Biskup odbywać może; do nich należą: udzielanie święceń kapłańskich, bierzmowanie, rozmaite konsekracje jak oleju, krzyżma, kościoła, ołtarza itd. Druga zabrania używać oznak czyli insygniów

oznaczać suspensę „*ab ordine pontificali*”, jak też suspensę „*ab usu pontificalium*”.¹²⁷

Według Kodeksu suspensa „*a pontificalibus*” różni się od suspensy „*ab ordine pontificali*”. Suspensa „*ab ordine pontificali*” obejmuje czynności władzy święceń, wypływające z sakry biskupiej. Suspensa „*a pontificalibus*” zabrania wykonywania funkcji pontyfikalnych, przy których, według przepisów liturgicznych, używa się pastorału i mitry. Pierwsza dotyczy tylko biskupów, druga — poza biskupami tych wszystkich, którzy posiadają prawo wykonywania czynności pontyfikalnych, także na podstawie przywileju, np. kardynałowie (kan. 239 § 1, 15-o, 240 § 3), legaci papiescy (kan. 269 § 3), prałaci i opaci niezależni (kan. 225), wikariusze i prefekci apostołscy (kan. 294 § 2), opaci niezależni (*abbates de regimine*”, kan. 964, 1-o) itp. Suspensa „*ab pontificalibus*” ma pod względem osobowym szerszy zakres, niż suspensa „*ab ordine pontificali*”.¹²⁸ Niemniej jednakże, władza biskupów zostaje więcej ograniczona suspensą „*ab ordine pontificali*” niż suspensą „*ab pontificalibus*”. Są bowiem pewne czynności władzy święceń wypływające z sakry biskupiej, które można dopełnić bez użycia pastorału i mitry, a które wskutek tego może wykonać biskup suspendowany „*a pontificalibus*”; nie może ich jednak spełniać biskup suspendowany „*ab ordine pontificali*”.¹²⁹

pontyfikacyjnych: mitry, pastorału, paliusza, a konsekwentnie zakazuje tych czynności, które bez wymienionych oznak spełniane być nie mogą, jak bierzmowania, udzielania święceń kapłańskich, konsekrowania olejów, odprawiania Mszy św. pontyfikalnej. Suspensa pierwsza drugiej za sobą nie pociąga...”

¹²⁷ Por. D'Anibale J., *Summula*, I, n. 381;

Legam., *De delictis et poenis*, 256, n. 188: „*Species partialis suspensionis pro pollutibus ordine Episcopali sunt; suspensio ab ordine pontificali et suspensio ab usu pontificalium seu a pontificalibus. Altera ita distinguitur ab altera. Videlicet per suspensionem ab ordine pont. Episcopus suspenditur ab iis quae tantum propria sunt ordinis episcopalis, non sacerdotalis; per suspensionem a pontificalibus idem prohibetur ab iis tantum exigentibus apparatus insignium pontificalium*”.

Gasparri P., *De sacra ordinatione*, n. 92—96.

¹²⁸ Por. Benedictus XIV, „*Ad audientiam*” 15 febr. 1753, § 8 — C.J.C.

Fontes, II, n. 424;

Caeremoniale Episcoporum, 1, I, c. 17, n. 4, 8;

S. Con. Conc. 9 febr. 1924 — AAS, 17, 1925, 245—246.

¹²⁹ Por. Opieliński J. O cenzurach kościelnych, 272, 273, n. 179.

Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 255, n. 1812;

Gasparri P., *De sacra ordinatione*, n. 92—96;

2. Podmiotem tej kary może być osoba fizyczna, nie może być osoba prawna.

Przez „*pontificalia*” należy rozumieć te czynności, przy których, wedle przepisów liturgicznych, używa się mitry i pastorału, to jest oznak czynności pontyfikalnych (kan. 337 § 2). Co prawda, pod pojęciem „*pontificalia*” pojęte w szerszym znaczeniu wchodzi także i inne oznaki (ornamenta), jak: pantofle, rękawiczki, dalmatyka, tunicela, pierścień, krzyż, paliusz, tron, siedem świec oraz diakoni asystujący (*diaconi honoris*). Wymienione wyżej oznaki (*insignia*), z których często wszystkie, czasem niektóre z nich bywają udzielane także i prałatom lub kapitułom, tutaj nie wchodzi w zakres tego pojęcia i z tej racji nie są tu rozpatrywane (kan. 337 § 2).¹³⁰ Pojęciu „*pontificalia*” należy tu nadać ściśle znaczenie (kan. 337 § 2).¹³¹

3. *Skutki suspensy „a pontificalibus”* dotyczą tych wszystkich czynności, których, wedle przepisów liturgicznych, nie można wykonać bez użycia pastorału i mitry (kan. 2279 § 2, 9-o, 337 § 2). Pozostałe „*insignia*”, o których mówiliśmy wyżej, są na ogół zabronione pośrednio (*indirecte*). Mogą one formalnie stanowić przedmiot innych kar, np. zawieszenie korzystania z jakiegś łaski — „*suspensio alicuius gratiae*” (kan. 2291, 10-o); pozbawienie prawa noszenia szat lub oznak na jakie zezwala Kościół (2291, 11-o).¹³²

W związku z powyższym

A. Suspendowanemu:

1. Nie wolno celebrować Mszy św. pontyfikalnej, niesporów pontyfikalnych; asystować w mitrze w czasie Mszy św. lub w chó-

D'Annibale J., *Summula*, I, n. 381;

Lega M., *De delictis et poenis*, 256, 257, n. 188;

Chelodi J., *Jus poenale*, 49, n. 43;

Cappello F., *De censuris*, ed. 4, 436, 437, n. 500 ad 12;

Vermeersch - Creusen, *Épitome*, III, 243, n. 484;

Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 223, 224;

Cocchi G., *Commentarium in Codicem J.C.*, lib. V, ed. 2, *De delictis et poenis*, 1925, 174, 175 n. 103.

¹³⁰ Por. Pius VII, const. „*Decet*”, 4 iul. 1823;

Pius X, m.pr. *Inter multiplices*, 21 febr. 1905;

Pius XI, const. *Ad incrementum*, 15 aug. 1934;

Roberti, I, 500, dop. 1.

¹³¹ Por. Roberti, I, 500 n. 388;

Michiels G., III, 347.

¹³² Por. Pius VII, const. „*Dect Romanos*”, 4 iulii 1823 — *Bullarii Romani Continuatio*, t. VIII, pars 2, MC, ad art. VII—IX, str. 2338; Reiner, 96—97; Michiels, III, 347.

rze przy odmawianiu officium; konsekrować biskupów, udzielać święceń, uroczyście sprawować sakrament bierzmowania (confirmare), błogosławić (benedicere) opatów, zakonnice („benedicere seu consecrare virgines”), błogosławić i koronować królów; błogosławić oleje święte, błogosławić i konsekrować dzwony, konsekrować kielichy, pateny, naczynia św., ołtarze, kościoły, poświęcać cmentarze, kamienie węgielne pod kościoły, rekonyliować kościoły lub cmentarze.¹³³

Pogwałcenie powyższej suspensy nie powoduje nieprawidłowości, ponieważ w tym wypadku nie następuje wykonywanie czynności święceń zabronionych przez suspensę.¹³⁴

2. Dozwolonym jest, przeciwnie, wykonywanie czynności władzy święceń wypływających z sakry biskupiej, które mogą być sprawowane bez użycia pontyfikaliów, np. prywatnie udzielać sakramentu bierzmowania, bez mitry i pastorału (kan. 783 § 2), poświęcać nowy krzyż itp.¹³⁵

Dozwolone jest także wykonywanie czynności wypływających z innych święceń, np. celebrowanie Mszy św., błogosławienie itp., pod warunkiem, że czynności te zawsze będą dokonywane bez aparatu pontyfikalnego.¹³⁶

Dozwolone jest także wykonywanie wszystkich aktów jurysdykcji, albowiem ta suspensa w niczym jurysdykcji nie dotyczy; ta

¹³³ Por. Coronata, IV, 255, n. 1812; *Ceremoniale Episcoporum*, I, c. 17, n. 4, 8; *Benedictus XIV, Ad audientiam*, 15 febr. 1753, § 8, *C.J. Fontes*, II, n. 424.

¹³⁴ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 347, 348; Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 501, n. 388; Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 255, n. 1812; Reiner E., *Suspension of clerics*, 98; Lega M., *De delictis et poenis*, 256, n. 188, dop. 1; Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 273, n. 179: „...Biskup zatem suspendowany ab usu ponticalium nie staje się irregularis, jeżeli Mszą św. w insygnjach pontyfikalnych odprawi, lubo ciężko grzeszy, bo przekracza zakaz Kościoła; niektórzy uczeni sądzą, że i Biskup jest w takim razie irregularis”.

Św. Alfons, *Theologia moralis*, I.VII, n. 314, jest zdania, że biskup suspendowany a ponticalibus zaciąga nieprawidłowość, jeżeli pogwałci tę suspensę. Podobny pogląd wypowiada Lehmkuhl, *Theol., moral.*, II, n. 904. Przeciwnego zdania był Lega M., *De delictis et poenis*, 256, n. 188, dop. 1 w oparciu o D'Annibale J., *Summula*, I, n. 381.

¹³⁵ Por. Gasparri P., *De sacra ordinatione*, n. 92—96.

¹³⁶ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 501, n. 388.

ostatnia pozostaje nienaruszona. Kara ta nie obejmuje także i beneficjum suspendowanego „a pontificalibus”.

4. Uprawnienia przełożonych i wiernych, odnośnie suspendowanego „a pontificalibus”, są takie same, jakie im przysługują w stosunku do suspendowanego „ab ordinibus”. Dodać należy, że wykonywanie pontyfikaliów ma mniejszy zakres niż święceń (ordinum).¹³⁷

5. Zakres terytorialny. Suspensa „ab pontificalibus” obowiązuje wszędzie, albowiem może być wymierzona tylko przez Stolicę Apostolską, a jako taka kara obowiązuje na całej kuli ziemskiej (kan. 2282).

6. Kodeks prawa kanonicznego nie przewiduje żadnej suspensy „latae sententiae a pontificalibus”.

II. Suspensa „a beneficio”

1. *Pojęcie.* Suspensa „a beneficio” pozbawia dochodów beneficjalnych, wyjąwszy prawo zamieszkania w domu należącym do beneficjum, jak też zarząd majątkiem beneficjalnym, chyba że wyrok lub dekret suspensyjny wyraźnie pozbawia suspendowanego tego prawa. Kanon 2280: „*Suspensio a beneficio privat fructibus beneficii, excepta habitatione in aedibus beneficalibus, non autem iure administrandi bona beneficalia, nisi decretum vel sententia suspensionis ipsam administrandi potestatem suspensio expresse adimat et alii tribuat*”.

1. Prawodawca przeciwstawia suspensę „a beneficio”, suspensie „ab officio”. Z tej to racji przy suspensie „a beneficio” pozostaje w mocy „officium”, a w związku z tym suspendowany „a beneficio” posiada w niczym nie naruszoną władzę święceń i jurysdykcji. Suspensa „a beneficio” pozbawia tylko dochodów płynących z beneficjów, nie dotykając w niczy samego tytułu beneficjalnego; nie pozbawia suspendowanego posiadania beneficjum ani praw z nim związanych, ani prawnego tytułu posiadania.¹ Pod tym

¹³⁷ Por. Roberti, I, 501.

¹ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 348—353; Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 501—505, n. 389; Reiner E., *Suspension of clerics*, 98—109; Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, 255—257, n. 1813; Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 204—205; Wernz - Vidal, *Jus canonicum*, VII, 354—356, n. 322—323; Vermeersch - Creusen, *Epitome iuris canonici*, ed. 6, III, 291—292, n. 484;

względem pojęcie suspensy „a beneficio” podane przez Kodeks prawa kanonicznego jest zgodne z pojęciem suspensy „a beneficio” w dawnym prawie. Wedle dawnego prawa suspensia „a beneficio”² nie pozbawiła tytułu ani własności beneficjum, lecz jedynie unieвозмоżliwiała korzystanie z praw beneficjalnych, zmierzających do pobierania dochodów z tegoż beneficjum. Nie pozbawiała natomiast prawa wykonywania władzy święceń oraz jurysdykcji, związanych z urzędem; co więcej, nie zwalniała od ciężarów i obowiązków wypływających z urzędu. Ogólnie rzecz biorąc, pojęcie suspensy „a beneficio”, podane przez Kodeks prawa kanonicznego; odpowiada pojęciu suspensy „a beneficio” w dawnym prawie. Różnica uwidacznia się tylko w kwestii dochodów beneficjalnych, których sprawca przestępstwa jest pozbawiony, o czym będzie mowa dalej.

Dodać tu należy, że suspensia „a beneficio” może być łączona z suspensą „ab officio”. W myśl Kodeksu ma to zawsze miejsce gdy suspensia jest nałożona ogólnie, bez bliższego określenia³ „suspensie generaliter lata” (kan. 2278 § 2). Pod tym względem Kodeks prawa kanonicznego jest zgodny z dawnym prawem⁴.

De Meester A. *Juris canonici et iuris canonico-civilis compendium*, ed. Brugis 1928, 215, n. 1782, 3;

Eichmann E., *Das Strafrecht des Codex Juris Canonici*, Paderborn 1920, 106—109;

Cappello F., *De censuris*, ed. 4. 1950, 460, 407, n. 501;

Pellé P., *Le droit pénal de l'Église*, Paris 1939.

² Por. X, I, 6, 44: „...a perceptione proprie beneficij suspendatur...” X, II, 14, 8; *Sext.* III, 9, 2; *Sext.* I, 6, 37, 16 w przepisach tych prawodawca ogranicza suspensę do ściśle określonych beneficjów; *Sext.* I, 6, 40: „...a beneficiis quibuscumque suspensi...”

Suarez F., *De censuris*. disp. XXVII, sect. 1, n. 12;

Hinschius P., *Kirchenrecht*. V, 69 sq.;

Kober F., *Die Suspension* 115, 126 sq.;

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 219, n. 211;

Lega M., *De delictis et poenis*, 251, n. 184; n. 185;

Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 273, n. 180;

Reifenstuel A., *Jus canonicum*, lib. V, tit. 39, n. 171;

Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum*, lib. V, tit. 39, n. 299.

³ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 353;

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, 501, n. 389: „Suspensio a beneficio cumulatatur cum suspensione ab officio in suspensione generaliter lata”.

⁴ Por. *Conc. Trid.* ses XXIV, cap. 1 de ref.;

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 220, n. 213;

Kober F., *Die Suspension*, 24. 270;

Suarez F., *De censuris*, disp. XXV, sect. 2, n. 7 sq.;

D'Annibale J., *Summula*, I, n. 383; Hilarius a Sexten, 71;

Lega M., *De delictis et poenis*, 252, n. 185.

2. Beneficjum, w myśl kanonu 1409, jest to stała posada kościelna (ens juridicum), ustanowiona przez właściwą władzę kościelną, z którą związany jest obowiązek posługi duchownej, czyli „officium”, oraz prawo do pobierania dochodów z uposażenia złączonego z urzędem. Podstawą prawną beneficjum jest „officium”, czyli urząd, którego spełnianie jest zastrzeżone duchownym. Z officium złączony jest fundusz stanowiący podstawę materialną bytu tego, kto będzie piastować dany urząd, tj. beneficjata. Beneficjant ma prawo do pobierania dochodów z uposażenia, nie jest on jednak właścicielem tegoż uposażenia, lecz tylko jego użytkownikiem. Właścicielem pozostaje beneficjum, jako osoba prawna — „ens juridicum”. W pojęciu beneficjum, podanym w kanonie 1409 łącznie z kanonem 2280 § 1 wyrażenie — *prawo do pobierania dochodów* — pojęte jest w znaczeniu subiektywnym, w przeciwstawieniu do obiektywnego ujęcia samego „officium”.⁵

2. *Skutki suspensy „a beneficio”* prawodawca podaje w kanonie 2280 § 1. Sprowadzają się one do pozbawienia beneficjata dochodów beneficjalnych. Wyjątek stanowi: prawo dalszego zamieszkania w budynkach należących do beneficjum oraz prawo administracji majątkiem beneficjalnym.

Porównując obecne prawo kanoniczne z dawnym, w kwestii skutków tejże kary, zauważyć należy istotną zmianę jaką wprowadza Kodeks prawa kanonicznego w porównaniu z prawem Dekretów.

1) Wedle dawnego prawa⁶ *suspensa „a beneficio”* pozbawiała beneficjata dochodów płynących z beneficjum, do których zaliczana

⁵ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, 502, n. 389: „At hic, seorsum ab officio et subiective acceptum, intelligitur ius percipiendi fructus ex dote adnexa officio (cfr. c. 1409, 2280 § 1)”.

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 219, n. 211: „Suspensio a beneficio ...impedit usum iuris beneficii ad perceptionem fructuum...”

Kober F., *Die Suspension*, 115; Schmalzgrueber, *Jus eccl.*, lib. V, tit. 39, n. 299 sq.;

Suarez F., *De censuris*, disp. XXVII, secta 1, n. 12;

Legam M., *De delictis et poenis*, 251, n. 184; „Beneficium, prout distinguitur ab adnexo officio, importat ius utendi fructibus bonis patrimonialibus beneficio adnexis, itaque comprehendit fructuum perceptionem et bonorum administrationem...”

Sext. I, 6, 16, § *Ceterum* ...omnibus beneficiis suis... volumus eo ipso fore suspensos...”

X, III, 2, 4: „...ab ecclesiasticis beneficiis usque ad satisfactionem congruam suspendatis...”

⁶ Por. X, III, 2, 4; Sext. I, 6, 16, § *Ceterum*;

Wernz, VI, 219, n. 211

Suarez F., *De censuris*, disp. XXVII stał. 1. n. 12;

Legam M., *De delictis et poenis*, 251, n. 184;

była administracja majątkiem oraz wszystkich czynności związanych z tą administracją.⁷ Prawo *Dekretów* dopuszczało tylko jeden wyjątek od zasady pozbawienia dochodów beneficjalnych. Wyjątkiem tym było prawo zamieszkania w budynkach beneficjalnych, przysługujące suspendowanemu „a beneficio”, które to prawo wynikało pośrednio z przysługującego każdemu duchownemu prawa godziwego utrzymania. Dawne prawo nie przewidywało w sposób wyraźny takiego wyjątku. Uzasadnia go wyrażeniami św. Ambrożego zawartymi w „In libro de officiis”, a zamieszczonymi w pierwszej części *Dekretu Gracjana*:⁸

2. Kodeks wprowadza tu istotną zmianę, wykluczając spośród dochodów beneficjalnych, których suspendowany „a beneficio” jest pozbawiony, administrację majątkiem beneficjalnym. Stanowisko prawodawcy jest słuszne, gdyż administracja majątkiem beneficjalnym stanowi uprawnienie beneficjariusza, a nie jest jego dochodem materialnym, którego w danym wypadku chce prawodawca pozbawić suspendowanego „a beneficio”.⁹

a) *Pojęcie dochodu beneficjalnego*. Przez „fructus beneficii” należy rozumieć dochody pochodzące z uposażenia danego beneficjum, a które traci beneficjat będący w suspensie „a beneficio”.

Uposażeniem może być: majątek własny danego beneficjum, np. ziemia, lasy, kopalnie, daniny, jakie ma płacić jakaś rodzina lub

Opieliński J., *O cenzurach kościelnych*, 273, n. 180: „Suspensa a beneficio zakazuje pobierać dochody i zarządzać dobrami beneficjalnymi, ale nie wyzuwa z posesyi beneficii, dla tego też nie zabrania ani funkcji ordinis ani funkcji iurisdictionis: również nie pozbawia prawa przywiązanego do beneficjum, np. prawa prezentowania albo głosowania”.

⁷ Argument z *Sext. I*, 6, 16, § *Ceterum*;

Sext. I, 6, 1, § 2: „...a beneficiis ecclesiasticis triennio noverit se suspensum.”

Wernz, VI, 219, n. 211: „...quibus suspensus a beneficio optimo iure dicitur privatus, recesenda est administratio beneficii cum actibus adnexis.”

Leg a M., *De delictis et poenis*, 252, n. 185: „Suspensus simpliciter a beneficio intelligitur impeditus a fructibus percipiendis et bonis administrandis.”

Opieliński J., 273, n. 180.

⁸ Por. Wernz, VI, 219, n. 211; Suarez F., *De censuris*, disp. XXVII, sect. 2, n. 5: Schmalzgrueber, lib. V, tit. 39, n. 305;

Kober, *Die Suspension*, 121 sq; Opieliński, 275, n. 180. Hilarius a *Sexten* 73; D'Annibale, I, n. 382; Hollweck, § 63, dop. 1; *Dist.* 86, c. 21: „Pasce fame morientem. Quisquis enim pascedendo hominem seruare poteris, si non posceris, occidisti”.

⁹ Por. Roberti, I, 502, n. 389; Michiels, III, 348: „insuper admittit jus administrandi bona beneficalia”;

Coronata, IV, 255, n. 1813; Berutti, VI, 204 n. 76.

osoba moralna; pewne, choć dobrowolne, składki wiernych, przypadające beneficjatom, a nie Kościołowi (*iura stolae*), stosownie do praw diecezjalnych lub zwyczajów miejscowych; dystrybucje chórowe, wedle kanonu 1410, to jest dwie trzecie, jeśli cały dochód beneficjalny składa się z dystrybucji, dziesięciny. Do uposażenia należy zaliczyć także pewną i stałą pensję, wypłacaną przez rząd, a także pensje rzeczowe (*pensio realis*). W pewnych diecezjach Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej przyznawane jest proboszczom stałe stypendium, w określonej sumie pieniężnej (*stypendium fixum*), które wypłaca się ze skarbu parafialnego, a oprócz tego pewną stałą pensję. Dochody parafialne (*thesaurus paraeciae*) stanowią opłaty tzw. „*iura stolae*”, które na mocy prawa partykularnego wpływają do kasy kościelnej, a nie do proboszcza. W tych diecezjach dochody beneficjalne jakich zostaje pozbawiony duchowny suspendowany „*a beneficio*” stanowią: stałe stypendium jak i pensja.¹⁰

Zauważyć należy, że natura uposażenia nie zmienia swej prawnej jakości, chociaż pod względem formalnym ulegnie przekształceniu. Jeżeli np. państwo zajęło majątek kościelny, a następnie z tytułu restytucji wypłaca pewną kwotę na utrzymanie beneficjanta i na potrzeby kościelne, w takim wypadku ta pensja ma charakter beneficjum kościelnego.¹¹ O ile natomiast państwo wypłaca pensję duchownemu z innego tytułu, np. za nauczanie religii w szkole, wtedy nie ma ono charakteru beneficjum kościelnego.

Nie stanowią „*fructus beneficii*” dochody, które pochodzą z wikariatów parafialnych, pensje osobiste (*pensio personalis*), komendy czasowe, ponieważ one nie wchodzą w skład pojęcia beneficjum (kan. 1412, 1-o, 5-o).¹²

„*Fructus beneficii*” nie stanowią także codzienne dystrybucje, które należy raczej uważać jako zapłatę za udział w chórze (*remuneratio praesentiae*, kan. 418 § 3), ani ich trzecia część, jeśli całkowite uposażenie beneficjalne składa się wyłącznie z dystrybucji (kan. 395 § 1), tym więcej dystrybucje, tzw. „*inter praesentes*” (kan. 420 § 2).¹³

Odnosnie dystrybucji przed Kodeksem panowała rozbieżność poglądów, czy je zaliczyć do dochodów beneficjalnych, czy też nie? „*Glossa*” do *Clem.*, 2, *De vita et honest. cleric. v. suspensus*, *S u a*

¹⁰ Por. Roberti, I, 502, n. 389; Michiels, III, 349, 350; Coronata, IV, 256, n. 1813;

¹¹ Por. Roberti, I, 502, n. 389.

¹² Por. Cappello F., *De censuris*, n. 501;

Wernz - Vidal, *Jus canonicum*, VII, n. 322; Opieliński, 274.

¹³ Por. Roberti, I, 502, n. 389; Coronata, IV, 256, n. 1813.

rez¹⁴ Schmalzgrueber¹⁵ byli zdania, że należy uważać je za beneficjum. Przeciwny pogląd wyrażał D'Annibale oraz Wernz¹⁶ uznając je za specjalne stypendium uzyskane od wiernych, za szczególną usługę im wyświadczoną. Lega¹⁷ mniemał, że z punktu widzenia teoretycznego należy je raczej zaliczyć do beneficjum; przeciwną opinię uważał on jednak za prawdopodobną i z tej to racji można ją śmiało stosować w praktyce. Obecnie Kodeks zawiera w tej kwestii wyraźny przepis w kanonie 418 § 3, idący po linii wytkniętej poprzednio przez D'Annibale i Wernza, a tym samym kładzie kres wszelkim sporom.¹⁸ W zasadzie nie stanowią także dochodów beneficjalnych „iura stolae”, a to z tej racji, iż zaliczają się one do dochodów nie stałych. Wyjątkowo należy zaliczyć je do uposażenia beneficjalnego w wypadku gdy tak postanawia prawo partykularne lub zwyczaj miejscowy. U nas w Polsce uważane one są za dochód beneficjalny na podstawie zwyczaju. Inaczej natomiast we Włoszech.¹⁹

Do dochodów beneficjalnych nie zalicza się także stypendiów mszalnych, dodatków do kongruy wypłacanych przez rząd, pensji osobistej, pobieranej nie z tytułu beneficjum.²⁰

Nie stanowią także „fructus beneficii” prawa przypadkowe związane z beneficjum, np. prawo wybierania, prezentowania, nominowania itp. Stąd zwykła suspensa „a beneficio” nie pozbawia tych praw suspendowanego. Pod tym względem prawo obecnie obowiązujące jest zgodne z dawnym prawem.²¹

¹⁴ Por. Suarez F., *De censuris*, disp. XXVII, sect. I, n. 29, 30; Kober F., *Die Suspension*, 125 sq.; D'Annibale, I, n. 382, dop. 33; Wernz, VI, 219, n. 211; Lega, *De delictis et poenis*, 265, n. 194.

¹⁵ Por. Schmalzgrueber F., *Jus ecclesiasticum*, lib. V, tit. 39, n. 302.

¹⁶ Por. D'Annibale J., *Summula* I, n. 382;

Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 219, n. 211.

¹⁷ Por. Lega M., *De delictis et poenis*, 265, n. 194.

¹⁸ Por. Roberti, I, 502, n. 389.

¹⁹ Por. Chelodi n. 44; Cappello, *De censuris*, ed. 4, n. 501; Coronata, IV, 256, n. 1813; Wernz-Vidal, VII, n. 322; Eichmann-Mörsdorf, III, 398, § 305, ad. 2; Pellé, 165; Rainer, 101 sq.; Berutti, VI, 204, 76;

Michiels, III, 349, 350, jest zdania, że w zasadzie „iura stolae” należy zaliczać do beneficjum z uwagi na to, że w wielu wypadkach stanowią one wyłączne utrzymanie kapłanów. Nie włączenie „iura stolae” do beneficjów uczyniłoby bogatszych w stosunku do biedniejszych beneficjariuszy.

²⁰ Por. Roberti, I, 502, n. 389.

²¹ Por. X, I, 6, 7: „...Clerici sane, si contra formam istam quemquam elegerint, et eligendi tunc potestate privatos, et ab ecclesiasticis beneficiis triennio noverint se (esse) suspensos”. Wernz, VI, 219, n. 211;

b) *Ustalenie dochodów beneficjalnych.* Określenie dochodów beneficjalnych następuje po odliczeniu ciężarów i wydatków. Przede wszystkim należy odliczyć ciężary rzeczowe (onera externa), nałożone na officjum. Obciążają one beneficjum a nie beneficiariusza. Zmniejszają one dochody beneficjalne i są wypłacane na korzyść innych osób, np. legaty, zobowiązania (onera) mszalne i inne tym podobne. Nie wchodzi tu w grę ciężary osobiste (onera intrinseca) tj. zobowiązania wypływające z samego urzędu, innymi słowy, ciężary połączone z wykonaniem urzędu przez beneficjariusza, np. aplikacja Mszy św. za parafian (Missa pro populo). Z tej też racji suspendowany „a beneficio” może zatrzymać dla siebie stypendium mszalne, wedle taksy diecezjalnej (kan. 840 § 2), za odprawianie Mszy świętych fundacyjnych; nie może natomiast pobrać stypendium mszalne za odprawienie mszy św. za parafian (pro populo). Odliczyć także należy wydatki (expensae) jakie są konieczne na konserwację kościoła oraz sumy pieniężne przeznaczone na utrzymanie osób pracujących w kościele (personae addictae ecclesiae).²²

3. *Obowiązywanie kary.* Dochody beneficjalne (fructus beneficij), po odliczeniu ciężarów rzeczowych i wydatków na utrzymanie kościoła oraz osób pracujących w kościele traci suspendowany „a beneficio” od dnia (a die), w którym została wymierzona kara, do czasu jej zniesienia (pro rata temporis suspensionis).²³ W wypadku gdy suspensa „a beneficio” jest „ferendae sententiae”, kwestia obowiązywania kary nie następuje żadnych trudności. Obowiązuje ona od dnia wydania wyroku — do chwili wygaśnięcia kary. Komplikuje się nieco sprawa gdy suspensa „a beneficio” jest „latae sententiae”. Powstaje pytanie, czy w wypadku gdy wyżej wymieniona suspensa jest „latae sententiae”, istnieje obowiązek oddania dochodów beneficjalnych przez suspendowanego przed wyrokiem deklaratywnym?

Autorzy przedkodeksowi dyskutowali nad tym, czy przed wyrokiem deklaratywnym istnieje obowiązek zachowania kary „latae sententiae”, a tym samym przy suspensie „a beneficio” zakaz po-

Suarez F., *De censuris*, disp. XXVII, sect. 1, n. 33 sq; Schmalzgrueber, lib. V, tit. 39, n. 304; Kober F., *D. Suspension*, 116; Lega M., *De delictis et poenis*, 251, n. 184; Opieliński, 274, n. 180.

²² Por. Michiels, III, 350, 351; Roberti, I, 503, n. 389; Coronata, IV, 256, 257, n. 1813; Chelodi, 50, 51, n. 44; Cappello, n. 501; Salucci, 291, dop. 1; Błat, n. 109; Berutti, VI, 205 ad II D'Annibale, I, n. 382; Opieliński, 274, 275, n. 180.

²³ Por. Roberti, I, 503, n. 389; Michiels, III, 350.

bierania dochodów beneficjalnych od dnia zaciągnięcia suspensy „latae sententiae”²⁴ Św. Alfons, D’Annibale, Wornz, Opieliński nie dopatrywali się tego obowiązku. Inni temu przeczyli.

Kodeks prawa kanonicznego rozstrzyga tę kwestię w kanonie 2232 § 1, w myśl którego, jeśli suspensa „a beneficio” jest karą „latae sententiae”, obowiązek powyższy istnieje przed wydaniem wyroku deklaratywnego, tj. od chwili popełnienia przestępstwa i zaciągnięcia kary.²⁵ Zresztą Kodeks nie przewiduje żadnej suspensy „a beneficio latae sententiae” i w myśl Kodeksu tego rodzaju kary winny być rzadko stosowane w ustawodawstwie partykularnym.²⁶

W wypadku gdyby suspensa „a beneficio” została wymierzona mocą samego prawa (ipso iure), wówczas wchodziłyby w grę także i wyjątek przewidziany w kanonie 2232 § 1, w myśl którego, jeśli suspendowany „a beneficio” usprawiedliwiony jest od przestrzegania kary na skutek grożącego mu zniesławienia (excusatur ob periculum infamiae), wówczas przez ten czas może pobierać dochody beneficjalne. Roberti²⁷ uważa tę opinię za prawdopodobną (probabile). Moim zdaniem, można ją uznać za pewną i stosować w praktyce, gdyż te same zasady obowiązują przy wszelkiego rodzaju karach „latae sententiae”, a więc także i przy suspensie „a beneficio”. Jeśli np. przy suspensie „ab officio”, tak długo sprawca jest usprawiedliwiony od zachowania kary, jak długo grozi mu niebezpieczeństwo zniesławienia z powodu przestrzegania jej. Ta sama zasada obowiązuje przy suspensie „a beneficio”, której przestrzeganie polega na nie pobieraniu dochodów beneficjalnych. Pogląd ten podzielają także: Coronata, Chelodi

Augustine. Nieco surowiej traktował tę kwestię, przed Ko-

²⁴ Por. *Sext.* III, 3, 1; *Conc. Trid.* ses. XXIV, cap. 12 de ref.; *Ses.* 119; *Wernz*, VI, 220, n. 212; *Leg.*, 265, n. 194; *Opieliński*, 276, n. 180: „beneficiat suspendowany a fructibus nie potrzebuje prawdopodobnie restytuować przed wyrokiem sędziego...” *S. Alfons*, *Theol. Moral.*, III, n. 670; *D’Annibale*, I, n. 382; *W sprawie obowiązywania kar „latae sententiae”* por. *Myrcha M.*, *Prawo karne*, II, 160—198; *Kurczyński P.*, *De natura et observantia poenarum latae sententiae*, Lublin 1938.

²⁵ Por. *Myrcha*, *Prawo karne*, II, 311—338.

²⁶ Por. *Michiels*, III, 350: „opinamur tamen Superiores inferiores, exemplum Legislatoris supremi sequentes, rectius abstinere a statuenda suspensione a beneficio latae sententiae...”

Roberti, I, 505, n. 389.

²⁷ Por. *Roberti*, I, 503.

deksem, Hollweck.²⁸ Na suspendowanym „a beneficio” ciąży w dalszym ciągu obowiązki, wypływające z przyjętego urzędu (tenetur officium adimplere). Z racji spełnianego urzędu nie może on pobierać żadnych dochodów beneficjalnych, ponieważ kara suspensy „a beneficio” polega właśnie na utracie tych dochodów.²⁹ W tej kwestii nie zachodzi żadna różnica między dawnym a obecnym prawem.³⁰ Nie ma tu zastosowania zasada, wyrażona w *Reg. Iur.* 55 in VI, w myśl której „qui sentit onus, sentire debet commodum et contra”, ponieważ utrata dochodów jest karą. Ukarany suspensą ogólną (suspensione generalis) winien z dochodów beneficjalnych wynagrodzić tego, kto go zastępuje w wypełnianiu obowiązków, wypływających z przyjętego urzędu.³¹

4. *Przekazanie dochodów beneficjalnych.* Jeżeli suspensa „a beneficio” wymierzona została wyrokiem sądowym lub dekretem administracyjnym przekazanie dochodów beneficjalnych, przypadających zasuspendowanemu beneficjariuszowi, winno być dokonane na rzecz tej osoby fizycznej lub moralnej, jaką wymienia wyrok czy dekret. W innych wypadkach, to jest, gdy w wyroku lub dekrete nie będzie żadnej wzmianki: na rzecz kościoła, do którego należy dane beneficjum lub inne pobożne cele, albo na biednych. Do takiego wniosku doprowadza nas analogia z kan. 2381.³² Pogląd ten podziela ogół kanonistów, za wyjątkiem niewielu, którzy ograniczają w tym wypadku swobodę działania beneficjariusza, zmuszając go do przekazania dochodów beneficjalnych temu, od kogo się je przyjmuje, to jest beneficjum lub kościołowi, do którego dołączone jest dane beneficjum.³⁴

²⁸ Por. Coronata, IV, 256, n. 1813; Chelodi, *Jus poenale*, 50, 51, n. 44; Augustine, VIII, 225—226; Hollweck, § 63, dop. 4; Myrcha, *Prawo karne*, II, 318—339.

²⁹ Roberti, I, 503, n. 389; Coronata, IV, 257, n. 1813.

³⁰ Por. Wernz, VI, 219, n. 211: „imo nec liberat ab oneribus et obligationibus officio vel beneficio impositis”.

Suarez, *De censuris*, disp. XXVII, sect. 1, n. 3; Kober, *D. Susp.* 115; D'Annibale, I, n. 382, dop. 33; Hollweck, 136, § 63, dop. 6; Ballerini-Palmeri, *Opus thel. morale*, VII, n. 354; Opieliński, 274.

³¹ Por. Coronata, IV, 257, n. 1813;

³² Por. Kan. 2381. „Qui officium, beneficium, dignitatem obtinet cum onere residentiae, si illegitime absit:

1-o Eo ipso privatur omnibus fructibus sui beneficii vel officii pro rata illegitime absentiae, eosque tradere debet Ordinario, qui ecclesiae vel alicui pro loco vel pauperibus distribuat”.

³³ Por. Roberti, I, 503, n. 389; Coronata, IV, 257; Beruti, VI, 205, n. 76.

³⁴ Por. Vermeersch-Creusen, *Epitome*, III, 292, n. 484; *Sobór Trydencki* ses. XXIII, c. 1 de ref. poleca duchownym nierezydującym

W wypadku gdy beneficjariusz, po zaciągnięciu suspensy „a beneficio” pobrałby dochody beneficjalne, oczywiście nie przysługujące mu, obowiązany jest do restytucji. Do zwrócenia nieprawnie pobranych dochodów może być zmuszony sankcjami karnymi. Wyraźnie na tego rodzaju postanowienie wskazuje prawodawca w kan. 2280 § 2. Kodeks prawa kanonicznego nawiązuje w tej materii do dawnego prawa.³⁵ Do restytucji obowiązany jest nie tylko w wypadku gdy zapadł wyrok lub dekret skazujący, lecz także gdy zaciągnięcie suspensy nastąpiło mocą samego prawa. Pobierając nie przysługujące mu dochody wykracza przeciwko prawowitej władzy kościelnej, nakazującej mu pewne zachowanie się, jak też przeciwko sprawiedliwości.³⁶

B. *Wyjątek*. Skutki suspensy „a beneficio” nie dotyczą tej części dochodów beneficjalnych, które są konieczne do godziwego utrzymania beneficjariusza (*honesta sustentatio*), k. 122, zamieszkania w budynkach beneficjalnych i w zasadzie (*plerumque*) administracji beneficjum (kan. 2280 § 1).

1. *Godziwe utrzymanie* — *honesta sustentatio*. Wyjątek powyższy znany był dawnemu prawu i autorzy piszący przed Kodeksem zastanawiali się, czy duchownemu suspendowanemu „a beneficio” przysługuje powołanie się na przywilej określany mianem „*competentiae*”, to jest na pozostawienie takiej ilości dochodów beneficjalnych, które są konieczne do godziwego utrzymania? *Leg a*³⁷ w odpowiedzi na to pytanie wyjaśniał, że w zasadzie nie przysługuje duchownemu „*privilegium competentiae*”. Utrata powyższego uprawnienia pomyślana jest jako sankcja karna za popełnienie przestępstwa, za które wymierzona została suspensja

„*pro rata absentiae*” dochody przekazać „*fabricae ecclesiae aut pauperibus loci*”.

Ś w. *Alfons*, *Theol. moral.*, III n. 672, IV, n. 128 zezwala beneficjariuszom utracone dochody przekazać na stypendia mszalne za dusze w czyśćcu cierpiące, które może odprawić sam beneficjariusz, a jeśli jest biedny zatrzymać je dla siebie.

³⁵ Por. Kan. 2280 § 2. „*Si, quamvis censura obstet, beneficiarius fructus percipiat, fructus restituere debet et ad hanc restitutionem cogi potest canonicis quoque, si opus sit, sanctionibus*”. X, III, 3, 1: *Conc. Trid.* ses. XXIV, cap. 12 de ref.; ses. XXIII, cap. 1 de ref.; *Wernz*, VI, 220, n. 212; *Suarez*, *De cens.*, disp. XXVII, sect. 1, n. 7; *Kober*, *D. Susp.*, 119 sq.; *D'Annibale*, I, n. 382, dop. 30; *Holweck*, § 63, dop. 2; *Ballerini-Palmieri*, VII, n. 355; *Michiels*, III, 352; *Roberti*, I, 503, 504, n. 389; *Reiner*, 99—100; *Berutti*, VI, 205; *Cappello*, *De cens.*, ed. 4, n. 501; *Coronata*, IV, n. 1813.

³⁶ Por. *Michiels*, III, 352, 353; *Roberti*, I, 503, n. 389; *Reiner*, 99—100.

³⁷ Por. *Leg a M.*, *De delictis et poenis*, 266, n. 195.

„a beneficio”. Niemniej pozostawia się roztropności ordynariuszów, by duchowny z braku funduszków na utrzymanie nie był zmuszony do żebrania i w ten sposób nie wywołał jeszcze większego zgorznienia. Mając powyższe na uwadze kanoniści jednogłośnie utrzymywali, że w wypadku gdy suspensa „a beneficio” nałożona była w formie kary odwetowej za popełnione przestępstwo, wówczas sędzia wymierzający karę winien określić wedle własnego uznania sumę dochodów, jaką mógł zatrzymać suspendowany beneficjariusz dla własnego godziwego utrzymania, by z ujmą dla stanu duchownego nie był zmuszony do żebrania.³⁸ Przywilej powyższy nie miał zastosowania, poza wyjątkiem ostatecznej nędzy (*extremae necessitatis*), gdy suspensa „a beneficio” wymierzona została w formie cenzury „*latae sententiae*” na uporowego przestępcę. W tych wypadkach uważano, że wyłącznie od wolnej woli suspendowanego zależy dalsze trwanie w karze i w ten sposób pozbawienie się środków do życia. Od wolnej woli sprawcy zależy uwolnić się po przez pokutę od tej kary. Jeśli tego zaniecha, sobie a nie innym, winien przypisać pozbawienie koniecznych rzeczy do utrzymania. Inaczej natomiast przy karach odwetowych, z których uwolnienie się z nich nie jest zawisłe od woli sprawcy przestępstwa.

Kodeks prawa kanonicznego naśladuje w tym wypadku dawne prawo. W kan. 122 zastrzega niezbędne sumy pieniężne (środki), wedle uznania przełożonego, na dostateczne utrzymanie duchownego przy spłacie długów przez tegoż duchownego. Zasada, wyrażona w kan. 122, ma zastosowanie także i przy suspensie „a beneficio”. Z tej racji zawsze „*honesta sustentatio*” winna być pozostawiona klerykowi suspendowanemu „a beneficio”, ażeby nie był zmuszony z ujmą dla stanu duchownego żebrać. Zasada ta ściśle winna być przestrzegana przy wymiarze kar odwetowych. Dowodem tego jest kan. 2303 § 2, w myśl którego ordynariusz, nawet w wypadku depozycji kapłana, winien zatroszczyć się o niezbędne środki utrzymania dla niego, by nie dopuścić do tego, ażeby z ujmą dla stanu duchownego żebrał. Jeśli ten obowiązek ciąży na przełożonym, co prawda nie z tytułu sprawiedliwości, lecz z miłości (*ex caritate*), przy karze większej jaką jest depozycja, to istnieje on tym więcej także i przy karze lżejszej, mianowicie przy suspensie „a beneficio”. W wypadku wymierzenia suspensy „a beneficio” w formie cenzury, nie można z całą pewnością powiedzieć

³⁸ Por. Wernz, VI, 219, n. 211; Suarez, *De cens. disp.* XXVII, sect. 2, n. 5; Schmalzgrueber, lib. V, tit. 39, n. 305; Opiełkiński, 275. *Dist.* 86, c. 21; Kober, 121 sq.

o istnieniu powyższego obowiązku przełożonego, albowiem uwolnienie się od kary zależy wyłącznie od suspendowanego i jeśli ten w uporze trwa dalej, to tem samem dobrowolnie pozbawia się niezbędnych środków do życia.³⁹ Niemniej jednakże w wypadku „*extremae necessitatis*” i przy karach poprawczych, obowiązek zatroszczenia się o odpowiednie utrzymanie swych podwładnych ciąży na przełożonym.⁴⁰

2. *Prawo zamieszkania*. Drugim wyjątkiem, przewidzianym przez Kodeks prawa kan. w kan. 2280 § 1, jest prawo zamieszkania suspendowanego „*a beneficio*” w budynkach należących do beneficjum. Prawo zamieszkania w myśl Kodeksu prawa kan. obejmuje prawo zajmowania budynków mieszkalnych wraz z przynależnymi ogrodami i budynkami gospodarczymi. Wyjątek ten przewiduje Kodeks z racji, że *suspensia* „*a beneficio*” jest z natury swej karą czasową, która nie pozbawia tytułu beneficjum, stąd nakaz opuszczenia lokalu beneficjalnego byłby dla suspendowanego „*a beneficio*” zbyt uciążliwym i wychodziłby poza zakres sankcji karnej.⁴¹

Powstaje pytanie, czy wyjątek powyższy ma zastosowanie, jeśli beneficjum nie posiada własnych budynków mieszkalnych? Autorzy są zdania, że w tym wypadku nie może być kara surowszą, niż w wypadku gdy beneficjum posiada własne budynki mieszkalne. Z tej racji należy pozostawić suspendowanemu „*a beneficio*” odpowiednią kwotę pieniężną z dochodów beneficjalnych, na opłacenie zajmowanego przez niego mieszkania. Zresztą prawo zamieszkania zaliczyć należy do godziwego utrzymania (*honesti sustentatio*),⁴² które przecież w myśl kan. 122 przysługuje duchownemu suspendowanemu „*a beneficio*”.

Nadmienić należy, iż o tym wyjątku dawne prawo nie czyniło wyraźnej wzmianki. Niektórzy autorzy rozpatrywali tę kwestię przy omawianiu zagadnienia „*honesti sustentatio*”.

3. *Administracja beneficjum*. A. *Dawne prawo*. W myśl dawnego prawa *suspensia* „*a beneficio*” pozbawiała prawa administracji beneficjum.⁴³

³⁹ Por. Michiels, III, 351; Roberti, I, 504, n. 389, ad 2; Reiner, 98—99; Coronata, IV, 257, n. 1813.

⁴⁰ Por. *Dist.* 86, c. 21; Kober, *D. Susp.*, 121; Wernz, VI, 219, n. 211.

⁴¹ Por. Roberti, I, 504, n. 389, ad 2; Michiels, III, 351; Reiner, 98, 99; Berutti, VI, 205, n. 76; Coronata, IV, 257, n. 1813. Wernz, VI, n. 211.

⁴² Por. Roberti, I, 504, n. 389, ad 2; Michiels, III, 351.

⁴³ Por. *Sext.* I, 6, cap. 1, § 2, cap. 16, § *Ceterum*. Wernz, VI, 219, n. 211; Suarez, *De cen.*, disp. XXVII, sect. 1 n. 31; Kober, *D. Susp.* 118; Lega, *De del. et poenis*, 252, n. 185, n. 194; Opieliński, 273, n. 180.

B. *Kodeks prawa kanonicznego* wprowadza tutaj istotną zmianę. Wedle obowiązującego dzisiaj prawa *suspensa* „a beneficio” nie pozbawia suspendowanego prawa administracji. Jeśli przełożony chce pozbawić suspendowanego prawa administracji beneficjum, musi to wyraźnie w wyroku lub dekreście zaznaczyć i przydzielić administrację innej osobie (kan. 2280 § 1).

W związku z powyższym dozwolone jest suspendowanemu „a beneficio” wykonywać akty administracji, jak: występować w sądzie w imieniu beneficjum, domagać się spłaty wierzytelności, spłacać długi i w ogóle administrować majątkiem beneficjalnym. Przeciwnie, jeśli jest pozbawiony administracji, wówczas wszystkie jego czynności z zakresu administracji są nieważne.

Za administrację suspendowany „a beneficio” nie może zatrzymać pewnych dochodów beneficjalnych, ponieważ administracja jest częścią jego urzędu, do którego wypełnienia jest obowiązany z racji posiadanego beneficjum. Przeciwnie natomiast, przysługuje wynagrodzenie z dochodów beneficjalnych osobie, która została wyznaczona przez zwierzchnika do administracji beneficjum.⁴⁴

Zawieszenie w administracji beneficjum może stanowić samodzielną karę, którą określa się mianem *suspensio ab administratio-
ne beneficii* (kan. 2278 § 2, 2279 § 2, 7-o).

5. *Zakres terytorialny*. Jeżeli *suspensa* „a beneficio” wymierzona została przez Stolicę Apostolską, bez względu na to czy będzie „latae”, czy „ferendae sententiae”, wówczas obowiązuje wszędzie. W wypadku gdy wymiar jej nastąpi przez ordynariusza, obejmuje ona wszystkie beneficja, które znajdują się w granicach jurysdykcji przełożonego, wymierzającego tę karę, chyba że inaczej będzie w wyroku lub dekreście postanowione (kan. 2281). Nie dotyczy ona natomiast beneficjów znajdujących się poza zakresem jurysdykcji przełożonego, wymierzającego tę karę (kan. 2282).⁴⁵

6. *Kodeks Prawa Kanonicznego* nie przewiduje żadnej *suspensy* „a beneficio” „latae sententiae”. Ograniczenie kar „late sententiae” w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* jest słuszne. Roberti, Michiels zalecają, by śladem Najwyższego Ustawodawcy prawodawstwa partykularnego nie zawierały kary *suspensy* „a beneficio latae sententiae”. Przy ustanawianiu i aplikowaniu kary *suspensy* „a beneficio” „ferendae sententiae” ordynariusze winni mieć przed oczyma zasady sprawiedliwości rozdzielczej, których ściśle

⁴⁴ Por. Michiels, III, 351, 352; Roberti, I, 504, 505, n. 389, ad 2; Coronata, IV, 257, n. 1813; Augustine, VIII, 225.

⁴⁵ Por. Roberti, I, 505; n. 389.

przestrzeganie uczyni powyższą karę i sprawiedliwą i skuteczną.⁴⁶ Zalecenie to, jak najbardziej słuszne, winno być uwzględnione przy reformie Kodeksu prawa kanonicznego.

III. Bezpośrednie skutki ogólnej suspensy.

Kodeks Prawa Kanonicznego prawne skutki ogólnej suspensy (suspensionis generaliter latae seu ab utroque) referuje w kanonach 2278 § 2 i 2283.

Kanon 2278 § 2. *„Etiam suspensionis effectus separari queunt; sed, nisi aliud constet, in suspensione generaliter lata comprehenduntur omnes effectus qui in canonibus huius articuli enumerantur; contra, in suspensione ab officio vel a beneficio omnes tantum effectus alterius speciei”*.

Kanon 2283. *„Quae de excommunicatione can. 2265 statuuntur, etiam suspensioni sunt applicanda”*.

Kanon 2278 § 2. Skutki suspensy mogą być rozdzielone; lecz jeśli coś przeciwnego nie zostanie stwierdzone, w ogólnej suspensie zawarte są wszystkie skutki, które w kanonach tego rozdziału są wymienione; przeciwnie, w suspensie od urzędu lub beneficjum zawarte są wszystkie skutki dotyczące każdego z tych rodzajów suspensy.

Kanon 2283. Postanowienia dotyczące ekskomuniki, a zawarte w kanonie 2265, mają zastosowanie do suspensy.

Analiza wymienionych kanonów wskazuje, że zasada ogólna, dotycząca ogólnej suspensy, zawarta jest w kanonie 2278 § 2, a zasada specjalna — w kanonie 2283.

A. Zasada ogólna

Wyrażenie kanonu 2278 § 2: *„nisi aliud constet”* — jeżeli coś innego nie zostanie stwierdzone — wskazuje na możliwość wymiaru ogólnej suspensy w zakresie ograniczonym. Dokonać tego może przełożony w wyroku lub dekrete ferującym wymiar omawianej kary. Przepis powyższy podkreśla zasadę podzielności suspensy, o czym była mowa w drugim paragrafie niniejszej pracy. W tym wypadku *przełożony musi wyraźnie zaznaczyć jakich praw i w jakim zakresie ogólna suspensja ma dotyczyć*. W przeciwnym wypadku ma zastosowanie dalsza część kanonu 2278 § 2, wyrażona przez prawodawcę w następujących słowach: *„...in suspensione generaliter lata comprehenduntur omnes effectus qui in canonibus*

⁴⁶ Por. Roberti, I, 505, n. 389; Michiels, III, 350.

huius articuli enumerantur”, to znaczy, *wszystkie* skutki jakie powoduje *suspensa od urzędu* i *suspensa od beneficjum*, o których wyżej była mowa, są następstwem suspensy ogólnej. Zgodnie z kanonem 2279 § 1 *suspensa od urzędu* (ab officio) zabrania wykonywania czynności władzy świeceni, jurysdykcji i władzy administracyjnej przynależnej do urzędu, a *suspensa od beneficjum* prawa do korzystania z dochodów beneficjalnych, wyjąwszy prawo do zamieszkania w budynkach beneficjalnych oraz prawo administrowania dobrami beneficjalnymi, chyba że co do tego ostatniego przełożony inaczej postanowi (kan. 2280 § 1).

B. Postanowienia specjalne

Skutki suspensy ogólnej nie wyczerpują kanony 2279 § 1 i 2280 § 1. Są jeszcze dalsze, jak to prawodawca podkreśla w kanonie 2283: „*Quae de excommunicatione can. 2265 statuuntur, etiam suspensioni sunt applicanda*”. — Przepisy normujące skutki ekskomuniki mają zastosowanie i do suspensy.

Zgodnie z powyższymi kanonami ogólna *suspensa* (suspensio generaliter lata) zabrania korzystania z praw wypływających z urzędu i beneficjum (kan. 2278 § 2), także pewnych praw, z jakich nie wolno korzystać ekskomunikowanemu, a ponadto powoduje niezdolność (inhabilitas) do uzyskania godności, urzędów, beneficjów, pensji, zajęć w kościele (munera), jak też do przyjęcia święceń i uzyskania łask papieskich (kan. 2283, 2265).¹

I. Kodeks, w kanonie 2278 § 1, określa *suspensę ogólną* jako karę, która zawiesza prawa mające uzasadnienie prawne w posiadanych urzędzie i piastowanym beneficjum. W kanonie 2283 dodaje prawodawca jeszcze inne skutki, które nie widnieją pośród skutków suspensy od urzędu lub beneficjum, jak to niżej zobaczymy. Można stąd wyciągnąć taki wniosek: *suspensa ogólna* jest karą *szczegółową*, *różną* od innych *suspens*, a przede wszystkim *od urzędu* (ab officio) i *od suspensy „a beneficio”*. W myśl Kode-

¹ Por. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 353—355;
Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 475—479, n. 378;
Reiner E., *Suspension of clerics*, 58, 59;
Coronata M., *Institutiones iuris canonici*, IV, n. 1802, 1815.
Odnosnie dawnego prawa, które w zasadzie przejęte zostało przez Kodeks Prawa kanonicznego, por.:
D'Annibale J., *Summula*, I, n. 383;
Reiffenstuel A., *Jus canonicum*, lib. V, tit. 39, n. 171;
Wernz F., *Jus decretalium*, VI, 214, n. 208, 219, n. 211;
Lega M., *De delictis et poenis* 252, n. 185;
Hilarius a Sexten, *Tractatus de censuris ecclesiasticis*, n. 71

ksu występuje ona zawsze, jeśli prawodawca używa ogólnego terminu *suspensa*, bez żadnego omówienia, chyba że wyraźnie co innego będzie przewidywało prawo. Podmiotem tej kary mogą być osoby fizyczne jak i moralne. W wypadku wymierzenia tej kary osobie moralnej, ta ostatnia nie może wykonywać tych praw, które jej, jako osobie prawnej, przysługują.²

II. *Suspensa* ogólna powoduje następujące skutki:

Skutki przewidziane w kanonie 2279 § 1.

1. Wywołuje ona wszystkie skutki *suspensy* „*ab officio*”, ponieważ kara ta zawiera w sobie *suspensę* od urzędu. Dlatego zabrania wykonywania wszelkiej czynności wypływającej z władzy święceń (*potestas ordinis*) i jurysdykcji, a także zwykłej administracji, przysługującej z urzędu (*ex officio compentis*). Skutki te powoduje w granicach, w jakich zabrania wykonywania tych czynności *suspensa* „*a officio*” (kan. 2279).³

2. Powoduje wszystkie skutki *suspensy* od beneficjum, ponieważ w skład tej kary wchodzi także *suspensa* „*a beneficio*”. Z tej racji pozbawia ona dochodów z beneficjum. Nie pozbawia natomiast prawa administracji dobrami beneficjalnymi, chyba że w wyroku lub dekrete wymierzającym *suspensę*, wyraźnie będzie zaznaczone, że sprawca jest tych praw pozbawiony, a administracja majątkiem beneficjalnym powierzona została innej osobie. Nie pozbawia także prawa zamieszkania w budynkach, należących do danego beneficjum. Ogólnie mówiąc, wywołuje wszystkie skutki jakie są następstwem *suspensy* od beneficjum.⁴

Poza wyżej wymienionymi skutkami, *suspensa* ogólna sprowadza jeszcze skutki przewidziane w kanonach: 2283, 2265 § 1.

Skutki przewidziane w kanonie 2283.

3. Zabrania: wybierać, prezentować, nominować (*eligere, praesentare, nominare*). Dotknięci tą karą nie mogą: wybierać, prezentować, nominować (kan. 2283, 2265 § 1). Co się kryje w powyższych zakazach omówiliśmy wyżej, przy rozpatrywaniu skutków ekskomuniki.⁵ Mają tu one zastosowanie w pełni. Zauważyć tylko

² Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 475, 476, n. 378. Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 360—362.

³ Por. Roberti F., I, 476, n. 378;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 353.

⁴ Por. Coronata, IV, 250, n. 1802;

Cappello F., *De censuris*, ed. 4, 407, n. 502;

Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 205, 206, n. 77;

Wernz-Vidal, *Jus canonicum*, VII, 357, n. 324.

⁵ Por. Myrcha M., *Ekskomunika*, Warszawa 1959, 195—200;

Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 401—409;

Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 230—266.

należy, że między suspensą a ekskomuniką zachodzi ta różnica, że suspendowany nigdy nie jest „vitandus”. Różnica więc w skutkach, jakie powoduje kara suspensy, może wyłącznie pochodzić stąd, czy był wydany wyrok skazujący lub wyjaśniający, czy też nie był wydany. Przed wydaniem wyroku wszystkie wymienione czynności są niegodziwe (illicite), jednak ważnie (valide) spełniane przez obłożonego tą karą. Po wyroku — są nieważne. Dodać tu jeszcze należy, że zasuspendowany nie jest pozbawiony prawa nabycia patronatu (kan. 1453 § 1), aczkolwiek nie może tego prawa wykonywać ani korzystać z jego przywilejów (kan. 1470 § 4). Kodeks, w kanonie 1470 § 4, mówi o cenzurze, może więc powstać wątpliwość, czy tego rodzaju skutki powstają, jeżeli suspensa będzie wymierzona jako kara odwetowa (poena vindicativa). Roberti⁶ jest zdania, że istota kary nie ulega zmianie na skutek zmiany sposobu wymierzenia kary. Według mnie, pogląd powyższy nie jest słuszny, albowiem chodzi tutaj nie o sposób wymierzania kary, ale o jej rodzaj. Skoro prawodawca mówi o cenzurach, to przytoczony przepis odnosi się wyłącznie do cenzur, a nie do kar odwetowych, w myśl zasady obowiązującej przy interpretacji ustaw karnych, a wyrażonej w kanonach 19 i 2219 § 1 — „*Leges quae poenam statuunt, stricte subsunt interpretationi*”.

Dodać jeszcze należy, że prawodawca stosuje te same zasady do suspendowanych, jakie przewidywał odnośnie ekskomunikowanych, gdy chodzi o wybory, prezentacje, nominacje. Stąd, w myśl kanonu 167 § 2, głos złożony przez suspendowanego po wyroku, należy uznać za nieważny; wybory jednakże są ważne, jeśli kandydat otrzymał ustawową ilość głosów, po odliczeniu tego głosu nieważnego. Różnica uwidacznia się w tym, że w wypadku gdyby świadomie (scienter) dopuszczony został do wyborów zasuspendowany, po wyroku skazującym lub wyjaśniającym, wybory będą ważne, w przeciwieństwie do ekskomunikowanego po wyroku, co czyni wybory nieważnymi.

Należy także przypomnieć, że kardynałowie zasuspendowani waż nie głosują przy wyborach papieża, albowiem kara suspensy jest w tym wypadku zawieszona na mocy wyraźnego przepisu prawa.⁷

⁶ Por. Roberti, I, 476, 477, n. 378; Myrcha M., *Ekskomunika*, 200—202.

⁷ Por. Pius X, *Const. Vacante Sede Apostolica* 25 dec. 1904, 2, 29, Pius XII, *Const. Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, n. 34, AAS, (38), 65 sq.; Myrcha, *Ekskomunika*, 198, dop. 2.

4. Zabrania osiągać godności, urzędów, beneficjów, pensji i innych obowiązków w Kościele (kan. 2283, 2265 § 1, 3-o). Zասuspendowani (generaliter) nie mogą uzyskać urzędu, godności, beneficjum, pensji kościelnej i innych obowiązków w Kościele (alia munera). Ma tutaj zastosowanie to wszystko, co było powiedziane poprzednio przy omawianiu kary ekskomuniki, za wyjątkiem tego co dotyczy ekskomunikowanych, nietolerowanych. Odgrywa tu także rolę podział zasuspendowanych na: *przed* i *po* wyroku skazującym lub wyjaśniającym.⁸

5. Zabrania przyjęcia święceń. Ukarani suspensą ogólną (generaliter) nie mogą być promowani do święceń (kan. 2283, 2265 § 1, 3-o). Ma tu zastosowanie to wszystko, co było powiedziane w ekskomunice.⁹ Dodać należy, że żaden suspendowany nie jest „vitanus”, z tej racji odpadają te przepisy, które dotyczą nietolerowanych ekskomunikowanych. Także nie wchodzi tu w grę zagadnienie, czy suspendowanemu można udzielić pierwszej tonsury? Kara ta może być wymierzona tylko duchownemu. Duchownym jest ten, kto przyjął tonsurę. A za tym mowa o suspensie może być dopiero po otrzymaniu tonsury.

6. Ukarani suspensą ogólną przed wyrokiem skazującym lub wyjaśniającym mogą ważnie uzyskać łaski i dyspensy papieskie (kan. 36 § 2). Po wyroku, nadanie łask czy dyspens jest nieważne, chyba że w reskrypcie papieskim wyraźna będzie wzmianka o suspensie (kan. 2283, 2265 § 2).

Przyczyną niezdolności jest suspensa ogólna, czyli w myśl kanonu 2278 § 2, wyrażona w sposób ogólny (generaliter lata), która przez wyrok skazujący została wymierzona, lub, gdy chodzi o kary „latae sententiae”, potwierdzona przez wyrok wyjaśniający.¹⁰

Co się tyczy samej natury kary, to niektórzy autorzy mniemają, że niezdolność, o której jest mowa wyżej, powstaje wyłącznie z cenzury. Z tej racji, interdzykt personalny i suspensa nie wywołują skutków niezdolności jeśli wymierzone lub zaciągnięte zostały, jako kary odwetowe. Jako racje, podaje R o d r i g o, że obracamy się w materii, do której należy stosować ścisłą interpretację (in odiosis). Jeśli zasada ustanowiona w pierwszym członie kanonu 36 § 2, a dotycząca ważności łask i dyspens papieskich, formalnie ograniczona jest do ukaranych cenzurą, to i wyjątek przewidziany

⁸ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 477, n. 378; Myrcha, *Ekskomunika*, 174—193.

⁹ Por. Roberti, I, 477, n. 378; Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 212—231; Myrcha M., *Ekskomunika*, 93—126.

¹⁰ Por. Roberti F., *De del. et poenis*, I, 477, n. 378.

w drugim członie kanonu 36 § 2, należy ograniczyć tylko do obłożonych cenzurą. Nic dziwnego, dodaje tenże autor, że prawodawca inaczej traktuje ukaranych cenzurą suspensy lub interdyktu personalnego od tych, których ściga sankcją kary odwetowej w postaci suspensy lub interdyktu osobistego. Pierwsi bowiem mają zawsze do dyspozycji środki, za pomocą którego mogą być zwolnieni z kary i natychmiast uzyskać zdolność do osiągnięcia łask. Jest nim odstąpienie od uporu (*recessus a contumacia*). Drudzy takiego środka nie posiadają.¹¹

Inni natomiast wyrażają pogląd przeciwny.¹² W myśl tych autorów kara suspensy i interdyktu personalnego zawsze powoduje niezdolność, o której mowa wyżej, a wskutek tego obojętnym jest czy wymierzona lub zaciągnięta została na sposób kary odwetowej, czy cenzury. Jako uzasadnienie podaje *Cicognani-Staffa*¹³ ten wzgląd, że ani kanon 36 § 2, ani kanony 2256 § 2, 2275, n. 3 i kanon 2283, nie wprowadzają żadnego rozróżnienia. Co więcej, kanon 36 § 2 w niczym nie narusza przepisów kanonu 2275, n. 3 i 2283, w których jest mowa o interdykcie personalnym i ogólnie o suspensie bez żadnego rozróżnienia.

Pogląd ten podziela także *Michiels*,¹⁴ dodając, że nie ma najmniejszej wątpliwości, co do ogólnego charakteru kanonu 2265 § 2, 2275, n. 3, 2283; stąd należy wnosić, że interdykt osobisty i suspensa, podobnie jak ekskomunika, powodują zawsze niezdolność niezależnie od ich natury poprawczej czy odwetowej. Pogląd ten na podstawie kanonu 6, n. 3, tym więcej należy przyjąć za słuszny, ponieważ także według „*Ordinem servandum*” z r. 1908¹⁵ niezdolność zaciągali wszyscy, którzy imiennie przez Stolicę Apostolską byli ukarani suspensą „*a divinis*” a nie tylko cenzurą.

¹¹ Por. *Rodrigo L., Tractatus de legibus*, Santander 1944, n. 757—766.

¹² Por. *Michiels G., De delictis et poenis*, III, 259; *Michiels G., Normae generales*, ed. 2, II, 295—320, gdzie zagadnienie powyższe jest w połączeniu z kanonem 36 § 2 bardzo szeroko i wnikliwie przedstawione;

Hyland E., Excommunication its nature, historical development and effects, Washington 1928, 160—164;

Myrcha M., Ekskomunika, I, *Prawo Kanoniczne*, 1959, n. 1 i 2, 50—81; *Cappello F., De censuris*, ed. 4, n. 158, ad 6.

¹³ Por. *Cicognani-Staffa, Commentarium ad librum I Codicis Juris canonici*, II, 285—292.

¹⁴ Por. *Michiels G., Normae generales*, II, 299—305;

Michiels G., De delictis et poenis, III, 259—261.

¹⁵ Por. C. 2, art. 1, n. 6 — AAS, I, 1909, 64; por. także X, I, 3, 41; *Sext. I, 3, 1.*

Argumenty na tezę przeciwną wysunięte przez Rod r i g o, nie mają przekonywującego znaczenia prawnego, ponieważ błędnym jest przypuszczenie autora, jakoby zasada ogólna, zawarta w pierwszym członie kanonu 36 § 2, formalnie ogranicza się do obłożonych cenzurą. Prawodawca stwierdza w tym kanonie, że łaski i dyspensy udzielone przez Stolicę Apostolską są ważne, jeśli zostaną udzielone nawet dotkniętym karą cenzury; nie stwierdza natomiast, że łaski są nieważne, jeśli będą udzielone obłożonym karą odwetowymi, a nie cenzurami. Z tej racji nie należy ograniczać i wyjątku zawartego w drugiej części kanonu 36 § 2 do karanych cenzurą, ale nadać taki zakres wyjątkowi, jaki posiada zasada ogólna.

Ten drugi pogląd, dla racji wyżej przytoczonych, należy moim zdaniem uznać za słuszny i wobec czego przyjąć, że *niezdolność* powoduje kara *suspensy ogólnej* oraz *interdyktu* osobistego, bez względu na to czy wymiar ich nastąpi w formie cenzury, czy kary odwetowej.

Sankcja ta nie dotyczy reskryptów wydanych przez ordynariusza. Ordynariusze związani są prawem odnoszącym się do udzielania reskryptów papieskich, jeśli je wykonują lub udzielają łask na podstawie indultu papieskiego.

III. *Zakres terytorialny suspensy ogólnej.* Należy tu odróżnić wymiar kary dokonany przez papieża i niższego przełożonego.

W wypadku gdy *suspensa* została wymierzona wyrokiem lub dekretem przez Stolicę Apostolską lub deklarowana przez nią, wówczas obowiązuje wszędzie i dotyczy wszystkich urzędów i beneficjów, gdziekolwiek by się one znajdowały (kan. 2282).

Jeśli tego rodzaju kara, bez względu na to czy jest „*latae*”, czy „*ferendae sententiae*”, została wymierzona przez biskupa lub przez innych prałatów lub ordynariuszy, zdania autorów w tej kwestii są podzielone.

Wedle opinii pierwszej, którą uważam za słuszną, *suspensa* ogólna obowiązuje w zakresie kompetencji przełożonego, stosującego tę karę.

Według Robertiego, w zakresie czynności wpływających ze święceń (a *divinis*) obowiązuje wszędzie, odnośnie urzędów i beneficjów, tylko w zakresie władzy przełożonego wymierzającego tę karę.¹⁶

IV. *Zakres kanonu 2283.* Powstaje pytanie, czy skutki przewidziane w kanonie 2283, a omówione wyżej ad 3, 4, 5, 6, dotyczą

¹⁶ Por. Roberti F., *De delictis et poenis*, I, pars II, 477, 478, n. 378.

tylko ogólnej suspensy, czy także suspens szczegółowych, a jeśli tak, to czy wszystkich, czy niektórych?

Odpowiedzi kanonistów na to pytanie są różne.

Jedni¹⁷ uważają, że przepis kanonu 2283 ma zastosowanie do wszystkich cenzur, jakiegokolwiek były by rodzaju. Kanon 2283 mówi ogólnie o suspensie: „*Quae de excommunicatione can. 2265 statuuntur, etiam suspensioni sunt applicanda*”. Wynika stąd, że ma on zastosowanie do wszystkich suspens, czyli do każdego rodzaju suspensy.

Drudzy utrzymują, że powyższe skutki są następstwem tylko ogólnej suspensy.¹⁸ Do niej więc odnosi się kanon 2283. I jako uzasadnienie podają następujące racje. Kodeks dokładnie określa skutki wszystkich szczegółowych suspens (kan. 2279, 2280). Przy ich omawianiu nigdzie nie czyni wzmianki, że do skutków wymienionych należy dodać inne. Wynika stąd, że i my nie możemy ich dodawać. Ponadto postanowienie kanonu 2283 jest ogólne. Kodeks nigdzie nie podaje żadnej wskazówki, do jakiego rodzaju suspens należało by skutki stosować. Wynika stąd, że z braku wyraźnego przepisu prawnego winniśmy je stosować do wszystkich suspens lub żadnej z nich. Nielogicznym było by przyznawanie powyższych skutków niewielkim suspensom. Stąd wnioszek, że nie należy je aplikować do żadnego rodzaju suspens, poza suspensą ogólną. Zresztą, czy kanon 2283 ma zastosowanie do wszelkiego rodzaju suspens, jest wątpliwe; w myśl kanonu 15 „*lex dubia non obligat*”. Do takiego wniosku doprowadzają nas także kanony 19 i 2219 § 1 i § 3, nakazujące stosować ścisłą interpretację przy ustawach karnych.

Dawne prawo nie posiadało przepisu podobnego do kanonu 2283. Prawodawca tym kanonem położył kres długim i dość uciążliwym

¹⁷ Pogląd ten wypowiadają: Vermeersch-Creusen, *Epitome*, III, n. 486; De Meester, III, n. 1783, 3—o, dop. 1; Claeys-Bouuart-Simenon, *Manuale Juris Can.*, n. 1294; zwłaszcza Berutti Ch., *Institutiones iuris canonici*, VI, 207, n. 78, ad. I: Certum prorsus videtur id intelligendum esse non solum de suspensione generaliter lata, de qua in can. 2278, § 2, sed etiam de qualibet suspensione — ex toto aut in parte — sive ab officio tantum, de qua in can. 2279, sive dumtaxat a beneficio, de qua in can. 2280; singulae enim suspensionis species, vere et proprie suspensiones dicuntur et sunt”.

¹⁸ Tego zdania są: Michiels G., *De delictis et poenis*, III, 354 355; Roberti F., I, 478, n. 378 ad III; Reiner, 60—61; Chelodi J., *Jus poenale*, n. 45; Haring J., *Grundzüge des kath. Kirchenrechts*, 952, dop. 2; Augustine Ch., *Commentary*, VIII, 230; Ayrinhac H. *Penal legislation* (ed. 1939), n. 152 (b); *Coronata*, IV, 256, n. 1815; Brys I., *Juris can compendium*, II, n. 999, ad II, 3, str. 486; Jombart., *Traité de droit canonique*, IV, 1081.

sporom, jakie dawniej były prowadzone odnośnie kwestii, czy ukarany suspensą ogólną, posiada zdolność do nabycia urzędów i beneficjów kościelnych? Naogół utrzymywano, że dotknięty tą karą jest niezdolny do osiągnięcia urzędów i beneficjów. Trudność powstawała w tym, czy ową niezdolność ograniczyć wyłącznie do suspensy ogólnej, czy przyznać ją każdemu rodzajowi suspensy. Większość kanonistów stała na stanowisku, że należy ją ograniczyć do suspensy ogólnej zaciąganej mocą samego prawa. Powoływano się przytym na X, I, 48. Przepis ten jednak nie dostarczał argumentu przekonywującego, ponieważ dotyczył wyborów dokonanych przez suspendowanych, odnośnie kandydata suspendowanego. W związku z tym, już Suarez nauczał, że udzielenie urzędu lub beneficjum będącemu w suspensie ogólnej winno być nieważnione, gdyż z samego prawa nie można powiedzieć, że jest nieważne.²⁰ Nie można więc powiedzieć, że zasuspendowany jest niezdolny (inhabilis); można tylko twierdzić, że jest niegodny (indignus).

Innego rodzaju trudność powstawała i stąd, że niezdolność, która była wynikiem zaciągniętej kary w sposób tajny, jak to się często zdarza przy suspensie, nie mogła być ujawniona z powodu grożącego zniesławienia. Zasuspendowany, odmawiając przyjęcia proponowanego mu urzędu, czy beneficjum, zniesławiłby sam siebie. Stąd niektórzy kanoniści jako postulat wysunęli żądanie, ażeby ta niezdolność wpływająca z suspensy ogólnej, która w rzeczywistości jest wątpliwa, jeśli ma być utrzymana, niech będzie ograniczona do tych suspendowanych, co do których zapadł wyrok skazujący lub wyjaśniający.²¹ Życzeniom tym czyni zadość Kodeks prawa kanonicznego w kan. 2283.

V. *Obowiązujące suspensy ogólne „latae sententiae” z prawa powszechnego.* Kodeks prawa kanonicznego przewiduje następujące suspensy ogólne, zaciągane mocą samego prawa (*latae sententiae*).

¹⁹ Por. Wernz, VI, 216, 217, n. 209; D'Annibale, I, n. 384, dop. 43; Schmalzgrueber, *Jus eccl.*, lib. V, tit. 39, n. 296; Kober F. *Suspension*, 89; Hinschius, II, 487; V, 542, 584 sq.; Hollweck, weck, § 84.

Ballerini-Palmieri n. 347; Wernz, II, n. 298; Thesaurus, P. I, c. 30; Suarez, disp. XXVII, sect. 1, n. 26; Lega M.. *De delictis et poenis*, 258, n. 191.

²⁰ Por. Suarez, *De cens.* disp. XXVII, sect. 1, n. 26.

²¹ Taki pogląd wypowiada Wernz, VI, 217, n. 209: „Unde si illa inhabilitas vere dubia esset retinenda, facile ita posset statui, ut ea non incurritur, nisi a suspenso per sententiam condemnatoriam aut declaratoriam.

1. *Udzielanie sakry biskupiej bez papieskiego zlecenia.* W razie konsekracji biskupa bez zlecenia papieskiego (mandatum), wbrew przepisom kanonu 953, biskup konsekrujący oraz biskupi lub z braku ich, kapłani asystujący, jako też sam konsekrowany, są z mocy samego prawa, zasuspendowani, dopóki Stolica Apostolska nie udzieli im dyspens (kan. 2370).

2. *Symonia przy przyjmowaniu lub udzielaniu święceń lub sakramentów św.* Wszyscy, nawet biskupi, którzy świadomie w sposób symoniacki udzielają święceń lub je przyjmują, albo też udzielają lub przyjmują inne sakramenta św., są podejrzani o herezję; duchowni oprócz tego zaciągają mocą samego prawa, suspensę zastrzeżoną Stolicy Apostolskiej (kan. 2371).

3. *Ucieczka z zakonu.* Zakonnik, który zbiegł z zakonu (fugitivus), traci tym samym urząd, jaki piastował w zakonie, a jeżeli ma wyższe święcenia, podlega tym samym suspensie, zastrzeżonej, jego własnemu wyższemu przełożonemu (kan. 2386).

4. *Wyłudzenie profesji.* Zakonnik, którego profesja została ogłoszona za nieważną z powodu winy umyślnej (dolus): jeżeli ma niższe święcenia, powinien być wykluczony ze stanu duchownego; jeżeli ma święcenia wyższe, podlega tym samym suspensie tak długo aż go Stolica Apostolska uwolni od niej (kan. 2387).

5. *Popelnienie przestępstwa przez zakonnika.* Zakonnik po słuchach wieczystych posiadający wyższe święcenia, jeśli został wydany za przestępstwa mniejsze, od wymienionych w kanonie 646 i 670, tym samym zostaje zasuspendowany tak długo, (ipso facto), aż go Stolica Apostolska zwolni z tej suspensy (kan. 671, 1-0).

(c.d.n.)

ARGUMENTUM

§ 4. Effectus iuridici suspensionis

I. *Suspensio generalis*, quae totalem suspensionem ab officio et ab beneficio cum earum effectibus continet, insuper hanc aliam privationem inducit, nempe suspensus nequeat:

1— Eligere, presentare, nominare;

2— Consequi dignitates officia, beneficia, pensiones aliudve munus in Ecclesia;

3— Promoveri ad ordines (can. 2283, 2265).

Haec omnia suspensio illicita sunt: quodsi per sententiam de censura constet, etiam sunt invalida posita seu recepta, exceptis ordinibus; sicut etiam invalide reciperetur quavis gratia pontificia forte impetrata, nisi in rescripto mentio de suspensione fiat (can. 2265, § 2).

Canon 2283 finem imposuit controversiae iure praecedenti existenti circa inhabilitatem suspensi ad officia et beneficia: nam licet communior sententia illam inhabilitatem assereret, illa tamen communior sententia in censura suspensionis non ita lucida emergebat dum pressius examinabatur obiectum illius communis sententiae. Unde nonnulli doctores optabant, ut si illa inabilitas vere dubia esset retinenda, ita statureretur ut ea non incurreretur, nisi a totaliter suspenso per sententiam condemnatoriam aut declaratoriam, quibus optatis, Codex Juris Canonici satis fecit.

II. *Suspensiones partiales*. Codex non solum firmavit principium, vi can. 2278 § 2, quod suspensio est poena divisibilis et ipsius effectus separari possunt, sed etiam varias particulares suspensiones enumeravit atque earum effectus declaravit.

A. Quoad officium hae partiales suspensiones habentur (can. 2279):

1) Suspensio a iurisdictione vetat omnem actum potestatis iurisdictionis pro utroque foro tam ordinariae quam delegatae. Cum actus administrationis distinguatur a iurisdictione stricte dicta, illi actus per talem suspensionem non manet vetiti. Actus iurisdictionis positus a suspenso est quidem illicitus, sed validus; licitus fit autem si a fidelibus ex iusta causa petatur. Lata vero sententia condemnatoria vel declaratoria aut si Superior declarat se ipsam iurisdictionem revocare, invalidus est, excepto mortis periculo (can. 2284, 2261 §, 1, 2). Eodem modo aestimanda erit etiam delegatio a suspenso facta; potestas delegata iam obtenta non silet aut suspenditur suspensa iurisdictione delegantis, nisi in casibus iure expressis, aut nisi agatur de Vicario Generali, Episcopo suspenso.

2) Suspensio a divinis vetat omnem actum potestatis ordinis, quam quis sive per sacram ordinationem sive per privilegium obtinet.

3) Suspensio ab ordinibus vetat actum proprium cuiusvis ordinis, seu exercitium potestatis per ordinem receptae.

4) Suspensio a sacris ordinibus vetat omnem actum potestatis receptae per ordinationem in sacris.

5) Suspensio a certo et definito ordine exercendo vetat omnem actum ordinis designati; suspensus nequit ordinem superiorem recipere et receptum exercere.

6) Suspensio a certo et definito ordine conferendo vetat talem ordinem conferre, non vero inferiorem vel superiorem.

7) Suspensio a certo et definito ministerio vetat omnem actum eiusdem ministerii.

8) Suspensio ab ordine pontificali vetat omnem actum potestatis ordinis episcopalis.

9) Suspensio a pontificalibus vetat exercitium actuum pontificalium, id est functionum quae ex legibus liturgicis requirunt baculum et mitram (can. 2279, 337).

A. „Suspensio a beneficio privat fructibus beneficii, excepta habitatione in aedibus beneficialibus, non autem iure administrandi bona beneficialia, nisi decretum vel sententia suspensionis ipsam administrandi potestatem suspenso expresse adimat et alii tribuat” (can. 2280 § 1). Innovatio haec est quod suspensus simpliciter a beneficio, bona beneficialia administrare non vetatur, nisi aliud expresse dicatur.